

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

EVLİLİĞE YATKINLIK VE MUTLULUK ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Semra GÜLER

İstanbul
Aralık-2024

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

EVLİLİĞE YATKINLIK VE MUTLULUK ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Semra GÜLER

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

İstanbul

Aralık-2024

TEZ ONAY SAYFASI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Üye: Prof. Dr. Sefa BULUT

Üye: Doç. Dr. Besra TAŞ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Evliliğe Yatkınlık ve Mutluluk Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etik ve akademik kurallara uyduğumu, tezin içerdiği tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun bir biçimde hazırladığımı, bu çalışmada kullanmış olduğum her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Semra GÜLER

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın amacı; evliliğe yatkınlık ve mutluluğun farklı demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Çalışmanın bireylerin evliliğe yatkınlık ve mutluluk düzeylerinin kişisel ve toplumsal değeri konusunda önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Mutluluğun varoluşsal gerçekliğini bana evlilikle yaşatan ve her zorlu mücadelemi sabrı ve desteğiyle kuşatıp kolaylaştıran eşim Erol GÜLER' e bana sunduğu sınırsız sevgi, ilgi ve anlayışı için teşekkür ediyorum;

Ömürlerinin en kıymetli vakitlerinden benim için tasarrufta bulunmak durumunda kalan çocuklarım Mila GÜLER ve Mustafa GÜLER' e özrümü sunuyor ve onları var edene sonsuz hamd ediyorum.

Hayatı anlamlandırma serüvenimde mucizevi kavrayışlarıma bir ışık, fikrime destek, kalemime güç, umuduma rehber olan kıymetli hocam Prof. Dr. Mustafa KOÇ' a, elimden tuttuğu, gayretime yön verdiği, benim için kaygı duyup adıma duacı olduğu için; korkularını umuda, kaygılarını güvene, anlaşılmasını huzura dönüştürecekime söz veriyor ve onu Mustafa KOÇ yapan her sebebe teşekkür ediyorum.

Güveni ve inancıyla bu çalışmada bana önder ve yoldaş olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU' ya da emeklerinden dolayı sonsuz saygı ve şükranlarımı sunarım.

Emeğim, çabam ve umudum, kalemle yazmayı öğreten adınadır;
ve O'nun adıyla...

Semra GÜLER

İstanbul- 2024

ÖZET

EVLİLİĞE YATKINLIK VE MUTLULUK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Semra GÜLER

Yüksek Lisans, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Aralık, 2024 – Sayfa 179

Bu çalışmada bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ve mutluluk düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Katılımcılar, 901'i (%74,1) kadın, 312'si (%25,7) erkek olmak üzere toplam 1213 bekar bireyden oluşmaktadır. Çalışmada ‘‘Evliliğe Yatkınlık Ölçeği’’ ve ‘‘Mutluluk Ölçeği’’ kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’ oluşturulmuştur. Ölçeklerden elde edilen puanların analizinde; frekans ve yüzdeler, t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), pearson korelasyon ve çoklu regresyon analizinden yararlanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre 25-30 yaş aralığındaki bireylerin, ebeveyn iletişimi iyi olanların, olumlu fiziksel algıya sahip olanların ve evliliği kariyer için engel olarak görmeyenlerin mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte, 25-30 yaş aralığındaki bireylerin, öğrenci olanların çalışıyor olanlara kıyasla evlilik beklentisinin daha yüksek düzeyde olduğu gözlenmektedir. Buna ilaveten ebeveyn iletişimi iyi olanların ve sosyal demokrat olan bireylerin diğer siyasi görüşleri benimseyenlere göre olumsuz yatkınlık düzeyinin daha düşük olduğu ve düşük evlilik beklentisine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca olumsuz fiziksel algıya sahip olan ve mantık evliliği yapmak isteyen bireylerin olumsuz yatkınlıklarının daha yüksek olduğu, görücü usulü evlilik yapmak isteyen bireylerin ise evlilik beklentilerinin daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Olumsuz yatkınlık ve evlilik beklentisinin mutluluğu yordamadaki rolü incelendiğinde, olumsuz yatkınlığın mutluluğu negatif yönde daha yüksek düzeyde yordadığı, her iki değişkenin de mutluluk üzerindeki varyansın yaklaşık %10' unu

açıkladığı görülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgular genel hatlarıyla tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile, Evlilik, Evliliğe Yatkınlık, Mutluluk

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MARRIAGE TENDENCY AND HAPPINESS IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

Semra GÜLER

Master, Family Counseling and Education

Thesis Advisor: Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

December, 2024 –179 Pages

The aim of this study is to examine the marriage tendency and happiness levels of single individuals in terms of different variables. Quantitative research method was used in the study. The study group consists of a total of 1213 single individuals, 901 (74.1%) of whom are women and 312 (25.7%) of whom are men. "Marriage Susceptibility Scale" and "Happiness Scale" were used in the study. In addition, a "Personal Information Form" was created to determine the demographic characteristics of the participants. In the analysis of the scores obtained from the scales; frequencies and percentages, t test, one-way analysis of variance (ANOVA), pearson correlation and multiple regression analysis were used. According to the results of the study, it was found that the happiness levels of individuals between the ages of 25-30, those who have good parental communication, those who have positive physical perception and those who do not see marriage as an obstacle to career have higher happiness levels. However, it is observed that individuals between the ages of 25-30 and those who are students have higher marriage expectations than those who are working. In addition, it was concluded that individuals who have good parental communication and who are social democrats have lower levels of negative predisposition and lower marriage expectations than those who adopt other political views. In addition, it has been determined that individuals who have a negative physical perception and want to make a convenience marriage have higher negative tendencies, while individuals who want to have an arranged marriage have higher marriage expectations. When the role of negative disposition and marriage expectation in affecting happiness was examined, it was seen that negative disposition affected

happiness at a higher level in the negative direction and both variables explained approximately 10% of the variance on happiness. The findings obtained in the research were discussed in general terms and suggestions were made.

Keywords: Family, Marriage, Marriage Predisposition, Happiness

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Problemi.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	5
1.3.Araştırmanın Önemi.....	6
1.4.Varsayımlar.....	7
1.5.Sınırlılıklar.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE, EVLİLİK VE MUTLULUK KAVRAMARI.....	9
2.1.Aile.....	9
2.1.1. Aile Teorilerinin Tarihsel Gelişimi	11
2.1.2. Aile Kavramına Ait Kuramsal Yaklaşımlar	12
2.1.2.1. Sembolik Etkileşimci Yaklaşım.....	12
2.1.2.2. Yapısal-İşlevci Yaklaşım	16
2.1.2.3. Çatışmacı Yaklaşım.....	18

2.1.2.4. Feminist Yaklaşım.....	19
2.1.3.Aile Türleri.....	20
2.1.3.1.Geleneksel Geniş Aile.....	20
2.1.3.2.Modern Çekirdek Aile.....	22
2.1.4. Modern Çağda Gelişen Yeni Aile Türleri.....	24
2.1.4.1.Tek Ebeveynli Aile.....	24
2.1.4.2.Babasız Aile.....	26
2.1.4.4.Üvey Aile.....	26
2.1.4.5.Karışık Aile.....	27
2.1.4.7.Yolcu Aile.....	27
2.2.Evlilik.....	28
2.2.1. Evlilik Türleri.....	29
2.2.1.1. Gruba Göre Yapılan Evlilik Türleri	30
2.2.1.2. Eş Sayısına Göre Evlilik Türleri	31
2.2.1.3. Yerleşim Yerine Göre Evlilik Türleri.....	32
2.2.1.4. Soy Bağlantılarına Göre Evlilik Türleri.....	34
2.2.1.5.Otorite İlişkilerine Göre Evlilik Türleri.....	35
2.2.2.Boşanma.....	36
2.2.3.Evlilik Kurumunun Faydaları.....	36
2.2.4.Evlilik Doyumu.....	37
2.3.Mutluluk.....	38
2.3.1.Mutluluk ile İlgili Kuramlar.....	40
2.3.1.1.Erek Kuramı.....	40
2.3.1.2.Uyum Kuramı.....	41
2.3.1.3.Akış Kuramı.....	41
2.3.1.4.Sabit Nokta Kuramı.....	41

2.3.1.5.Yargı Kuramı.....	41
2.3.1.6.Denge Kuramı.....	42
2.3.1.7. Aşağıdan Yukarıya ve Yukarıdan Aşağıya Kuramları.....	42
2.3.2.Mutluluğu Etkileyen Faktörler.....	42
2.4.İlgili Araştırmalar.....	44
2.4.1.Aile ile İlgili Araştırmalar.....	44
2.4.1.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	44
2.4.1.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	46
2.4.2. Evlilik ile İlgili Araştırmalar	48
2.4.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	48
2.4.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	50
2.4.3. Mutluluk ile İlgili Araştırmalar	53
2.4.3.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	53
2.4.3.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	59
3.1.Araştırmanın Modeli	59
3.2.Araştırma Grubu.....	59
3.3.Veriler Toplama Araçları	60
3.3.1.Kişisel Bilgi Formu	60
3.3.2.Mutluluk Ölçeği.....	60
3.3.3.Evliliğe Yatkınlık Ölçeği.....	61
3.4.Verilerin Toplanması	62
3.5.Verilerin Analizi	62

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA

BULGULARI.....	64
4.1. Mutluluk, Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Ölçeklerine İlişkin Betimsel İstatistiklerin İncelenmesi	64
4.2. Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi	65
4.3. Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	91
4.4. Bağımsız Değişkenin (Mutluluk) Bağımlı Değişken (Evliliğe Yatkinlık) Üzerindeki Yordama Gücünün İncelenmesi	92

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

93

5.1.Tartışma ve Sonuç.....	93
5.1.1. Bekar Bireylerin Mutluluk Düzeyleri ile Demografik Değişkenler Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi	95
5.1.2. Bekar Bireylerin Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeyleri ile Demografik Değişkenler Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi.....	101
5.1.3.Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	120
5.2.Öneriler	122

KAYNAKÇA.....

124

EKLER.....

158

ÖZGEÇMİŞ.....

164

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1: Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	59
Tablo 4.1: Mutluluk, Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Ölçeklerine İlişkin Betimsel İstatistiklerin İncelenmesi	64
Tablo 4.2: Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi	65
Tablo 4.3: Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Yaşa Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin ANOVA Sonuçları.....	66
Tablo 4.4: Mutluluk ve Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Yaş Duruma Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	67
Tablo 4.5: Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Mesleki Duruma Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	68
Tablo 4.6: Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Mesleki Duruma Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	69
Tablo 4.7: Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Ebeveyn İletişimlerine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları	70
Tablo 4.8: Mutluluk ve Olumsuz Yatkinlık Alt Boyutunun Bireylerin Ebeveyn İletişim Durumlarına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları	71
Tablo 4.9: Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Siyasi Görüşlerine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları	72
Tablo 4.10: Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Siyasi Görüşlerine Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	73

Tablo 4.11: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Fiziksel Algılarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları	75
Tablo 4.12: Mutluluk ve Olumsuz Yatkınlık Alt Boyutunun Bireylerin Fiziksel Algılarına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	76
Tablo 4.13: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Romantik İlişki Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	77
Tablo 4.14: Olumsuz Yatkınlık Alt Boyutunun Bireylerin Romantik İlişki Durumlarına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Sonuçları	78
Tablo 4.15: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Romantik Birliktelik/ Eşte Aradıkları Kriterlere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	79
Tablo 4.16: Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Romantik Birliktelik/ Eşte Aradıkları Kriterlere Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	80
Tablo 4.17: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Evliliği Kariyer Engeli Olarak Görme Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	83
Tablo 4.18: Mutluluk, Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Evliliği Kariyer Engeli Olarak Görme Durumlarına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	84
Tablo 4.19: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Evlenecekleri Kişinin Daha Önceki Romantik Birlikteliklerinin Evlilik Kararını Etkileme Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	85
Tablo 4.20: Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Evlenecekleri Kişinin Daha Önceki Romantik Birlikteliklerinin Evlilik Kararını Etkileme Durumlarına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	86
Tablo 4.21: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Evlenecekleri Kişinin Daha Önceki Cinsel Birlikteliklerinin	

Evlilik Kararını Etkileme Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	87
Tablo 4.22: Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Evlenecekleri Kişinin Daha Önceki Cinsel Birlikteliklerinin Evlilik Kararını Etkileme Durumlarına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	88
Tablo 4.23: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Yapmak İstedikleri Evlilik Türüne Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	89
Tablo 4.24: Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Yapmak İstedikleri Evlilik Türüne Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	90
Tablo 4.25: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Arasındaki İlişkileri Ölçekleri Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Momentler Korelasyon Katsayı Sonuçları.....	91
Tablo 4.26: Mutluluğun Evliliğe Yatkınlığın (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Ne Kadarını Açıkladığına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonucu.....	92

KISALTMALAR LİSTESİ

APA: (American Psychological Association) Amerikan Psikoloji Derneği

SPSS: (Statistic Packets For Social Seciencies) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

Akt: Aktaran

Bknz: Bakınız

ev: Çeviren

Ed: (Eds: Editors) Editör

vb.: Ve benzeri

vd.: Ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi ve bu kapsamda; evlilik, aile ve mutluluk kavramlarının kuramsal çerçevesi, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları ele alınmıştır.

1.1. Problem

Geleneksel toplumlardan modern toplumlara (Hatipler, 2023: 579), farklı coğrafyalarda yaşayan ve farklı dil, din, ırk, kültür ve geleneğe sahip tüm insanlığı ortak kümede buluşturan (Demir, 2021: 773) evrensel (Turğut, 2017: 93) yönelimlerin en önemli değerlerinden biri olan aile, tarihi 4000 yıl öncesine kadar dayanan, doğada olmayan, insan ürünü bir kültürel kurumdur (Türkarlan, 2007: 100).

Tarih boyunca kuşaklar arası süregelen bir etkileşim ağına sahip olan olarak varlığını sürdüren aile kurumu (Dikçegil, 2012), toplumun en küçük sosyal yapı sistemi (Akın, 2018: 3; Duran, 2022: 147, TDK, 2024) olarak kabul edilmektedir. Doğan (1998) ve Özkalp (1990)' e göre medeniyetler için vazgeçilmez bir kurum olarak kabul edilen aile, kadın ve erkeğin ilişkisini meşru bir temele dayandırarak insan neslinin devamını ve böylece sosyal hayatın süreğenliğini sağlayan bir kurumdur. Ondaş (2007) tarafından yapılan tanıma göre ise aile, toplumun temelini oluşturarak insani ve kültürel değerlerle toplumsal sürekliliği sağlar. Amerikan Psikoloji Derneği' nin tanımına göre aile, biyoloji veya evlilik, evlat edinme veya diğer yakın bağlarla birleşmiş bir grup bireyden oluşur (APA, 2024).

Sosyal bir kurum olarak tanımlandığında ailenin, cinsel doyum (Giddens, 2000: 148, Merter, 2023: 58), neslin devamı, çocuk yetiştirme, kültürel aktarım ve güven sağlayan yönleri (Johnson, 2000: 118, Canatan, 2019: 61) ön plana çıkarken, biyolojik ve antropolojik temellere dayandırılarak yapılan aile tanımlarında ise biyolojik ihtiyaç sonucu olarak bir araya gelme, üreme ve kan bağı yoluyla kurulan akrabalık bağları (Goody, 2004: 6; Galvin, 2006; Jary ve Jary, 2000: 206, Tarhan, 2016: 13) gibi özellikleri göze çarpmaktadır.

Aile, sosyal ilişki biçimlerinin ve süreçlerinin entegre olduğu karmaşık bir sosyal gerçekliği temsil eder (Süleymanov, 2009: 15). Ailenin benzersizliği, diğer yapılarla karşılaştırılmamasını sağlayan farklı insanî ve sosyal ihtiyaçların aile içerisinde karşılanmasından kaynaklanır. Aile, bir sosyoloğun "aile hakkında nesnel bir şekilde inceleyemeyeceğimiz kadar çok şey biliyoruz." (Karimov, 2021: 38) ifadesinden de anlaşılacağı üzere sosyoloji, antropoloji, psikoloji, siyaset, ekonomi (Hallaç ve Öz, 2014: 142) gibi birçok çalışma alanının temel konularından olup çok çeşitli perspektiflerle ele alınan geniş bir konu alanıdır (Aktaş, 2015: 419). Dünya çapında sergilediği çeşitlilik nedeniyle ailenin evrensel bir ortak tanımını yapmak mümkün olmamaktadır (Canatan, 2011: 60).

Aile konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde, küreselleşen dünyada aile yapısının hızlı bir dönüşüm sürecine girdiği görülmektedir (Yıldırım, 2021:116-118; Kaplan, 2021: 78). Farklı toplumlarda farklı biçimleriyle gözlenen ailenin ortak yönleri ele alındığında, iş bölümünde ve bireylerin evlilikten ve çocuklardan beklentilerinde birtakım değişiklikler ortaya çıktığı, çekirdek ailelerin ve tek ebeveynli ailelerin sayısının arttığı görülmektedir (Demir, 2021: 770-788). Bireyselliğin artmasıyla boşanma oranlarında ve tek ebeveynli ailelerin oluşum sayısında artış olduğu gözlenmiş, evliliklerin ertelenmesi, ilk evlilik yaşının yükselmesi gibi eğilimler saptanmıştır (Baş, 2021: 841). Ayrıca çift kariyerli ailelerin, yani anne ve babanın ücretli olarak çalıştığı ailelerin sayısının da arttığı sonucuna varılmıştır (Bayer, 2020: 56). Bununla birlikte, sosyal medya kullanımının artmasıyla ailenin mahremiyet olgusunun zarar gördüğü ve güven ilişkilerinin zedelendiği de araştırmalar tarafından ortaya konulan konulardan biridir (Erol, 2022: 1137, Yıldırım, 2021: 1252-1254). Aile kurumunun yakın geçmişte uğradığı değişiklikler ve gelecekte meydana gelecek muhtemel gelişmeler incelendiğinde ise, aile kurumunun çözülerek yok olduğu görüşüne karşın daha çok dönüşüm yaşadığı sonucuna varılmıştır (Duran, 2022:147-158).

Aile kurumunun en önemli işlevlerinden biri de sevmeye ve sevilme ihtiyacının karşılanması (Özer, 2016) ve aile içindeki en büyük ihtiyaç olarak tanımlanan 'güven' duygusunun teminidir (Güneş, 2010: 4). Yakın ilişkiler, insan yaşamının önemli bir bileşenidir ve romantizmi içeren ilişkiler, ait olma ve sevilme ihtiyaçlarını karşılayarak ayrı bir öneme sahiptir. Bu tür romantik ilişkilerin toplumsal normlara uygun bir şekilde tamamlanması için evlenme, kültürel farklılıklara rağmen birçok toplumda,

bireylerin yerine getirmesi gereken bir yaşam görevi olarak kabul edilir (Cüceloğlu, 2019). Aileyi oluşturmak için evlilik ilk adımdır (Sarı, 2016: 28). Bireyler, evlilik yolu ile temel bir birime geçiş yaparak cinsel, psikolojik ve sosyal gereksinimlerini karşılar ve bu yolla topluma uyum ve katılım düzeylerini artırmış olurlar (Bulut, 1993; Ondaş, 2007). Şahinkaya' ya (1970) göre evlilik yoluyla aile kurmak toplumların en temel özelliklerindedir. Evlilik kurumu, insanların hayatı anlamlandırma, kişiler arası samimi ilişkiler kurma, güç kazanma (Nazlı, 2007), cinsel ihtiyaçların temini, neslini devam ettirebilme (Ondaş, 2007), sevmek ve sevilmek (Özer, 2016) gibi en temel ihtiyaçlarını karşılar. Bu bağlamda evlenmek, bireylerin psikolojik, fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını gidererek toplumsal uyumlarını güçlendiren bireysel ve toplumsal bir gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Evlilik konusunda yapılan araştırmalar, gençlerin evliliğe önem verdiğini göstermektedir (Bener ve Günay, 2013; Carroll vd., 2007; Köroğlu, 2013). Ancak, bazı araştırmalar gençlerin evlilikten korktuklarını ortaya koymuştur (2009; Akbaş ve diğerleri, 2019; Köroğlu, 2013). Evlilikten beklentiler konusunda yapılan çalışmalar, evli bireyler arasında evlilikten beklentilerle evlilik tatmini arasında bir ilişki olduğunu belirlemiştir (Campbell vd., 2012).

Evlilikle ilgili Batı toplumlarında yapılan araştırmalar ise evlilik alternatifleri olarak evlenmeden birlikte yaşamının gösterilmesi ve bu şekilde birlikteliğin giderek yaygınlaşması gibi değişimlerin yaşandığını göstermektedir (Cherlin, 2004; Kuperberg, 2019; Lichter vd., 2010). Bilim insanları son on yılda gençlerin evlilik konusuna bakış açılarını ele almış ve konuyla ilgili çeşitli teoriler geliştirmiştir. Evlilik kurumunu anlamak ve açıklamak için kullanılan farklı teorik çerçeveleri ifade eden 'Evlilik Paradigması Kuramı' bu konuyla ilgili geliştirilen kuramlardan biridir. Çalışma sonuçlarına göre, büyük bir oranda gençler kendilerini evliliğe hazır hissetmemektedir (Carroll vd., 2009). Ancak, yaklaşık dörtte birlik bir grup hâlâ şu anda evlenmek istediklerini ifade etmektedir (Willoughby ve Dworkin, 2009). Ayrıca, gençlerin %57' si iyi bir evlilik yapmanın son derece önemli olduğunu düşünmektedir (Barr ve Simons, 2018). Bu bulgular, toplumlar açısından önemli olan evlilik olgusuyla ilgili olarak gençlerin evlilik birliğini oluşturma ve sürdürme potansiyeli hakkında değerli bilgiler sağlamaktadır.

Evlilik, insanların ömür boyu sürecek birliktelik ve mutluluk arayışında olduğu bir kurumdur. Toplumun temel değerlerinden biri olarak kabul edilen evlilik, insanların

duygusal destek, yakınlık, güven ve anlam arayışlarını karşılamak için bir araya gelme şeklidir. Dolayısıyla evlilikler için en gerekli motivasyon mutluluk olarak kabul edilebilir (Can ve Aksu, 2016: 890-891).

Mutluluğu tanımlamaya yönelik iki farklı yaklaşım olduğu bilinmektedir. Hedonik bakış açısına göre mutluluk çoğu zaman olumlu duyguları olumsuz duygulara oranlara daha fazla yaşamak ve hayattan memnun olmak ile ilişkilidir (Diener ve diğerleri, 1999). Gelişim odaklı yaklaşıma göre ise mutluluk, kişinin mevcut potansiyelini en etkin biçimde kullanarak kendini gerçekleştirebilmesi, hayatı yeniden anlamlandırabilmesi ve ahlaki temelde bir yaşam doyumuna ulaşabilmesi ile ilişkilendirilir (Koydemir ve Mısır, 2015). Doğu kültürleri mutluluğa toplumsal değer atıflarıyla vurgu yaparken batı toplumlarında mutluluğun bireysel değerlerle temellendirildiğini görürüz. Örneğin, aile, gelenek ve kültür gibi bağlamlar mutluluğun açıklanmasında önemli bir rol oynar. Bireyin toplumsal rollerini ve sorumluluklarını yerine getirdiği ölçüde mutluluğun değerlendirildiği düşünülür (Özdemir ve Koruklu, 2011). Mutluluk, kişinin kendi yaşam doyumunu elde etme sürecinde bilişsel çıkarımlarla olumlu duygusal durumları kodlamasıdır (Diener ve Diener, 1996). Mutluluk olumlu ve olumsuz duygular ile yaşam doyumunu boyutunu kapsayan üç bileşeni içermektedir. Sevinç, heyecan, umut gibi duygular olumlu duygulara, öfke, nefret, suçluluk duyguları ise olumsuz duygulara işaret ederken uzun süreli yaşam tatminine ilişkin duygular, yaşam doyumuna işaret etmektedir (Myers ve Diener, 1995). Maslow (1968), yaşam doyumunu noktasında hayattan keyif alamama durumlarını bireysel ve toplumsal olaylarla ilişkilendirmiş ve bu durumu değerlerin olmaması durumuyla ilişkilendirmiştir. Değerlerin olmaması durumunda geleceğe dair umutsuzluk duygusunun baş göstereceğini ve bunun da hastalıklı bir ruh haline sebep olacağını öne sürmektedir. Mutluluk, insanın varmak için mücadele ettiği bir hedef olarak tanımlanırsa, oraya varmanın yolu gerçek mutluluğu kaybettirmeyecek yollardan geçer (Bircan, 2001).

Lyubomirsky ve diğerleri (2005) tarafından yapılan bir meta-analiz çalışmasına göre, demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, yaşanılan yer) mutluluğu %10, genetik faktörler %50, amaçlı etkinlikler ise %40 oranında etkilemektedir. Doğrudan mutluluğu destekleyen faaliyetler içerisinde amaçlı etkinlikler bulunmaktadır. Yıldırım' ın (2020: 83) mutluluk üzerine yaptığı çalışmaya göre, bireylerin duygusal, bilişsel ve davranışsal süreçlerinin farkında olmaları ve bu süreçleri olumlu yönde

değiştirmeyi öğrenmeleri, sağlıklı fiziksel ve psikolojik duruma sahip, çevreleriyle duyarlı ve şefkatli iletişim kurabilen bireylerden oluşan toplumların oluşumuna katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Kangal' ın (2013: 228-229) yaptığı bir çalışmaya göre ise öznel iyi oluş için cinsiyetin ayırıcı bir fark olmadığı, evli olmayan bireylere kıyasla evli olan daha mutlu olduğu ortaya konulmuştur. Biriktirilen güzel anların mutluluk üzerinde pozitif yönde etkisi olduğunu söyleyen Öner (2023: 391), yaş değişkeni ile anlamlı bir farka rastlamamıştır. Payat ve Öksüz (2022: 634) yaptığı bir araştırmaya göre kişilerin mutluluk korkusu ile evlilik kaygısı düzeyleri birbirlerini pozitif yöne anlamlı olarak etkilemektedir. Şar ve İnci (2023: 180-193), üniversite öğrencilerinde mutluluk ve aile değerleri konusunda bir analiz çalışması yapmış ve gençlerin aileye duygusal bir bağlılık sergilediklerini, evliliğe ve sadakate değer verdiklerini göstermiştir. Ayrıca bu değerler, gençlerin mutluluk seviyeleri ile de anlamlı bir ilişki göstermektedir.

Yukarıda aile, evlilik ve mutluluk ilişkileri bütünüyle değerlendirildiğinde bu araştırmanın temel problemi bireylerin evliliğe yatkınlık ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1.2.Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, bekar bireylerin evliliğe yatkınlıkları ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu amaçla, bu çalışmada yanıt aranacak sorular şunlardır:

1. Bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ve mutluluk ölçeğinin betimsel istatistik düzeyleri nedir?
2. Bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ve mutlulukları cinsiyetlerine, yaşlarına, ebeveyn iletişim durumlarına, siyasi görüşlerine, kendilerini fiziksel olarak nasıl algıladıklarına, romantik ilişki durumlarına, romantik birliktelik/ešte aradıkları kriterlere, evliliği kariyer engeli olarak görme durumlarına, evlenecekleri kişinin daha önceki romantik ve cinsel birlikteliklerinin evlilik kararlarını etkileme durumuna ve yapmak istedikleri evlilik türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. Bekar bireylerin evliliğe yatkınlıkları ile mutlulukları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Bekar bireylerin evliliğe yatkınlıkları, mutluluk düzeylerini anlamlı olarak yordamakta mıdır?

1.3. Önem

Son yıllarda bireylerin evliliğe verdiği önem ve evliliğe dönük olumsuz duyguları konusunda yapılan çalışmalara bakıldığında; Kavas'ın (2020), gençlerin evlilik kurumuna yönelik algılarının değiştiği ve evliliği hayatın bir zorunluluğu yerine bir seçenek olarak gördüklerini belirttiği çalışmasında gençlerin evliliği daha çok kişisel gelişim ve mutluluğa katkı sağlayacak bir birliktelik olarak değerlendirdiği vurgulanmaktadır. Aynı şekilde, Doğan (2019) tarafından yapılan bir başka araştırma ise, gençlerin evlilikten beklentilerinin geçmiş nesillere kıyasla daha yüksek olduğunu ve bu nedenle eş seçiminde daha titiz davrandıklarını ortaya koymuştur. Twenge'in (2017) çalışmasında, Y kuşağının evlilik kurumuna daha geç yaşlarda adım attığı ve evliliği hayatın bir zorunluluğu yerine seçeneklerinden biri olarak gördüğü belirtilmiştir. Bu kuşak, evliliği daha çok kişisel gelişim ve mutluluğa katkı sağlayacak bir birliktelik olarak değerlendirme eğilimindedir. Wilkins ve Dalessandro (2013) ise, gençlerin evlilikten beklentilerinin geçmiş nesillere kıyasla daha yüksek olduğunu, bu nedenle eş seçiminde daha seçici davrandıklarını savunmuşlardır. Dolayısıyla post modern değerlerin yükselişiyle birlikte gençlerin evliliğe bakış açılarında bireysel özgürlük ve özerkliğin önem kazandığı görülmektedir (Çelik, 2017). Köroğlu (2013), evlilikten korkan gençlerin düşük düzeyde de olsa var olduğu gerçeğini, Akbaş ve diğerleri (2019), evlilikten korkan gençlerin diğerlerine oranının %40 olduğunu yaptıkları çalışmalarla ortaya koymaktadır. Bu bulgular, evlilikle ilgili düşüncelerin çeşitlilik gösterebileceğini ve bazı gençlerin evlilik konusunda endişeleri veya tereddütleri olabileceğini göstermektedir. Türkiye' de son yıllarda yapılan çalışmalar, bekar olan gençlerin evliliğe ilişkin düşüncelerini ortaya koymuş olsa da bu düşünceler toplumsal değişimin hızı oranında değişime uğramakta, değişimin dinamikleri ile birlikte günden güne yön değiştirmektedir (Baş, 2021). Bu değişimin sebebi, bilhassa batı toplumlarında, evlilik bağı olmadan da birlikte yaşam sürülmesinin meşru görülmesi (Cherlin, 2004) ve evlilik akdi olmadan çiftlerin birlikte yaşamasının yaygın

hale gelmesi (Kuperberg, 2019; Lichter vd., 2010) görülebilir. Bu yaygın düşünce ve yaşam tarzları gençlerin evliliğe bakış açılarındaki değişime hız kazandırmaktadır. Nitekim TÜİK (2023) verilerine göre son yıllarda boşanma oranları artmış, evlilik yaşı her iki cinsiyet için de yükseliş göstermiş, evlilik oranları azalmış ve doğum oranlarının da bununla birlikte azaldığı saptanmıştır.

Toplumun en temel yapı taşı olan ailenin oluşumu için evlilik çok önemlidir. Bu araştırmada evliliğe yatkınlık düzeyi düşük olan bireylerin belirlenmesi ve bunların tespit edilip, bu bireylere evliliğin önemi konusunda farkındalık oluşturulması açısından bu araştırmanın çok özel katkıları olacağı düşünülmektedir. Özellikle bu araştırmadan elde edilen bulguların bu alanda çalışan aile danışmanları, psikolog ve psikolojik danışman gibi uzmanlara yapacakları çalışmalar için çok önemli bulgular sunması beklenmektedir. Bunun yanı sıra, özellikle aile kurulumunun sağlanması ve bireylerin evliliğe teşvik edilmesi konusunda politikaların düzenlenmesi, araştırmanın önemli veriler sağlayacağı düşünülen bir diğer alandır. Ayrıca, pozitif duygu ve düşüncelerin kaynağı olan mutluluk, sağlıklı yaşam tarzını teşvik etme, pozitif bir perspektif kazandırma, bağışıklık sisteminin düzenlenmesi gibi sağlık üzerinde olumlu sonuçlar elde etme, yaşam kalitesini artırma ve sağlıklı ilişkilerin gelişimine katkıda bulunma açılarından büyük bir öneme sahiptir. Dolayısıyla toplumdaki kişilerin psikolojik sağlamlığı için çok önemli olan mutluluk düzeyi ile evliliğe yatkınlık düzeyi arasında bir ilişki bulunursa, mutluluk ile ilgili alınabilecek önlemler konusunda da bu araştırmanın literatüre önemli katkılar sağlayacağı varsayılmaktadır. Bu araştırmayla, evliliğe yatkınlığın mutlulukla ilişkisinin bulunması durumunda bireylerin evliliğe hazır hale getirilmesinde, mutluluk düzeylerinin artırılmasına dönük ne tür çalışmalar yapılması gerektiği konusunda önemli bulgular sağlanabilir. Bununla birlikte bu çalışmanın, mutluluğun demografik değişkenlere göre farklılaşma durumlarını ortaya koymasıyla, mutluluk açısından sorun yaşayan grupların tespit edilerek gerekli önlemlerin alınması konusunda büyük bir öneme sahip olduğu ifade edilebilir.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmaya alınan bekar bireylerin araştırmada kullanılan ölçme araçlarına samimi ve doğru yanıtlar verdiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılı ile,
2. 18 yaş üstü bekar bireyler ile,
3. Elde edilecek olan veriler araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile sınırlı tutulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE, EVLİLİK VE MUTLULUK KAVRAMLARI

Bu bölümde, yapılan araştırmanın kuramsal çerçevesi ele alınmıştır.

2.1. Aile

Geleneksel toplumlardan modern toplumlara, farklı coğrafyalarda yaşayan ve farklı dil, din, ırk, kültür ve geleneğe sahip tüm insanlığı ortak kümede buluşturan evrensel yönelimlerin en önemli değerlerinden biri olan evliliğin tarihi 4000 yıl öncesine kadar dayanmaktadır (Türkarşlan, 2007: 100) ve aile, toplumun en küçük sosyal yapı sistemi olarak kabul edilmektedir. Medeniyetler için vazgeçilmez bir kurum olarak kabul edilen aile, kadın ve erkeğin ilişkisini meşru bir temele dayandırarak insan neslinin devamını ve böylece sosyal hayatın süreğenliğini sağlayan bir kurumdur (Doğan, 1998; Özkalp, 1990).

Aile, evrensel bir olgu olmasına rağmen sosyal, ekonomik ve coğrafi farklılıklar nedeniyle çeşitli tanımlara sahiptir. Aile kavramına zamanla, farklı toplumlarda ve hatta aynı toplumda içinde bile farklı anlamlar atfedilmiştir. Bazı araştırmacılar aileyi, kan bağı ve akrabalık ilişkilerine dayanan bir birlik olarak açıklar (Şener, 2009). Aile terimine dair diğer tanımlarda ise cinsel bağı kurulması, üreme, sosyalleşme, güvenilir ve samimi, sıcak bir ortamın kurulması, ekonomik düzenin sağlanması ve çocukların kimlik oluşumunun gerçekleştirilmesi gibi durumları baz alır (Güvenç, 1984; Ozankaya, 1979). En geniş ifadeyle ise aile, bireyin büyüdüğü, sevgi, saygı, güven, iş birliği, dayanışma ve iş bölümü gibi temel insan ilişkilerinin yaşandığı, anne, baba, kardeşler ve diğer kişilerle sosyalleşme konusunda ilk adımların atıldığı bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Aluş ve Selçukkaya, 2015). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 41. maddesine göre, ailenin varlığı, kanunlarla desteklenen ve tanımlanan, aynı ev veya çatı altında bir araya gelen bireylerden oluşan bir birlikteliği ifade eder. Bu birliktelik, samimi duygularla bağlanan, sorumluluklarının bilincinde olan ve belirlenen kurallara uygun davranan bireyler tarafından oluşturulur. Aile, toplumun temelini oluşturan bir yapı taşı niteliğindedir ve devletin bu yapıyı koruma ve destekleme sorumluluğu bulunur. (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982).

Sosyolog Hans Freyer, aileyi "Bütün toplumsal hayatın nüvesi olarak nitelendirilen, doğal olarak yaratılmayan ancak doğadan ilham alarak, tüm büyük sosyal yapıların temelini oluşturan en küçük grup" şeklinde tanımlamıştır (Akt.: Abadan, 1985). Arapça kökenli bir kelime olan aile kavramı, Türkçe’ de günlük dilde aynı şekliyle kullanılmakta ve bahsi geçen birincil ilişki alanını ifade etmektedir. Antikçağda aile kelimesine karşılık olarak kullanılan Grekçe kökenli oikos kelimesi, kent anlamına gelen polis ve kamusal alan anlamındaki ‘politikos’ kelimelerine karşılık gelerek özel alana çağrışım yapmaktadır. Bu özel alan, bireysel anlamı değil ailesel alanı kast etmektedir. Batı’ da farklı türevleriyle kullanılan, İngilizce kökenli ‘family’ kelimesi aile anlamında kullanılmakta, bizim dilimizde buna evsel, yuva, hane gibi kavramlar eklenmektedir. Aile kelimesi bu anlamda birden fazla kişiyi birliktelik içinde kapsayan bir anlama sahiptir (Sarı, 2016). Aile, toplumun temelini oluşturur ve kültürel ve insani değerlerle toplumsal sürekliliği sağlar. Bireyler, evlilik yolu ile temel bir birime geçiş yaparak cinsel, psikolojik ve sosyal gereksinimlerini karşılar ve bu yolla topluma uyum ve katılım düzeylerini artırmış olurlar (Bulut, 1993; Ondaş, 2007).

Aile dinamiklerini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler psikolojik, ekonomik, sosyolojik, kültürel, biyolojik ve çevresel etkenler arasında yer almaktadır (Franklin, 2007). Aile, toplumun küçük bir prototipi olarak kabul edilen bir yapıdır ve çocuğun toplumsallaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Aile, çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüüp gelişmesi, korunması ve toplum tarafından kabul edilmesi konusunda son derece önemli bir rol üstlenmektedir ve bireylerin öz değerlerini, ilk duygusal tepkilerini ve duygu-düşüncelerini ifade etme biçimlerini şekillendiren bir platformdur. Anne-baba çifti, çocuğun duygusal gelişiminde önemli bir model rolü üstlenir. Aile sisteminin temel kavramlarından biri denge kavramıdır. İletişim, aile içi ilişkilerin en önemli faktörü olup, aile sisteminin sağlıklı veya sağlıklı oluşumunda temel belirleyicidir. Bununla birlikte, aile bireylerinin benlik saygısı da önemli bir boyuttur (Fışıloğlu, 1995). Aile sistemi, evlilik ve anne-baba çocuk ilişkileri alt sistemlerinden oluşur. Bilim insanları, aile yapısı ve aile içi ilişkileri inceleyerek, evlilik ilişkisi veya anne-baba-çocuk ilişkilerinde yaşanan sorunların çocukların ve gençlerin yaşamlarını olumsuz etkilediği konusunda hemfikirdir. Bu sorunlar, kaygı, öfke, saldırganlık, uyum ve davranış bozuklukları, düşük akademik başarı gibi değişkenlerle ilişkilidir. Çocukluk döneminde aile içinde olumlu ilişkilere sahip olan

bireylerin ergenlik döneminde ciddi sorunlar yaşama olasılığı çok düşüktür (Steinberg, 2007).

Aile, değerlerin öğrenildiği ve benimsendiği bir yapı olarak erkeklerin, kadınların, çocukların ve yakın akrabaların bir araya geldiği, yoğun etkileşimlerin yaşandığı ve üyelerin sorunlarının çözüldüğü bir birlikteliktir. Aile, toplumsal normların içselleştirildiği ve değerlerin aktarıldığı bir süreçte toplumsallaşmaya katkı sağlar (Atak vd., 2016). Aile, toplumda gerçekleşen değişim ve dönüşümlerin etkilerinin en belirgin şekilde izlendiği sosyal bir kurumdur (Yaşar, 2014). Aile kavramı, insanlık tarihi boyunca değişerek varlığını sürdüren ve yaşanan toplumun kültürel yapısına bağlı olan bir kavramdır. Aile, evlilik birliğinin kurulması bakımından toplumda önemli bir rol oynamaktadır. Evlilik, içinde bulunduğu kültür ve topluma göre farklı değerler edinir (Baş ve Cengiz, 2018).

2.1.1. Aile Teorilerinin Tarihsel Gelişimi

Toplumun en temel yapısı olarak aile kavramı sosyolojinin en temel alt dallarından biri olmuştur. Sosyal bilimcilerin aile konusundaki araştırmaları 19. yüzyılda yoğun bir şekilde başlamıştır. Charles Darwin'in 1859'da yayımlanmış olan "Türlerin Kökeni" adlı çalışması, aile sosyolojisine olan ilgiyi artırmıştır. Bu dönemde Lewis Henry Morgan, Friedrich Engels, Bachofen gibi sosyologlar, ailenin tarihsel evrimi ve yapısını incelemeye başlamışlardır. Antropolojik araştırmalarla ailenin yapı ve fonksiyon bakımından toplumların gelişmişlik seviyesiyle yakından ilişkili olduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Ailenin toplumun en temel yapısı olduğu, geniş ailelerin çekirdek aile yapısına doğru değişim göstermeye başladığı konusunda varsayımlar ortaya çıkarmıştır (Yazan, 1989).

Aile konusunda yapılan çalışmaların birinci döneminde, kavramsal çerçeve ve teoriler oluşturma yolunda ilk adımlar atılmıştır. Bu dönemde, aile konusunda yapılan araştırmalar bir senteze ulaştırılmış ve böylece aileyle ilgili teorilerin oluşturulması için gerekli şartlar tamamlanmıştır. Ayrıca, aile ile diğer sosyal yapılar arasındaki ilişkiler de araştırma konusu yapılmıştır. Bu çalışmalar, aile yapısının sosyal bağlamlarını, etkileşimlerini ve diğer toplumsal yapılarla olan ilişkilerini anlamayı amaçlamıştır. Bu sayede, aile konusunda daha kapsamlı bir teorik çerçeve oluşturulması hedeflenmiştir (Canatan ve Yıldırım, 2011).

Aile sosyolojisinde ikinci dönem olarak kabul edilen sosyal reform dönemi, karşılaştırmalı gözlem ve objektif veri toplama araçlarının geliştirilmesi üzerine odaklanmıştır. Bu dönemde, endüstri devrimiyle ortaya çıkan yoksulluk, çocuk işgücü ve boşanma gibi olgular, hızlı sosyal değişimin, endüstrileşme ve kentleşmenin ailenin güçsüzleşmesine ve aile birliğinin bozulmasına yol açtığını öne sürmüştür. Sosyal çözülmenin iyileştirilmesi amacıyla aile ve toplum politikaları arasında ilişki kurmaya çalışılmıştır (Thomas ve Wilcox, 1987). Ancak, bu dönemde aile kavramının sosyolojik anlamda genel bir teori oluşturulamamıştır (Canatan ve Yıldırım, 2011). Üçüncü dönem, 20. yüzyılın ilk yarısına denk gelir ve bilimsel çalışma dönemi olarak adlandırılır. Bu dönemde, farklı araştırma teknikleri kullanılmış ve değer yargılarından bağımsız yöntemlerde araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Aile araştırmaları, disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınarak aile sosyolojisi alanı daha da kurumsallaşmıştır. Dördüncü dönem, ailenin sistematik bir teorinin oluşturulduğu dönemdir. Bu dönemde, temel sosyolojik yöntemler, kavramsal çerçeveler ve yeni araştırma yöntemleri kullanılarak teoriler geliştirme çabası gösterilmiştir. Bu dönem, sosyal Darwinizm, sosyal reform ve bilimsel çalışmanın (önceki üç dönemin) bir sentezi olarak kabul edilebilir. Dördüncü dönem, Aile Araştırmalarında sistematik teorilerin olduğu dönemdir ve bu dönemde önemli teorik ilerlemeler kaydedilmiştir (İçli, 1997).

2.1.2. Aile Kavramına Ait Kuramsal Yaklaşımlar

Aile kavramı konusunda ortaya konmuş olan kuramsal bakış açıları, entelektüel altyapısı, temel kavramları, varsayım ve önermeleri açısından farklı perspektiflere zemin oluşturmuş ve sosyal bilimciler tarafından birçok çalışmaya konu olmuştur (Canatan ve Yıldırım, 2011).

2.1.2.1. Sembolik Etkileşimci Yaklaşım

Sembolik Etkileşimci Yaklaşım, insanların bireyler ve nesnelere olan ilişkilerini, bu ilişkilere yükledikleri anlamlar üzerinden gerçekleştirdiğini vurgular. Anlamın evrensel olmadığını, bireylerin günlük ilişkiler bağlamında sembollerini yorumladığını ve bu yorumlama sürecinin dinamik bir şekilde gerçekleştiğini belirtir. Bireyler, günlük ilişkiler içinde karşılaştıkları diğer insanların ilettikleri mesajları yorumlayarak

toplumsal etkileşimde bulunurlar (Gökulu, 2019). Sembolik Etkileşimcilik yaklaşımına göre geleneksel aile birliğinin ömür boyu sürdürülmesi anlayışıyla uyumlu olarak boşanmalar toplumda ahlaken kabul edilmesi güç ve sorumluluklardan kaçma olarak görülmesine rağmen ailede sembol ve değerlerde bazı değişimler olduğu öne sürülmüştür. Sembolik Etkileşimcilik yaklaşımı, aile ve boşanma konularında yaşanan değişimleri anlamak ve bu konudaki görüşleri açıklamak için "duygusal doyum" ve "aşk sembolü" gibi kavramlardan faydalanmışlardır (Henslin, 2007).

Kasapoğlu ve Karkıner' e 2011 göre Sembolik Etkileşimci Yaklaşım' ın en önemli unsurları şöyle sıralanmıştır:

a) Duygusal Doyum: Sembolik etkileşimciler, 20. yüzyılın başından itibaren ailede önemli değişiklikler olduğunu gözlemlemiştir. Kişilik özelliklerinin eş seçiminde daha fazla önem kazanması, eşler arasındaki duygusal tatmin beklentisinin artması ve mahremiyet taleplerinin artması gibi faktörlerle ilişkiler yüzeyselleşmiş ve geçici hale gelmiştir. Bu değişimler, evliliği hızlı değişimlerin yarattığı gerilimi azaltma çözümü olarak algılanmaya başlamıştır. Ancak, eşlerin arkadaşlık ve dostluk amaçlı evlenmeleri, beklentilerini karşılayamamaları ve boşanma oranlarının artmasıyla sonuçlanmıştır. Bu durum evliliği aşırı bir yük haline getirmiştir. Türkiye'de de benzer eğilimler görülmekte, özellikle yüksek eğitim düzeyine sahip olan kadının iş hayatında aktif olduğu kent yaşamına uyum sağlayan ailelerde evlilik anlayışı farklılık gösterebilmekte, bu yönüyle kırsal kesimden ayrılmaktadır.

b) Aşkın Sembolü: Evlilikte, aşk veya ilgi görmek/göstermek gibi sembollerin taşınması, hem kadın hem de erkek olarak ağırlık yaratır. Gerçekçi olmayan beklentilerin karşılanmaması duygusal tatminsizlikle sonuçlanır ve eşler birbirlerini suçlamaya başlar. Aşk ve ilgi sembolleri nedeniyle, eşler beklentilerinin gerçekçi olmadığının farkına varamaz ve boşanma kararı alabilirler. Türkiye'de özellikle medyanın etkisiyle eşlerin beklenti seviyeleri artmış olsa da bu beklentilerin karşılanmasına direnç gösterilmesi gerilimi artırır. Türkiye'de bazı dizilerin Orta Doğu ülkelerine satılması sonucunda, oradaki aile yapılarının sarsıldığı ve Arap kadınlarının eşlerinden beklentilerinin arttığı bilinmektedir.

c) Çocuk Kavramının Anlamı: Çocukluk algısında dünya genelinde zamanla köklü değişiklikler yaşanmıştır. Orta çağda çocuklar ve yetişkinler arasında belirgin bir ayırım yoktu ve çocuklar küçük yetişkinler olarak kabul ediliyordu. Ev ve işyeri

ayrımının henüz net olmadığı dönemlerde, erkek çocuklar aile işlerinde çalışırken, kız çocuklar ev işlerini öğrenirken aynı zamanda arkadaşlık rolünü üstlenmişlerdir. Üç kuşak öncesine dayanan yakın geçmişte, ABD'de çocuklar 8. sınıfı bitirip işe girdiklerinde yetişkin muamelesi görmeye başlamışlardır. Çocukların küçük yaşlarda masum ve hassas oluşunun kabul edilmesi zamanla olmuştur. Türkiye'de ise çocukluk algısı, sınıf ve bölgesel gelişmişlik düzeylerine göre değişiklik göstermektedir. Hala erkek çocuklar, kız çocuklarından daha fazla önemsenirken, kız çocukları erken yaşta evlilik gibi cezalandırıcı uygulamalara maruz kalabilmektedir. Aileler, erkek çocuklara kız çocuklarına nazaran daha üstün bir hizmet sunarken, bu durum önemli bir çelişki oluşturmaktadır. Erkek çocuklar hem önemsenirken hem de sürekli şımartılıp tüm ihtiyaçları karşılanarak güçlendirilir. Bu durum, ileride yarı erişkin veya büyümeyen bir "anne kuzusu koca" sendromuna yol açabilir.

d) Ebeveyn ve Anlamı: Günümüzde ebeveynlik anlayışı, çocukluk ve erişkinlik arasındaki değişimlerle ilişkilidir. Ebeveynler artık çocuklarıyla ilgilenmekle kalmayıp, onların potansiyelini en üst düzeye çıkarmaktan da sorumlu tutulmaktadır. Ebeveynlik daha uzun süre devam etmekte ve çocuklar daha fazla duygusal taleplerde bulunmaktadır. Türkiye'de de benzer bir değişim yaşanmaktadır ve "çocuk merkezli" ailelerin sayısı artmaktadır. Geçmişte çocuklar tarımsal işlerde çalışma gücü olarak görülürken, makineleşme ile birlikte çocukların yetiştirilme maliyetleri artmış ve bu durum çocuk sayısında azalmaya neden olmuştur.

e) Evlilikteki Roller: Eski kuşaklarda, evlilik rolleri eşler arasında belirli sınırlara sahip olurken (ev, iş, çocuklar), günümüzde bu rollerde belirsizlikler artmıştır. Özellikle kadınlar, çalışarak evde daha az vakit geçirdiklerinde ev işleri ve çocuk bakımında eşlerinin veya aile büyüklerinin desteğini beklemektedir. Ancak, geleneksel cinsiyet rolleriyle ilişkili yükümlülükler azalmak yerine, kadınlar iş hayatıyla birlikte bu rolleri üstlenme çabasıyla daha fazla baskı altında kalmaktadır. Bu durumda devletin de birtakım sorumlulukları vardır ve bazı ülkelerde sosyal refahı temin etmek adına bu konuda önemli yasal düzenlemelere başvurulmaktadır. Türkiye'de çalışan kadınların durumunun beraberinde zorluklar getirdiği ve bununla birlikte muhafazakar iktidarların da kadınları ev içine geri çekmek adına daha fazla çocuk önererek bu yönde çaba gösterdikleri söylenebilir. Teknolojik gelişmeler ev işlerinde kolaylıklar sunsa da işsizlik ve yoksulluk döngüsü, satın alım gücünü sınırlayarak ekonomik

açından dezavantajlı kesimler için evlilik rollerinde beklenen iyileşme yakın gelecekte pek olası görünmemektedir.

f) Alternatiflerin Algılanması: Aile kurumunda ve evliliklerde meydana gelen birçok değişiklik, artan sayıda kadının çalışmaya başlaması gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır. Kadınların ekonomik bağımsızlık kazanmaları, mutsuz evliliklerini sürdürmek zorunda olmadıklarını fark etmelerine neden olmuştur. Sembolik etkileşim yaklaşımını benimseyenlere göre, evliliğin bir seçenek olduğunu fark etmek, boşanmanın gerçekleşebileceği bir olasılığı kabul etmek için önemli bir adımdır. Türkiye'de kesin olmamakla birlikte, ekonomik bağımsızlık ve kişisel güvenin artmasıyla boşanmanın bir seçenek olarak görülme eğiliminde olduğu söylenebilir.

g) Boşanma ve Anlamı: Boşanmanın eskiden kabul edilemez ve ahlaki olarak olumsuz bir durum olarak görülmesi, değişerek daha kabul edilebilir bir hale dönüşmeye başlamıştır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde geçmişte boşanma neredeyse hiç yaşanmazken, şu anda yılda bir milyona kadar boşanma vakasıyla istatistiksel olarak gösterilmektedir. Boşanmaların artmasıyla birlikte, boşanmanın olumsuz anlamları azalmış ve kişisel dönüşüm fırsatı ve yeni bir başlangıç olarak algılanmaya başlanmıştır. Boşanmanın sembolik anlamında yer alan başarısızlık damgasının değişmesi ve öneminin azalması, boşanma oranlarının artmasında önemli bir faktör olmuştur. Türkiye'de de boşanmaların artmasıyla birlikte, boşanmanın anlamı daha kabul edilebilir seviyelere çekildiği gözlenmektedir. Özellikle kadınlar açısından endişe verici olan negatif damgalanma anlamının önemli ölçüde azaldığı söylenebilir.

h) Yasadaki Değişiklikler: Boşanma yasalarındaki değişiklikler, sembolik olarak boşanmayı teşvik edici bir etkiye sahiptir. Daha önceden zina gibi şartlara bağlı olan boşanmalarda artık bu koşul aranmamakta ve geçimsizlik, boşanma için yeterli bir koşul olarak kabul edilmektedir. Özellikle ABD'de bazı eyaletlerde, tarafların suçlamadan veya belirli bir neden gösterme zorunluluğu olmadan boşanma hakkına sahip olması, boşanmaların artmasında önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'de de yeni Medeni Kanun'da yapılan değişiklikler, aile birliğinin korunmasının temel ilkesi olmasına rağmen, tarafların anlaşmalarında boşanmayı kolaylaştırmıştır. Bu yaklaşımların genelinde, Sembolik Etkileşimci Yaklaşım, evliliklerin boşanmayla sonuçlanmasını sembollerdeki değişimle açıklamaya çalışır. İnsanların boşanma konusundaki düşüncelerinin değişmesi, evlilikten tatmin olma, aşk, çocuk, anne-baba,

karı-koca rollerindeki değişiklikler, evli çiftler üzerinde önemli baskılar oluşturur. Tüm bu değişimler bir araya geldiğinde, boşanmaya neden olan faktörlerin güçlendiği söylenebilir. Ancak, bu değişimlerin iyi ya da kötü olarak değerlendirilmesi, değerlerle ilgili bir konudur ve Sembolik Etkileşimci Yaklaşım, kendine bu konuda bir pozisyon belirlemez. Sosyologlar olarak, değişimi incelemekle sınırlı kalmayı tercih ettikleri gibi, aileyi çözülmesinden korumaya yönelik politikalar geliştirmek gibi uygulamacı bir kimlikle hareket edebilirler. Ancak sosyolojinin misyonunun nerede başladığı ve nerede bittiği konusunda uzun süren tartışmalar bulunur. Bazıları sadece durum tespitiyle ilgilenirken, geniş bir çoğunluk halk/toplum için sorunları çözmeye yönelik çalışmalar yapmanın gerekliliğini vurgular.

2.1.2.2. Yapısal-İşlevci Yaklaşım

Yapısal-işlevci yaklaşım, toplumun bir sistem gibi işlediğini ve bu sistemin farklı öğelerden oluştuğunu varsayar. Her öğenin belirli bir işlevi vardır ve bu işlevler bir araya gelerek toplumun işleyişini sağlar. Bu yaklaşıma göre, aile, din, devlet, hukuk gibi sosyal sistemler, toplumsal yaşamın düzenlenmesi ve sürdürülmesinde önemli roller üstlenir. Yapısal-işlevci yaklaşıma göre, toplumun işleyişi benzer şekilde bir vücudun işleyişiyle kıyaslanabilir. Vücudun organları, birbirleriyle etkileşim içinde çalışarak vücudun sağlıklı bir şekilde işemesini sağlar. Aynı şekilde, toplumsal sistemler de birbirleriyle etkileşim içinde çalışarak toplumun işleyişini sürdürür. Bu yaklaşıma göre, herhangi bir öğenin veya sistemdeki aksaklığın, tüm sistemi etkileyebileceği düşünülür. Örneğin, ailedeki bir sorun, aile üyelerini etkileyebilir ve dolayısıyla toplumun genel işleyişine yansiyabilir. Bu nedenle, yapısal-işlevci yaklaşım, toplumsal değişimin bir denge ve uyum süreci olduğunu savunur (Alacahan, 2010).

Yapısal işlevselci yaklaşım, aileyi sosyal alt sistemlerden biri olarak kabul eder ve ailenin toplum için belli görevleri yerine getirdiğini savunur. Bu yaklaşıma göre, aile toplumsal düzenin korunmasında ve bireylerin sosyalizasyonunda önemli bir rol oynar. Yapısal işlevsel yaklaşımın öncelikle vurguladığı aile tipleri genellikle ataerkil geniş aile ve modern çekirdek aile olarak tanımlanır. Bu yaklaşım, aile kurumunun bu görevleri yerine getirerek toplumsal dengeyi sağladığını ve bireylerin sosyalizasyonunu desteklediğini savunur (Canatan ve Yıldırım, 2011). Yazan' a 1991

göre ise, ailede her bireyin belirli bir yeri ve yerine getirmesi gereken rolleri olduğu düşünülür. Bu roller, aile beklentilerine uygun olarak şekillenir. Etkileşimci yaklaşım, ailede partner seçimi, aile içi rollerin belirlenmesi, evlilik etkileşimi ve çocuğun toplumsallaşması gibi konulara odaklanır. Bununla birlikte, bu yaklaşım bazen ailenin diğer sosyal unsurlarla (okul, akraba ilişkileri, mahalle vb.) ilişkilerini göz ardı ettiği eleştirilerine maruz kalır. Sosyolojik araştırmalara uygulanması bakımından bu yaklaşım aile temelinde bazı önemli fonksiyonlar temelinde ele alınmaktadır. Henslin' e 2007 göre ekonomi, çocukların topluma katılımı, yaşlılık ve yaşlılıkta bakım gibi temel konular üzerinden işlevselliğin ele alınmasında fayda vardır.

a) Ekonomi: Sanayi öncesi dönemde, aile ekonomik bir birim olarak faaliyet gösterirken, temel ihtiyaçların karşılanması zorlu bir süreçti ve aile üyeleri bu ihtiyaçları karşılamak için birlikte çalışmak zorundaydı. Ancak sanayileşme süreciyle birlikte ev ve iş yeri ayrımı ortaya çıktı ve aile ilişkileri de azalmaya başladı. Erkeğin işe gitmek için evden ayrılmasıyla ailenin günlük rutini ve düzeni de değişti. Ayrıca anne ve kız çocukların aile ekonomisine katkısı da zamanla azaldı. Aynı şekilde Türkiye'de kırsal alanda üretkenlik gösteren kadınlar, şehirlerde aynı olanaklara sahip olamamaktadırlar.

b) Çocukların Topluma Katılımı: Ekonomik değişimlerin etkisiyle birlikte devlet, ailenin yerine geçerek birçok işlevini üstlenmeye başlamıştır. Örneğin, okullar ailelerin sunduğu eğitim görevini üstlenerek çocukların toplumsallaşma sürecinde sorumluluk almıştır. Yasal zorunluluklarla çocukların okula gönderilmesi sağlanmış ve bu zorunluluğa uymayan aileler cezalandırılmıştır.

c) Yaşlılık ve Yaşlılıkta Bakım: Tıp, tıp fakülteleri ve hastaneler gibi kurumlar aracılığıyla yasalarla desteklenerek güçlendirilmiştir. Bu durum, hastaların ev yerine hastanelerde bakım ve tedavi görmesine yol açmıştır. Aynı şekilde, yaşlı bakımı alanında da değişiklikler meydana gelmiştir. Farklı düzeylerde imkanlar sunan organizasyonlar, yaşlı bakım sorumluluğunu üstlenerek artış göstermiştir. Türkiye'de bulunan yaşlıların aile içinde bakılmasına alternatif olarak, yaşlı evleri, huzur ve dinlenme evleri gibi olanaklar giderek artan bir şekilde tercih edilmektedir. Özellikle kentlerde, kamu veya özel hizmetler olarak sunulmaktadır.

Yapısal İşlevci Yaklaşım' ın değerlendirilmesinde Kasapoğlu (2011), boş vakit değerlendirmesi ve eğlence, aile bireylerinin cinselliği ve üreme konularını da ele almıştır.

d) Boş vakitlerin değerlendirilmesi ve eğlence: Ailelerin gelir durumu arttıkça, eğlence ve dinlenme için zamanı evde geçirme yerine dışarıdaki aktivitelere katılma eğilimi de artış göstermiştir. Daha önceleri evde sağlanan eğlence seçenekleri yerine, ücretli hizmetlerden yararlanan mekanlar tercih edilmeye başlanmıştır. Restoranlar, kafeteryalar, spor kulüpleri gibi birçok hizmet sektörü, bu hizmetler için rekabet içerisindedir. Türkiye'deki kentsel aileler de hafta sonlarını geçirmek için büyük alışveriş merkezlerine gitmekte, restoranlarda veya kafelerde yemek yiyerek tüketim faaliyetlerinde bulunmaktadır. Ayrıca ailenin birlik ve beraberliğini temsil eden önemli hususlardan biri olarak bilinen birlikte yemek yeme faaliyeti, törensel niteliğini kaybederek, abur cubur yeme kültürü yaygınlaşmaktadır.

e) Aile Bireylerinin Cinselliği: Geleneksel düşünce yapısında cinsellik yalnızca evlilik içerisinde meşru olarak kabul edilirken son zamanlarda bu bakış açısı diğer konulardaki gibi değişiklik göstermiş ve artık evlilik dışı cinsel hayatın da önü açılmıştır. Bekaret konusunda hala baş kaldırıda bulunan kişiler veya toplumlar olsa da giderek yaygınlaşan evlilik dışı cinsellik konusu farklı bakış açılarıyla tartışmalara konu olmaya devam etmektedir.

f) Üreme: Ailenin işlevleri arasında, çocuk sahibi olma konusu genellikle diğer konular kadar ön plana çıkmamıştır. Ancak ABD'de, tek ebeveynli ailelerin çoğunda çocuk bulunmakta ve evlenmemiş kadınların tüm doğumların %40'ını gerçekleştirdiği düşünüldüğünde, üreme işlevinin hiçbir zaman sona ermeyeceği gözlemlenebilir. Doğum kontrolü ve istenmeyen gebeliklerin önlenmesi ve aile planlaması konusunda okullarda eğitim verilmekte, türlü hastalık ve gebelikten koruyucu malzemeler önerilmekte ve kadınların eşlerine haber verme mecburiyeti olmadan yasal olarak kürtaj yapabilmesine izin verilmektedir.

2.1.2.3. Çatışmacı Yaklaşım

Çatışmacı yaklaşım, aileyi sosyal çatışma ve eşitsizlik temelinde tanımlar. Bu yaklaşıma göre, aile, güçlü olan grup tarafından güçsüz grup olan kadınlar ve çocukları sömürmek için kullanılan bir araç olarak görülür. Ailenin temelini oluşturan özel

mülkiyetin yaygınlaşmasıyla birlikte, üretim faktörlerine sahip olan grubun mülkünün korunması için ailenin kullanıldığı belirtilir. Çatışmacı yaklaşıma göre aile, kapitalizmin amaçlarını gerçekleştirmek için kullanılan bir araç olarak görülür. Ayrıca, çatışmacı yaklaşım, kadının emeğinin incelenmesi gerektiğini vurgular ve aile içindeki güç ilişkilerinin kadının emeğinin ücretli olup olmamasından etkilendiğini belirtir. Hâkim ideolojiyi yansıtan iktidarın aileyi tüketici konumuna sokarak pazara arz sağladığı düşünülür. Çatışmacı yaklaşımda ailenin fonksiyonu, çalışanların sağlık ve verimliliklerinin devamını sağlamak için rehabilite edici bir role sahiptir. Güç sahibi olmayan bireylerin girişimcilik davranışları desteklenmez, çünkü bu durum yeni bir güç sahibinin ortaya çıkmasına yol açabilir (Yener, 2018).

2.1.2.4. Feminist Yaklaşım

Feminist yaklaşım, aileyi kapitalizmin ve ataerkilliğin sürdürülmesine hizmet eden bir birim olarak görür. Bu yaklaşıma göre, aile yalnızca kapitalizmin ihtiyaç duyduğu emeği üretmekle kalmaz, aynı zamanda ataerkilliği de yeniden üretir. Kadınların erkeklere göre daha düşük ücretle aynı işi yapması, kapitalist sistemin ucuz iş gücü kaynağını oluşturur. Feminizm, sosyolojiye eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşır ve toplumsal yaşam konusunda sosyolojinin yanlış görüşlere sahip olduğunu savunur. Feminist yaklaşım, ailenin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve kadınların maruz kaldığı ayrımcılığı inceleyerek, toplumsal değişim ve dönüşüm için mücadele eder (Gökçe, 2017).

Canatan ve Yıldırım 2011 bu yaklaşımlara toplumsal alışveriş ve ailevi gelişim perspektiflerini de eklemiştir. Toplumsal alışveriş yaklaşımının odak noktası insan ilişkileridir. Nasıl ki insan ilişkileri kar-zarar temelinde kuruluyorsa aile içi iletişim de aynı perspektiften kurulur. Aile bireyleri arasındaki fayda iletişimini en üst düzeye çıkarmak ve zararı en alt seviyeye indirmek de ailenin temel işlevleri arasında sayılır. Ailevi gelişim perspektifi ise aile dinamik bir yapıdır, sürekli değişime ve gelişime açık bir olgudur. Aile, kendisini oluşturan bireylerden sürekli olarak yeni görevler yerine getirmesini ister. Ailevi gelişim perspektifi ise, ailenin devamlılığı için gereken şartları ve ailenin geçirdiği aşamaları incelemektedir.

2.1.3. Aile Türleri

İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar, aile kurumu önemini korumuş ve yapısal olarak değişikliklere uğramıştır. Aile, toplumun en küçük sosyal birimi ve temel yapı taşı olarak rolünü sürdürmüştür. Farklı toplumlarda farklı yapısal özellikler ve işlevler gösteren aile, toplumun yapısından etkilenerek var olmuştur. Evrensel bir aile tipolojisi olmaması, ailenin toplumdaki farklılıklarla gösteren yapılarla var olduğunu ve temel bir kurum olarak toplumu yansıttığını gösterir (Birekul, 2014). Her toplumda tek bir aile tipinin var olduğunu söylemek mümkün değildir. Aksine, aile, çeşitli faktörlere bağlı olarak ortaya çıkan farklı tiplerle var olur. Aile tipleri, farklı ölçeklerle tanımlanır ve geniş aile ile çekirdek aile arasında temel bir ayrım yapılır (Çağan, 2011). Geleneksel olarak geniş aile, modern olarak ise çekirdek aile olarak adlandırılır. Ancak, modern öncesi dönemlerde çekirdek ailelerin varlığı görülebilir ve modernleşme sürecinde de geniş aileler hala mevcuttur. Bu durum, her toplum için geçerlidir (Yıldırım, 2011).

2.1.3.1. Geleneksel Geniş Aile

Geniş aile, çok sayıda kuşağın birlikte yaşadığı bir aile türüdür. Bu tip ailelerde anne, baba, büyükbaba, büyükanne, amca gibi birçok aile üyesi bulunur. Geniş aile yapısı genellikle geleneksel toplum yapılarına özgüdür ve geniş aile yapısı daha çok ekonomik amaçlarla ilişkilendirilir. Geleneksel aile yapısının özellikleri, dayanışma, güçlü akraba ilişkileri ve çok sayıda işlev gibi özellikler içerir. Geniş ailede baba önemli bir aktördür ve ailenin geçiminden sorumludur. Ailenin lideri babadır ve toprağın mülkiyeti genellikle ondadır (Tezcan, 2010).

Gökçe'ye göre (2011), geniş aile veya diğer bir adıyla büyük aile, kırsal alanlarda yerleşik, tarımdan geçimini sağlayan ve akrabalık ilişkilerine önem veren bir aile tipidir. Bu aile tipinde, ailenin adı ve kimliği büyük bir öneme sahiptir. Karar alma süreçlerinde erkekler önde olup, genellikle yaşça büyük bir erkek veya erkekler aile sorumluluğunu üstlenir. Geleneklere bağlı olan bu aile tipi, karakteristik özellikler taşır. Geniş aileler genellikle ekonomik düzeyi düşük ve kırsal bölgede yaşam sürdüren ailelerdir. Ekonomik destek ve sosyal dayanışma için birbirlerine yakınlık ve bağlarını sürdürerek bir anlamda kooperatif sistem işlevini devam ettirirler. Akrabalık ilişkileri genellikle kan bağı ve evlilik münasebetlerine değil, ekonomik ve sosyal dayanışmaya

dayanmaktadır (Yıldırım, 2011). Geleneksel toplumlarda, geniş aile yapısı hemen hemen tüm fonksiyonları içinde barındıran ve en az üç kuşağın bir arada yaşadığı bir birlik olarak kabul edilmektedir. Bu aile tipi ekonomik ve siyasi açıdan bir birlik olarak değerlendirilir ve üyeleri arasında hiyerarşik bir iş bölümü düzenlemesi bulunur (Özbay, 1984).

Geleneksel geniş aile yapısında, aile kavramı en temel öneme sahiptir ve bireyler ikincil bir konumda yer almaktadır. Bu aile tipinde, sosyal alandaki kontrol mekanizmaları ve ortak kader birliği, hegemonya koşullarını şekillendirmektedir. Hiyerarşinin en üstünde ise yaşlı bireyler yer almaktadır. Yaşlılar, üretim süreçlerinin temel karar vericisi ve denetleyicisi olarak ailenin tüm fonksiyonlarını üstlenirler. Diğer aile üyeleri ise, yaşlı aile liderinin yönetimi altında kendilerine verilen görevleri yerine getirerek gerekli sorumlulukları üstlenirler (Eyce, 2000).

Gökçe' ye 1976 göre geleneksel geniş aile yapısı, çeşitli fonksiyonları yerine getirerek işlevsel bir rol oynamaktadır. Bu fonksiyonlar şunlardır:

a) Ekonomik Fonksiyon: Geleneksel geniş aile, ekonomik bir işletme gibi işlev görerek geliri birleştirir ve masrafları tek bir elden yönetir. Bireysel mülkiyet yerine akrabalar arasında ortak mülkiyet söz konusu olabilir.

b) Koruyuculuk Fonksiyonu: Geleneksel geniş ailenin temel işlevlerinden biri, yardımlaşma ve sosyal güvenlik gibi özellikleri içermektedir. Bu fonksiyonlar, tarım toplumu döneminde aile tarafından gerçekleştirilen, endüstri toplumunda ise devletin kurumsal hâline gelen fonksiyonlardır.

c) Psikolojik ve Biyolojik Fonksiyon: Geleneksel geniş ailede, aile üyeleri arasındaki duygusal bağlar güçlüdür. Bu dönemde, ailenin temel işlevleri arasında sevgi ve saygının oluşturulması ve güvenin sağlanmasında psikolojik faktörler önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda aile kurumunun varlığını sürdürme ve soyunu devam ettirme düşüncesi de biyolojik fonksiyonu temsil eder.

d) Eğitim Fonksiyonları: Geleneksel geniş ailede, aile üyelerinin mesleki ve dini eğitimleri genellikle aile içinde sağlanır. Bu fonksiyon genellikle en yaşlı bireyler tarafından üstlenilir ve gelecek olan nesiller, ailenin kurallarına uygun bir şekilde yetiştirilir.

e) **Dinî Fonksiyon:** Yalnızca dinî eğitim vermekle kalmayan aile, aynı zamanda bireylerinin dini ritüellerini de düzenler ve kontrol eder.

f) **Boş Zamanların Değerlendirilmesi Fonksiyonu:** Geleneksel geniş aile, üyelerinin eğlendirilmesi ve dinlendirilmesiyle ilgili sorumlulukları da üstlenir.

g) **Prestij Sağlama Fonksiyonu:** Aile üyelerinin statüsü, genellikle ailenin kendisinden kaynaklanır. Aile, soyluluk, asillik gibi kan bağı veya mesleki statünün temel kaynağıdır.

Geleneksel geniş aile yapısı, modernleşme süreci ve yapısal dönüşümlerle birlikte fonksiyonlarının bir bölümünü toplumdaki diğer kurumların denetimine bırakmak durumunda kalmıştır. Sanayi devrimi, piyasa mekanizmasının belirgin hale geldiği yeni üretim yapılanması, iş bölümü ve mesleki uzmanlaşma gibi faktörler geniş ailenin fonksiyonlarını değiştirmiştir. Kadınların çalışma hayatında daha fazla yer almaya başlaması, toplumsal hareketlilik, feminizm düşünceleri, liberal demokratik değerler ve şehir yaşamındaki gelişmeler, çekirdek aile tipolojisini ortaya çıkarmıştır (Eyce, 2000).

2.1.3.2.Modern Çekirdek Aile

Sanayi devrimiyle birlikte çekirdek aile modeli ortaya çıkmıştır. Çekirdek aile, sınırlı sayıda bireyden oluşan bir sosyal yapıdır ve sanayi toplumlarında önemli bir rol oynamıştır. Bu değişim, tarımdan uzaklaşma, bireysel özgürlük arayışı ve toplumsal hareketlilik gibi faktörlere dayanmaktadır. Türk toplumunda da Tanzimat dönemiyle birlikte geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına bir geçiş gözlenmiştir. Bu dönemdeki edebi eserlerde de bu toplumsal değişim izlenebilir. Sanayileşme süreciyle birlikte aile bireyleri daha fazla dış dünyaya yönelmiş ve bu da ailenin ekonomik birliğini zayıflatmış, bunun sonucunda modern çekirdek aile yapısı ortaya çıkmıştır (Tezcan, 2010; Topçu 2006; Yıldırım, 2011). Kentlerin sosyal ilişkileri, iş düzeni ve yerleşim düzeni gibi özelliklerini yansıtan bir yapıya sahiptir. Bu nedenle çekirdek aile, bazen "kent ailesi" olarak da adlandırılmaktadır. Bu terim, çekirdek ailenin benimsediği özgün yaşam tarzı ve pratikleri ifade etmektedir (Çapçioğlu, 2018).

Geleneksel geniş aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşümünde etkili faktörler bulunmaktadır. Sanayileşme, tarımda mekanizasyon, göçler, nüfus yapısındaki

değişimler, kentleşme, eğitim imkânlarının artması ve iletişim ilerlemesi gibi faktörler aile yapısını etkilemektedir. Bu değişimler evlilik sürecinde yaş, evlilik kararı, eş seçimi, tanışma yöntemleri, akraba evlilikleri, nikah ve çok eşli evlilikler gibi konularda da değişikliklere neden olmaktadır (Canatan, 2011). Yapısal dönüşüm sürecinde geniş aileden çekirdek aileye geçiş, ailenin işlevlerini dönüştürmüş ve ekonomi, sosyal statü, eğitim, din, sosyal güvenlik, eğlence ve dinlenme, eşler arası sevgi bağı ve neslin devamı gibi birçok işlevde değişimlere neden olmuştur. Bu dönüşümle birlikte, erkek egemenliğinden daha eşitlikçi bir aile modeli ortaya çıkmış ve karar süreçlerinde kadınlar ve çocuklar daha fazla söz sahibi olmuş, aile içi iletişim de güçlenmiştir. Ancak bu dönüşüm sürecinde bazı sorunlar da ortaya çıkmıştır. Kadınların ekonomik özgürlüklerinin artmasıyla birlikte, eşler arasındaki toleransın azalması ve çatışmaların artması, ailenin yapısının ve işleyişinin bozulmasına yol açmıştır. Bu özelliklerin yanında işleyişle ilgili sorunlar da ortaya çıkmıştır (Başaran, 2014).

Bu dönüşüm sürecinde, geleneksel geniş ailenin fonksiyonları değişmiş ve modern çekirdek ailenin yeni fonksiyonları ortaya çıkmıştır. Modern çekirdek ailenin ekonomik fonksiyonu, üretimden tüketime yönelmiş ve parasal ekonomiye geçişle birlikte değişmiştir. Koruyuculuk fonksiyonları devletin sorumluluğuna bırakılmış, psikolojik destek ve biyolojik fonksiyonlar ise hala önemini korumuştur. Eğitim fonksiyonları genellikle okullar aracılığıyla yerine getirilmekte, dinî fonksiyon aile ve dinî kurumlar arasında ayrılmıştır. Boş zamanların değerlendirilmesi bireyselleşmeyle birlikte değişirken, prestij sağlama fonksiyonu da statü ve mülkiyet odaklı değerlere kaymıştır (Eyce, 2000; Özbay, 1984; Sayın, 1994).

Gökçe 2011, geniş aile ve çekirdek aile türlerine ek olarak, kırsal yaşam geleneklerinden kurtulamamış olmakla birlikte kent yaşamına özenen tutumlar geliştirmiş olan “geçiş ailesi”, kentsel alanlarda düşük gelirli ailelerin yasadışı yollarla inşa edilmiş barakalarda ikamet etmeyi sürdüren “gecekondu ailesi” ve genellikle Türkiye’ nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ nde yaygın olan, başlık usulü ile aile ve akrabalık ilişkilerinin güçlendirilmesi ve mirasın korunması gibi sebeplerle aynı bölgede veya aynı soy adını taşıyan aileler arasında yapılan evliliklere dayanan “berder ailesi” türlerini de açıklamaktadır.

2.1.4. Modern Çağda Gelişen Yeni Aile Türleri

Endüstri sonrası toplumlarda çekirdek aile, endüstri toplumunun bir özelliği olarak varlığını sürdürmektedir. Ancak, çağdaş toplumda çekirdek aileye ek olarak yeni yapılar da ortaya çıkmıştır. Bu değişimde tıbbi ilerlemeler, demografik değişimler, kadınların iş hayatına katılımı ve eşler arasındaki rollerin değişmesi gibi faktörler etkili olmuştur. Kadınların iş gücüne katılması ve kariyer yapma istekleri, kadın ve erkek rollerinin farklılaşmasına neden olmuş ve aile içindeki dinamikleri de etkilemiştir. Evlilik yaşının ertelenmesi ve boşanma oranlarının yükselmesi, ailenin yapısında ve işlevlerinde değişikliklere sebep olmuştur. Bu dönemde, ailenin üye sayısında azalma ve yapısal değişimler gözlenmektedir (Bayer, 2013).

Modern dünyada toplumların değişme ve gelişme sürecinde aile kurumu da değişim konusunda üzerine düşen payı almıştır. En temel aile türlerinden olan geniş aile ve çekirdek aile gibi türlere alternatif olan yeni türler ortaya çıkmış, aile kurumu da tanımı ve çeşitleri itibariyle köklü değişikliklere ihtiyaç duyacak bir araştırma konusu olmaya devam etmiştir. Bu türler arasında dünyada üye nüfusu belirgin şekilde artış gösteren türleri tek ebeveynli aile, babasız aile, aile, üvey aile, karışık aile ve yolcu aileler olarak kategorize etmek mümkündür (Aydın, 2016; Kapız, 2002; Yıldırım, 2011).

2.1.4.1. Tek Ebeveynli Aile

Tek ebeveynli aileler, boşanma, terk edilme, eşlerden birinin ölümü veya evlilik dışı çocuk sahibi olma gibi nedenlere dayanan durumlarda çocuğun yalnız bir anne veya baba ile yaşadığı ve tek ebeveynin çocuğun bakımından sorumlu olduğu ailelerdir (Gladding, 2012). Çift ebeveynli ailelerin sayısının azalıp tek ebeveynli ailelerin sayısının arttığı, özellikle 1970'li yıllardan bu yana gözlemlenmektedir. Bu artışta etkili olan iki önemli faktör boşanma oranlarının artması ve hiç evlenmemiş annelerin sayısındaki artıştır (Yıldırım, 2013). Hiç evlenmemiş annelerin sayısındaki artış, son yıllarda özellikle gelişmiş ülkelerde dikkat çeken önemli bir demografik değişimdir. Bu artışın ardında yatan nedenler, toplumsal normların değişmesi, kadınların iş gücüne katılımının artması, doğum kontrol yöntemlerinin daha yaygın kullanımı ve evlilik dışı çocuk sahibi olmanın toplumsal kabul görmesidir (Smock ve Greenland, 2010).

Günümüzde yaygın olarak görülen bir aile yapısı olmasının yanı sıra, geçmişte de varlık göstermiş olan tek ebeveynli ailelerin tarihsel olarak, insan ömrünün kısalığı ve

çeşitli zorlayıcı faktörler nedeniyle ortaya çıktığı belirtilmektedir. Endüstrileşme ve modernleşme gibi faktörlerin yanı sıra, ölüm, zorunlu göç, savaş ve açlık gibi olaylar da tek ebeveynli ailelerin oluşumunda etkili olmuştur. Tek ebeveynli aile yapısı, geçmişte toplumsal bir hastalık veya eksiklik olarak görülürken, sonraki dönemlerde farklılık olarak kabul edilmiş ve çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Tek ebeveynli ailelerin günlük yaşamda çeşitli zorluklarla karşılaştığı, bu zorlukların ebeveynlik, çocuk bakımı, ev işleri, sosyal yaşam, zaman yönetimi ve ekonomik zorluklar gibi alanlarda olduğu bilinmektedir. (ASEGEM, 2011; Boylu ve Öztop, 2013; Gladding, 2012). Genellikle kadınların yönettiği tek ebeveynli aileler, hem dünya genelinde hem de Türkiye'de yaygın bir durumdur (Feyzioğlu ve Kuşçuoğlu, 2011).

Tek ebeveynli aileler, çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır ve bu zorluklar hem ebeveyn hem de çocuklar üzerinde olumsuz etkiler ortaya çıkarabilir. Bu etkiler, ekonomik zorluklar, sosyal destek eksikliği, psikolojik ve duygusal stres, çocukların akademik ve davranışsal sorunları gibi çeşitli alanlarda kendini gösterebilir (Amato, 2005; Hetherington, 2003). Cairney vd. (2003), tek ebeveynli ailelerin sosyal destek eksikliği nedeniyle daha fazla stres ve depresyon riski taşıdığını belirtmiştir. Sosyal desteğin yetersizliği, ebeveynin yalnızlık hissini artırabilir ve bu durum hem ebeveynin hem de çocukların psikolojik sağlığını olumsuz etkileyebilir. Hetherington (2003), tek ebeveynli ailelerde yetişen çocukların, ebeveyn ayrılığı veya kaybı nedeniyle duygusal travma yaşayabileceğini ve bu durumun çocukların uzun vadeli psikolojik sağlığını olumsuz etkileyebileceğini belirtmiştir. Ayrıca, tek ebeveynin üzerindeki yükün artması, ebeveynin tükenmişlik ve stres yaşamasına neden olabilir. Amato (2005), tek ebeveynli ailelerde yetişen çocukların, çift ebeveynli ailelerde yetişen çocuklara kıyasla daha düşük akademik başarı gösterme ve daha yüksek davranışsal sorunlar yaşama eğiliminde olduğunu belirtmiştir. Williams ve Collins (1995) ise tek ebeveynli ailelerin sağlık hizmetlerine erişimde karşılaştığı zorlukların hem ebeveynlerin hem de çocukların sağlık sorunlarının daha yaygın olmasına yol açabileceğini belirtmiştir.

2.1.4.2. Babasız Aile

Babasız aileler, çocuğun biyolojik babasının evde bulunmadığı aileleri ifade eder ve bu durum çeşitli nedenlerle ortaya çıkabilir. Boşanma ve ayrılık, tek ebeveynli evlat edinme, evlilik dışı doğum ve babanın ölümü, babasız ailelerin oluşumunda önemli rol oynar (Cherlin, 2010). Son yıllarda, Batı toplumlarında boşanma oranlarının artması ve evlilik dışı doğumların yaygınlaşmasıyla birlikte babasız ailelerin sayısı da artmıştır (McLanahan & Sandefur, 1994). Yapay dölleme yoluyla kadınların çocuk sahibi olması yoluyla oluşan babasız tek ebeveynli aile türü de son yıllarda artış gösteren, modernleşmenin getirdiği olgulardan biridir (Aydın, 2016). Bazı araştırmalar, babasız ailelerde büyüyen çocukların akademik başarısızlık, davranış sorunları ve psikolojik sorunlar yaşama risklerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Amato, 2002). Babasız ailelerin çocukları üzerindeki etkiler, babanın yokluğunun nedenine, çocuğun yaşına, ailenin sosyoekonomik durumuna ve diğer faktörlere bağlı olarak değişebilir. Örneğin, babanın ölümüyle oluşan babasız aileler, boşanma veya ayrılıkla oluşan ailelerden farklı etkiler gösterebilir (Amato & Gilbreth, 1999). Ayrıca, babanın çocuğun hayatında aktif bir rol oynaması, çocuğun gelişimine olumlu etki edebilir (Lamb, 2004).

Babasız ailelerin artması, modern toplumlarda birçok zorluğu beraberinde getirmektedir. Bu ailelerde büyüyen çocuklar, bir baba figüründen yoksun kalmakta ve baba idealinin erozyona uğradığı bir ortamda yetişmektedir. Boşanmalarda genellikle çocuklar annelere verildiği için "olmayan baba" durumu ortaya çıkmaktadır. Babası olmayan çocuklar, kendilerini daha güvensiz ve eksik hissedebilirler. Baba varlığı ve ilgisiyle kabul edildiğini, sevildiğini ve korunduğunu hisseden çocuklar, kendileri hakkında daha olumlu düşüncelere sahip olabilmektedirler (Yıldırım, 2013).

2.1.4.3. Üvey Aile

Boşanma sonrası meydana gelen yeni evliliklerle oluşan aileler, günümüzde yaygın bir fenomen olarak karşımıza çıkmaktadır (Çapcıoğlu, 2018). Üvey aile kavramı, kan bağı olmayan ebeveyn ya da kardeşlerden oluşan aile yapısını ifade eder (Türk, 2019). Türkiye'de ve dünyanın birçok ülkesinde boşanma, yeniden evlilik, eşlerin vefatı gibi nedenlerle üvey aile modelleri giderek yaygınlaşmaktadır (Stewart, 2007). Üvey ebeveynlerin, biyolojik ebeveynlerin rollerini üstlenmesi ve çocuklarla bağ kurması

zaman alabilmektedir. Çocukların üvey ebeveynlere uyum sağlaması, onları kabul etmesi ve güven duyması, uzun bir süreci kapsayabilir. Ancak etkili iletişim, sorumlulukların açık bir şekilde paylaşılması ve aile terapisi desteği ile bu süreç kolaylaştırılabilir (Ganong ve Coleman, 2017). Araştırmalar, üvey kardeşler arasında daha yüksek düzeyde çatışma, rekabet ve duygusal uzaklık olduğunu göstermektedir (Papernow, 2018). Üvey kardeşler arasındaki ilişkilerde kıskançlık, rekabet ve uyum sorunları görülebilir. Ancak sağlıklı aile ortamı, adil yaklaşım ve sevgi dolu iletişim ile bu sorunlar aşılabılır (Türk, 2019).

2.1.4.4. Karışık Aile

Karışık aile kavramı, bir ebeveynin yeniden evlenmesi veya yeni bir ilişkiye girmesi sonucu oluşan aile yapısını ifade eder (Türk, 2019). Bu aile modelinde, ebeveynlerin birinden gelen çocuklar ile yeni eşin çocuklarından oluşan bir aile yapısı söz konusudur (Stewart, 2007). Literatürde "stepfamily" olarak da adlandırılan karışık aileler, özellikle son yıllarda boşanma ve yeniden evlenme oranlarındaki artışla daha yaygın hale gelmiştir (Ganong ve Coleman, 2017). Araştırmalar, karışık ailelerde üvey kardeşler arası ilişkilerde daha yüksek düzeyde çatışma, kıskançlık ve uyum sorunları olduğunu göstermektedir (Papernow, 2018). Bununla birlikte, aile içi iletişimin güçlendirilmesi, roller arası dengenin sağlanması ve aile terapisi desteği ile bu sorunların üstesinden gelinmektedir (Türk, 2019; Ganong ve Coleman, 2017).

2.1.4.5. Yolcu Aile

Yolcu evliliği, evli çiftlerin belirli bir süre boyunca coğrafi olarak ayrı yaşamak zorunda oldukları geçici bir evlilik durumudur. Bu durum bilinçli bir şekilde, başka tarafların zorlaması olmadan ve boşanma nedeniyle değil, kariyerlerini takip etmek amacıyla tercih edilir veya yaşanır. Genel olarak, yolcu evlilik çiftinin eşi, evin işlerini ve çocukları büyütmeyi üstlenir. Bu arada, koca hafta sonları evde olur, büyük bir şehirde çalışır ve belki haftada sadece bir kez, belki daha sık eve gelir, bazıları altı ayda bir veya hatta on ayda bir buluşurlar (Kholisoh ve Astuti, 2018).

Çapcıoğlu 2018 bazı araştırmacıların, bu yeni aile tiplerinin geleneksel aile yapısının çöküşüne ve aile kurumunun parçalanmasına yol açacağını savunurken, diğer

araştırmacılar ise bu tipleri aile yaşamının çeşitlenmesi ve alternatif yaşam biçimleri olarak değerlendirmekte olduğunu öne sürmektedir. Yeni aile tipleri, batı toplumunda görölen aile yapısındaki parçalanmayı ve güncel sorunları yansıtmaları ağıısından dikkat çekicidir. Türkiye’de de batı ölkeleri kadar olmasa da benzer sorunlarla karşılaşmaktayız. Aile içinde yaşanan bir takım problemler boşanmalara sebep olabilmekte ve alternatif yaşam biçimlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilmektedir. Bu değişen aile tipleri, toplumda farklı yaşam tarzlarının ortaya çıkmasına ve bireyselleşmenin artmasına işaret eder. İnsanlar daha çok bireysel tercihlerine odaklanabilmekte ve kendi yaşam tarzlarını oluşturabilmektedir. Ancak, bu durum aynı zamanda aile kurumunun ve aile değerlerinin zayıflamasına veya çeşitlenmesine de yol açabilir.

2.2. Evlilik

Evlilik kurumu, insanların hayatı anlamlandırma, kişiler arası samimi ilişkiler kurma, güç kazanma (Nazlı, 2007), cinsel ihtiyaçların temini, neslini devam ettirebilme (Ondaş, 2007), sevmek ve sevilme gibi en temel ihtiyaçlarını karşılar. Bu bağlamda evlenmek, bireylerin psikolojik, fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını gidererek toplumsal uyumlarını güçlendiren bireysel ve toplumsal bir gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır. Karı, koca ve tamamlayıcı unsur olan çocuklarla birlikte aile, ekonomik, kültürel, toplumsal ve manevi özellikleriyle bazı sosyologlar tarafından toplumun en küçük yapı birimi ve çekirdeği olarak kabul edilir. Aile, kadın ve erkek arasında evlilik adı verilen hukuki birleşmeyle kurulur. Bu birleşmeyle birlikte kadın ve erkek resmi olarak evli sayılırlar ve bu birleşme nikah akdi olarak isimlendirilen bir yasal dayanak olur (Doğan, 2007).

Emiroğlu ve Aydın' a 2003 göre, evlilik, bir erkek ve bir kadın arasında kurulan cinsel ve ekonomik birlikteliktir. Temel olarak aile birimi oluşturma ve üreme düzenini sağlama amacı taşırken, toplum tarafından kabul edilen ve çatışmaya yol amayan bir yapı oluşturmayı hedefler. Ancak evlilik, sadece iki kişiye bir araya getiren bir düzenlemenin ötesinde, geniş bir akraba ve arkadaşlar grubunu etkileyen bir ilişkiler ağına dönüşür ve genellikle yeni toplumsal ağlar oluşturur. Türk toplumunda evlilik, gelinin damadın ailesine katılmasıyla yeni bir aile oluşturulması olarak tanımlanır. Evlilik kararları, ailelerin katılımıyla gerçekleştiği sürece karar alma sürecinin

önemine işaret eder. Evlilik, toplum tarafından onaylanan kadın ve erkek arasında oluşturulan bir ilişki türünü karakterize eder ve aileyi belirli kalıplar içinde tanımlayan bir sözleşmedir (Gökçe, 1990). Evlilik, bireylerin aile kurmalarını, nesillerini sürdürmelerini, çocuk yetiştirmelerini ve sosyalleşmelerini sağlar. Yasalarla korunan evlilik, bireyler için duygusal paylaşımlar, cinsel yaşantılar, mal paylaşımı, miras gibi birçok kişisel ve sosyal hakları güvence altına alır.

2.2.1. Evlilik Türleri

Tarih boyunca, toplumların benimsedikleri kültürel normlara göre farklılık göstermiş olan evlilik faaliyetleri ve aile türleri toplumların kendi içerisinde ve zamanla çeşitlilik göstermiştir. Toplum ve kültürün beklentilerinden etkilenen bir yapı olduğu için kültürler ve toplumlar arasında evliliğin özellikleri değişmektedir. Bu nedenle her toplumda evliliğin türleri değişkenlik gösterir. Oturulan yer, eş sayısı, eşin seçildiği grup, otorite ilişkileri, soy ve şecere ilişkileri olarak beş gruba ayrılan evlilik türleri aşağıda açıklanmaktadır (Özkalp, 2002).

2.2.1.1. Gruba Göre Yapılan Evlilik Türleri

a) Egzogami: Bireyin kendi sosyal grubu dışındaki herhangi bir gruptaki kişiyle yaptığı evliliğe egzogami, diğer adıyla dışevlilik denir. Egzogami, genellikle etnik, dini, sosyal veya kültürel farklılıkları içeren evlilikleri ifade eder. Sosyal etkileşimin yoğun olduğu modern toplumlarda farklı gruplardan insanların birbirleriyle karşılaşma ve tanışma olasılığının yüksek olması, beraberinde artan egzogami evliliği getirmiştir. Egzogaminin zorunluluk olarak kabul edildiği bazı eski toplumlarda, bu kuralın dışına çıkıldığında bireyin toplumdaki dışlanma ve ölüm gibi cezalandırma yöntemlerine maruz kaldığı bilinmektedir (Arslan ve Arslan, 2015; Güneş, 2011; Wells, 1984, akt. Altunek, 2001).

b) Endogami: Aynı grup içerisinde yapılan evliliklerdir. Diğer adıyla içevlilik olan endogami, bir toplum veya grup içinde evliliklerin kendi içlerinde yapılması anlamına gelir. Yani, belirli bir toplum veya grup içindeki bireylerin, aynı toplum veya gruptan bir eş seçmeleri ve evlenmeleridir (Bağlı ve Sever, 2005). Endogami, genellikle sosyal, etnik, dini veya kültürel benzerliklere dayanan evlilik tercihlerini ifade eder.

Endogami, birçok toplumda ve kültürde yaygın olarak görülen bir evlilik modelidir. Bu tür evlilikler, aidiyet duygusunu güçlendirmek, kültürel ve sosyal normları korumak, mirasın ve mülkiyetin içeride kalmasını sağlamak gibi amaçlarla tercih edilebilir. Toplumun içindeki ilişkilerin güçlendirilmesi ve aile bağlarının sürdürülmesi amacıyla endogami uygulanabilmektedir (Nar, 2012). Bütün toplumlarda ensest yasak olarak belirlenmiştir. Türk toplumunda kendisiyle evlenilecek olan kişiler İslam dinine göre belirlidir ve yasalarla da desteklenmektedir. ABD’de çoğu evlilikler aynı etnik grup içerisinde, endogami şeklinde yapılmaktadır. Buna rağmen siyah ve beyaz bireylerin evlilikleri de her zaman ilgi çekici olmuştur. Bu şekilde yapılan evlilikleri sosyologlar ‘‘homogamy’’ olarak isimlendirirler. Hindistan’ daki kast sistemi de endogami evliliklerin yoğunluğunu açıklar niteliktedir. Hindistan’da bilindiği üzere bireyler, kendi kast sistemi içinde bulunan kişilerle evlenmektedirler. Bununla birlikte gruplar arası evlilikler de multikültürel toplumlarda hızla yaygınlaşmakta, farklı etnik köken, din ya da mezhepten kişilerin de evlilik için birbirlerini tercih edebildikleri gözlenmektedir (Canatan ve Yıldırım, 2011; Güneş, 2011).

Sororat ve Levirat evlilikleri de endogami evlilik grubunda yer alabilir. Bu evlilik türleri zorunlu çok eşlilik uygulamalarına sebep olan evlilik türleridir. Levirat evliliği, kocası ölen bir kadının kayınbiraderiyle evlenmesini ifade ederken, Sororat evliliği ise bir erkeğin karısının ölümü halinde baldızıyla evlenmesini ifade eder (Altın ve Kömürcü, 2021). Bu tür evlilikler, miras bölünmesini önlemeye ve babasız veya annesiz kalan çocukların kötü muamele görmesini önlemeye yardımcı olurken çocukların ve kadının geleceği erkeğin ailesi tarafından güvence altına alınmış olur (Gökçe, 1978).

İç evlilik türünde gözlenen önemli iki uygulama ise ‘‘beşik kertmesi’’ ve ‘‘berdel’’ dir. Beşik kertmesi ve berdel, Türk kültüründe mevcut olan evlilik uygulamalarıdır. Beşik kertmesi, iki ailenin bebeklik dönemindeki çocuklarını ileride evlendirmek amacıyla sözleştikleri bir nişan törenini ifade eder (Sezen, 2005). Beşikteki çocuklar arasında sözlü bir bağ kurulur ve ileride evlilik gerçekleşeceği taahhüt edilir. Ancak, evlilik gerçekleşmeden önce çocukların büyümesi beklenir. Berdel ise, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaygın olarak görülen bir evlilik uygulamasıdır. Berdel evliliği, iki ailenin karşılıklı olarak eş değiştirdiği bir anlaşmayı ifade eder. Bir erkek, kendi eşini başka bir erkekle evlendirirken, karşılığında başka bir kadınla

evlenir. Bu tür evlilikler, aileler arasındaki ilişkileri güçlendirmek, toplumsal dengeyi sağlamak veya mülkiyet ilişkilerini korumak gibi amaçlarla gerçekleştirilir. Ancak, bu evliliklerde kararlar genellikle aile büyükleri tarafından alınır ve çiftlerin tercihleri ikinci planda tutulabilir (Aydın, 2016).

2.2.1.2. Eş Sayısına Göre Evlilik Türleri

a) Monogami: Monogami, bir bireyin aynı zamanda sadece bir eşe sahip olma veya sadece bir eşle evlilik yapma durumudur. Kelimenin etimolojisi, klasik Yunanca "monos" kelimesinden gelir, bu kelime "tek, yalnız" anlamına gelir ve "gamos" kelimesi ise "evlilik" anlamına gelir (Suhinina, 2020). Monogami terimi, evlilik veya cinsel ilişki bağlamında kullanılır ve birçok kültürde yaygın olarak kabul edilen bir evlilik modelini ifade eder. Bu evlilik biçimi, bir kişinin hayatı boyunca yalnızca bir eşe bağlı kalmasını ve cinsel ve duygusal ilişkilerini sadece bu eşle sürdürmesini içerir. Monogamik ilişkilerde sadakat, bağlılık ve sadakat önemli değerlerdir. İçinde birden fazla evlilik yapsalar da sosyologlar modern evliliği bir seri monogami evlilik olarak tanımlarlar. Modern toplumlarda hukuki kurallara dayanan evlilikte çok eşlilik yasaklanmış, tek eşlilik zorunlu bir kural olarak benimsenmiştir. Bununla birlikte özellikle Batı toplumlarında monogaminin pratikte yaşanması zorlaşmış, gelişmiş toplumlarda oranları son derece yüksek olan evlilik dışı beraberlikler ve çoklu monogami evliliği gibi tarzlar ortaya çıkmıştır (Canatan ve Yıldırım, 2011).

Türk toplumunda genel olarak monogamik aile yapısı yaygındır, yani bireylerin aynı anda sadece bir eşi vardır. Bu durum, Türkiye'nin tarihindeki çeşitli sosyal ve kültürel etkilerle şekillenmiştir. Türk İnkılabı'nın getirdiği medeni kanun ve diğer yasal düzenlemeler, çok eşliliği yasaklamış ve monogamik evliliği teşvik etmiştir. Bu düzenlemelerle birlikte, Türkiye'de evlilik kurumu daha da güçlenmiş ve toplumsal yapı monogamik aile yapısına dayalı olarak daha da güçlenmiştir (Arslan ve Arslan, 2020).

Araştırmalar, monogamik evliliklerin, poligamik olanlara göre kadınlara daha yüksek oranda cinsel doyum sağladığı ve daha az psikiyatrik problemle karşılaşma olasılığı sunduğunu göstermektedir (Rahmanian, Munawar, Mukhtar ve Choudhry, 2021).

b) Poligami: Yunanca kökenli bir kelime olan poligami, bir bireyin aynı anda birden fazla eşe sahip olma veya birden fazla eşle evlilik yapması anlamına gelir (Yılmaz,

2022). Poligaminin farklı varyasyonları bulunmaktadır. Polijini, bir erkeğin birden fazla kadınla evlendiği dünya genelinde en yaygın olan türdür. Poliandri ise bir kadının birden fazla erkekle evlendiği bir durumu ifade eder. Poliandri, Güney Asya'da Himalaya bölgesi ve Kuzey Nijerya gibi sınırlı sayıda toplulukta gözlemlenebilir. Poliginandri ise iki veya daha fazla kadının iki veya daha fazla erkekle evlendiği bir çeşittir. Poligaminin başka bir formu olan informal poligami, bir erkeğin yasal evliliğine devam ederken ikinci bir kadınla düzenli bir aile ilişkisi sürdürdüğü bir durumu ifade eder. Antropologlar poligamiyi, poligini ile eş anlamlı olarak birden fazla kadının evlilik içinde yer aldığı bir durum olarak tanımlarken, sosyologlar poligamiyi üreme stratejisi olarak çocuk sayısını artırmak için bir yöntem olarak görür (Yılmaz v.d., 2015). Poligaminin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkisinin olduğu, poligamiye dahil olan kadınlar ve çocukların, özellikle ilk eşler arasında, monogamik gruplara göre daha fazla ruhsal sorun yaşadığı belirtilmektedir (Yılmaz, Tamam ve Bal, 2015).

Poligami, Batı ülkeleri başta olmak üzere pek çok ülkede yasaklanmış bir uygulamadır. Bununla birlikte Ortadoğu, Afrika ve Asya'daki bazı toplumlarda, yasal olarak kesin bir yasak yoktur ve toplumsal olarak kabul gören hatta desteklenen bir uygulamadır (Zeitzen, 2008). Poligaminin sosyal, kültürel, dini ve ekonomik birçok nedeni vardır, bu yüzden farklı bilim alanlarını ilgilendiren bir kesişme noktasıdır. İlk eşler ve diğer kadınlar ile çocuklar, monogamik yapıya sahip gruplara kıyasla daha fazla ruhsal sorun yaşamaktadır. Son 20 yılda, dünya genelinde poligami üzerine akademik ilgi artmıştır. Poligamik aile yapısı, işlevselliği, kadın ve çocukların ruh sağlığı üzerindeki etkilerini araştıran çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Güneş, 2018).

2.2.1.3. Yerleşim Yerine Göre Evlilik Türleri

Antropolog ve sosyologlar, evlenme türlerini sınıflandırırken yerleşim biçimini de bir değişken olarak kabul etmişlerdir. Toplamların sosyal ve ekonomik gelişimi, evli çiftlerin yerleşme tercihlerini ve tutumlarını etkilemiş; ilkel, avcılık ve toplayıcılık döneminden tarıma dayalı yerleşik yaşama ve sanayileşme çağına kadar her dönemde egemen olan sosyokültürel sistem, evlenme biçimlerini ve yerleşme tarzlarını da şekillendirmiştir. Evlenen çiftlerin yerleşim yeri temel alındığında evlilik türleri Matrilokal, Patrilokal ve Neolokal olarak sınıflandırılmıştır.

a) Matrilokal Evlilik: Matrilokal evlilik (matrilocality), evlenen çiftin evlilik sonrasında kadının ailesinin yanına yerleştiği bir evlilik türüdür (Üçok vd., 2006). Bu durumda, erkek evlendiği zaman kendi ailesini terk ederek karısının ailesine katılır. Halk dilinde iç güveyliği olarak isimlendirilmiş olan evlilik türüdür. Matrilokal evlilikte, evlilik sonrasında çift kadının ailesinin toplum içindeki konutunda yaşamını sürdürür. Matrilokal evlilik, toplumların kültürel ve sosyal yapısına bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Bu tür evliliklerde kadın, genellikle kendi ailesinin yanında güçlü bir sosyal destek ağına sahip olabilir. Ayrıca miras ve soy devamı gibi faktörler de matrilokal evliliklerde farklılık gösterebilir. Matrilokal evlilik, bazı toplumlar ve etnik gruplar arasında yaygın olan bir evlilik biçimidir. Örneğin, bazı yerli kabilelerde veya bazı Asya, Afrika veya Okyanusya toplumlarında matrilokal evlilik uygulamaları görülebilir (Erdentuğ, 1991).

b) Patrilokal Evlilik: "Baba yanı yerleşme" veya "patrilocality" terimi, kadının ana-baba evini bırakarak erkeğin ailesine katılmasını ifade eder. Patrilokal evlilik türünde, evlilik sonrasında kadın, kendi ailesini terk ederek kocasının ailesinin yanına yerleşir. Bu evlilik türünde, çift genellikle erkeğin ailesinin evinde veya yakınında yaşamını sürdürür (Erdentuğ, 1991; Güneş, 2018).

c) Neolokal Evlilik: Neolokal evlilik (neolocality), evlilik sonrasında yeni evli çiftin bağımsız bir yerde, kendi evini açarak yaşamını sürdürdüğü bir evlilik türüdür. Bu evlilik türünde, çift genellikle evlenme öncesinde ait oldukları ailelerin evlerinden ayrılarak, bağımsız bir yaşam sürmeye başlar, kendi evlerinde yaşayarak aile birimlerini oluştururlar (Üçok vd., 2006: 107).

Yerleşim yerine göre yapılan evlilikler genellikle ilkel avcı-toplayıcı topluluklar ve geleneksel tarım toplumlarında görülmektedir. Günümüz modern toplumlarında ise iş bölümü, uzmanlaşma ve uzun süreli eğitim gibi faktörler, çekirdek aile ve tek eşli evlilik biçimlerinin ortaya çıkmasını etkilemiştir. Ayrıca coğrafi hareketlilik ve sanayileşmeyle birlikte evli çiftler artık ana veya baba yanlı yerleşme yerine kendi yeni yerleşim yerlerini tercih etmektedir. Özellikle mesleki nedenlerle sürekli yer değiştiren çiftler genellikle neolokal yerleşme şeklini tercih etmektedirler (Gökçe, 1978; Erdentuğ, 1991).

2.2.1.4. Soy Bağlantılarına Göre Evlilik Türleri

Soy ve soy bağlantılı evlilikler, bir toplumda bireylerin soy ağacına dayalı ilişkileri dikkate alarak gerçekleştirilen evliliklerdir. Bu tür evlilikler, genellikle aile soyunu takip etmek, soy bağlantılarını korumak veya güçlendirmek amacıyla gerçekleştirilir. Soy bağına göre yapılan evlilik türleri, Patrilineal (patrilineal), Matriliniyal (matrilineal), Bilateral evlilik olarak sınıflandırılmıştır (Güneş, 2011).

a) Patrilineyal Evlilik: Patrilineyal evlilik, bir toplumda veya kültürde erkek hattını takip eden soy ağacına dayalı olarak gerçekleştirilen evlilik biçimidir. Bu evlilik biçimi, aile ilişkilerinde ve soy devamında erkek hattının önemli olduğu toplumlarda yaygın olarak görülür. Patrilineyal evliliklerde genellikle miras ve mülkiyet erkeğin soyu tarafından kazanılmış kabul edilir (Aksan, 2016; Özsoy, 2010). Bu evlilik biçiminde, erkek hattı boyunca soyun devamı ve aile mirasının korunması önemli bir rol oynar. Miras ve mülkiyet haklarının erkeklere dayandığı patrilineyal evliliklerde, kadınlar genellikle miras hakkından veya aile mülkiyetinin doğrudan sahipliğinden yoksun kalabilir. Kadınlar evlendiklerinde kocasının ailesinin yanına yerleşir ve kocasının mülkiyetine katılır. Dolayısıyla, kadınlar genellikle kocasının ailesinin mülkiyetine bağımlı hale gelir. Erkeğin iktidar olarak kabul edildiği bu evlilik türünde en erkek otoritesine karşı gelmek en büyük suç olarak kabul edilir. Bu yönüyle patrilineyal evliliğin erkek egemen bir ataerkillik örneği sergilediği söylenebilir (Çağrici, 2014).

b) Matriliniyal Evlilik: Matriliniyal evlilik, bir toplum veya kültürde akrabalık ilişkilerinin ve mirasın baba soyu yerine anne soyuna dayandığı evlilik biçimidir. Bu evlilik düzenlemesinde, aile soy ağacı ve akrabalık ilişkileri annenin soyundan takip edilir ve ana tarafından gelen akrabalar daha büyük bir öneme sahiptir. Matriliniyal evlilik, aile ve soy bağlarının anneden geçtiği bir evlilik modelidir. Bu tür evlilik sistemlerinde, miras, soyadı ve aile mülkiyeti gibi unsurlar anneden çocuklara geçer. Bu evlilik modeli genellikle matrilineal toplumlarda görülür (Arslan ve Arslan, 2020; Aydın, 2016).

c) Bilateral Evlilik: Bilateral evlilik, bir toplumda akrabalık ilişkilerinin hem anne hem de baba soyuna dayandığı ve her iki tarafın da eşit derecede önemli olduğu evlilik biçimidir. Bu evlilik düzenlemesinde, hem anne tarafından gelen akrabalar hem de baba tarafından gelen akrabalar aynı derecede akraba olarak kabul edilir. Bilateral

evliliklerde, aile soy ağacı ve akrabalık ilişkileri her iki tarafı da içerir. Evliliklerde hem kadının hem de erkeğin ailesi eşit öneme sahiptir ve aile mirası ve mülkiyeti her iki taraf arasında paylaşılır. Çocuklar, her iki tarafın soyadını da alabilir ve hem anne hem de baba tarafından gelen akrabalara bağlı olabilir (Aksan,2014; Güneş, 2011).

2.2.1.5. Otorite İlişkilerine Göre Evlilik Türleri

Aile içinde kimin otorite kabul edildiğine göre sınıflandırılmış evlilik türleri ise patriyarki ve matriyarki olarak kategorize edilmiştir (Güneş, 2011).

a) Patriyarki Evlilik (ataerki): Çoğu toplumda, genel olarak erkeklerin kadınlara kıyasla daha üstün olduğu bir anlayış benimsenmektedir. Bu anlayış, evlilik ilişkilerinde kocanın üstünlüğü olarak adlandırılan patriyarki evliliği gündeme taşımaktadır. Patriyarki veya ataerki evlilik, evlilik ilişkisinde erkeğin otoritesinin ve üstünlüğünün baskın olduğu bir sistemdir. Bu evlilik düzenlemesinde, erkek eş, aile içinde karar verme yetkisine, mülkiyete ve aile yönetimine sahip olarak daha üst bir konumda yer alırken, kadın eşin rolü daha ikincil veya destekleyici bir konumda olabilir (Aksan, 2013).

b) Matriyarki Evlilik (anaerki): Matriyarki evlilik, evlilik ilişkisinde kadının otoritesinin ve üstünlüğünün baskın olduğu bir sistemdir. Bu evlilik düzenlemesinde, kadın eş aile içinde karar verme yetkisine, mülkiyete ve aile yönetimine sahip olarak daha üst bir konumda yer alırken, erkek eşin rolü daha ikincil veya destekleyici bir konumda olabilir. Matriyarki evlilik, kadının erkekten daha üstün ve otoriter konumda olmasına temsil etse de, çoğu toplumda erkek üstünlüğü ve egemenliği yaygındır (Özkalp, 2011).

Görüldüğü gibi evlilik, toplumun değerleri, dinî inançları, sosyal normları, tarihî geçmişi ve diğer etkileyici faktörlerden kaynaklanan birçok faktöre bağlı olarak farklılaşabilir. Evlilik biçimleri ve evlilik deneyleri tek ve homojen değildir. Toplumdan topluma ve kültürden kültüre farklılık gösterir. Her toplumun kendine özgü evlilik gelenekleri ve kuralları vardır ve bu gelenekler zaman içinde değişebilir. Evlilik, kültürel çeşitlilik ve toplumsal dinamizm gösteren bir alandır.

2.2.2. Boşanma

Küreselleşen dünya, evlilik ve aile ilişkilerinde değişimlere yol açmıştır. Bu değişimler, bazı araştırmacılar tarafından evliliklerin karşılıklı gereksinimler ve roller üzerine kurulu bir ilişki olduğu şeklinde vurgulanmaktadır. Ancak, hızlı sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlerin evlilik ve aile ilişkilerini etkileyerek bazı değişikliklere neden olduğu ifade edilmektedir. Bu değişikliklerin sonucunda boşanma da ortaya çıkmaktadır. Boşanma, evli bir çiftin ayrılarak evliliklerini tamamen sonlandırdığı bir hukuki süreçtir. Evlilikler genellikle ömür boyu devam etmek ve mutlu bir birliktelik sağlamak amacıyla kurulurken, bazı durumlarda beklentiler karşılanamaz ve uyum sağlanamaz. Bu durumlarda bireyler daha huzurlu bir yaşam arayışıyla boşanma kararı alabilirler. Boşanma, kadın ve erkek arasındaki evlilik bağlarının yasal, duygusal ve cinsel olarak sona erdiği bir süreci ifade etmektedir (Arıkan, 1992).

Son zamanlarda yapılan araştırmalar, boşanma oranlarının arttığını göstermektedir. Bu artışın nedenleri arasında, kadınların iş hayatına girmesi, eşlerin eğitim düzeylerinin yükselmesi, toplumsal, ekonomik ve kişisel sebeplerin varlığı, kadın haklarının ön plana çıkması ve hukuki açıdan boşanmanın taraflar için daha erişilebilir hale gelmesi gibi faktörler bulunmaktadır (Akoğlu ve Küçükkaragöz, 2018, Cherlin, 2004; Kuperberg, 2019; Lichter vd., 2010).

2.2.3. Evlilik Kurumunun Faydaları

Evlilik, toplumun bireylerinden beklediği birliktelik ve bireylerin farklı ihtiyaçlarını karşılayan bir araç olması nedeniyle çeşitli nedenlerle tercih edilmektedir. Yalnızlık hissinden kaçınma ve ilişki arayışı, anne ve babadan ayrılmış yetişkin bireylerin duygusal ve bedensel yakınlık kurma isteği, yasal olarak çocuk sahibi olma arzusu ve cinsel doyum evlenme nedenleri arasında yer almaktadır. Evlilik kararı, bireylerin kişisel tercihleri, kültürel değerler ve toplumun beklentileri gibi etmenlere bağlı olarak farklılık gösterebilir. Bu faktörler, evlilik kurma sürecinde önemli rol oynamaktadır ve her bireyin evlenme nedenleri bireysel tercihlerine, kültürel değerlere ve yaşadıkları toplumun normlarına göre değişiklik gösterebilir. Evliliğin bu çok yönlü doğası, evlilik ve aile ilişkilerindeki çeşitliliği ve değişimi yansıtmaktadır (Geçtan, 1993).

Georgiev 2010, evlilikle ilgili yaptığı araştırmalarında evliliğin toplumsal, biyolojik, psikolojik ve maddi konular gibi farklı açılardan faydaları olduğu konusunda birtakım çıkarımlarda bulunmuştur. Ona göre evlilik hem yetişkinlere hem çocuklara sağlıklı bir yaşam koşulu sunan, nikahsız birlikteliklere alternatif olarak güvenli bir kurumdur ve evli olmayan bireylere göre evli olanların psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca evli olmayan bireylerin evli olanlara kıyasla daha fazla uzun süren hastalıklara maruz kaldıklarını belirterek evliliğin sağlık açısından faydalarına dikkat çekmekte ve erkekleri daha başarılı kılan evliliğin maddi refahın da bir öncüsü olarak kabul edilebileceğini de dile getirmektedir.

2.2.4. Evlilik Doyumu

Evlilik, çiftler arasında sevgi, saygı, anlayış ve iş birliği temelinde kurulan bir birlikteliktir. Evlilik doyumu ise çiftlerin bu birliktelikten ne ölçüde tatmin olduğunu ifade eder. Sağlıklı ve başarılı bir evlilik birliğinin kurulması ve devamı, evli bireylerin ilişkilerinden aldığı doyumuyla ilişkilendirilebilir (Çağ ve Yıldırım, 2013). Evlilikte doyum, uyum ve evlilikte mutluluk gibi kavramlar birbirleriyle gösterdikleri anlam benzerliği sebebiyle birçok araştırmada birbirinin yerine kullanılmaktadır. Çakmak Tolan' a 2015 göre evlilik doyumu daha çok bilişsel bir bakış açısını temel alırken evliliğin kalitesi ve uyumu kavramlarının doyum ve mutluluğu da içine alan daha geniş bir anlam ifade ettiğini öne sürmektedir.

Evliliğin biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçların doyumu (Özgüven, 2009) üzerindeki etkisinin, bireylerin aynı zamanda psikolojik iyi oluş düzeylerine doğrudan veya dolaylı olarak etki ettiği düşünülebilir. Hünler ve Gençöz (2003) tarafından yapılan bir çalışmaya göre, evlilik insan hayatının en kritik deneyimlerinden biri olmasına rağmen, bu deneyimin kalitesinin yaşam kalitesiyle neredeyse tamamen ilişkili olduğu belirtilmektedir. Akdağ ve Çankaya (2015) tarafından yapılan bir çalışmaya göre evliliklerinden memnun olanların psikolojik iyi oluş düzeyleri daha yüksek, memnun olmayanların ise daha düşüktür.

Evlilik kurumu ile ilgili ele alınması gereken en önemli unsurlardan birisi de mutluluktur. Framo (1996) tarafından ifade edildiği üzere, evlilik duygusal bir bağlamı da beraberinde getirir. Bu bağlamda, çiftler arasında aidiyet, bağlılık, sevgi hissi ve psikolojik ihtiyaçların karşılandığı bir kurum olarak ortaya çıkar. Mutluluk da bu

ihtiyaçlar arasında yer alan önemli bir unsurdur. Majhi ve Panda (2015) ile Sooky, Keramat, Sharif, Dehghani, Tagharrobi, Taebi ve Sadat (2014) tarafından yapılan çalışmalarda evlilikten duyulan memnuniyetin, bireylerin evlilik ilişkisindeki tutumlarına dayalı bir kavram olduğu belirtilmektedir. Yetişkinlerde mutluluğun medeni durumla yakından ilişkili olduğu ve evlilik doyumunun artmasıyla mutluluğun da arttığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, mutluluk ve evlilik doyumunu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu vurgulanmaktadır.

2.3. Mutluluk

Tarih boyunca mutluluk kavramı filozofların tartışma konusu olmuş ve üzerinde uzlaşılan ortak bir tanım olmamasına rağmen farklı tanım ve görüşler ortaya konulmuştur (Akdağ ve Çankaya, 2015). Diener ve diğerleri (2004) tarafından yapılan çalışmaya göre, mutluluk kavramı hayattan alınan zevk, yaşam doyumunu, pozitif duygular, anlamlı bir yaşam, hoşnutluk hissi gibi farklı anlamlara gelmektedir. Mutluluk, iyi bir hayatın temel bileşenlerinden biri olarak genellikle yaygın bir şekilde kabul edilmektedir. Fromm' a (1956) göre Mutluluk, yaşamın sanatında ulaşılan kusursuzluğun veya yetkinliğin bir ölçüsüdür. Aynı şekilde, hümanist ahlak perspektifinden bakıldığında, mutluluk erdemin bir kriteridir (Akt. Yörükcan, A. 1995).

Eryılmaz'a (2011) göre mutluluk, bireyin genel olarak güven, neşe, sevinç, umut gibi olumlu duyguları sıkça deneyimlemesi ve öfke, nefret, kaygı, korku, umutsuzluk, üzüntü gibi olumsuz duyguları daha az deneyimlemesi, aynı zamanda evlilik, iş ya da sağlık gibi yaşam alanlarından doyum ve memnuniyet duyması mutluluğunun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Psikoloji literatüründe, halk arasında "mutluluk" olarak bilinen kavram, "öznel iyi oluş" olarak ifade edilmektedir. Öznel iyi oluşun üç önemli özelliği bulunmaktadır. İlk olarak, öznel iyi oluş bireyin kendi deneyimlerine dayanır, yani kişisel bir değerlendirmeye dayanır. İkinci olarak, öznel iyi oluş, olumsuz etkileri dışlamasının yanı sıra olumlu etkileri içermesiyle karakterizedir. Üçüncü olarak, öznel iyi oluş ölçümleri, bireyin genel olarak hayatını değerlendirmesini içermektedir (Diener, 1984).

Bradburn (1969) tarafından öne sürülen psikolojik iyi oluş kavramı, bireyin yaşadığı olumlu duyguların olumsuz duygulara kıyasla daha baskın olduğu durumlarda yüksek bir seviyede olduğunu ifade etmektedir. Tam tersine, olumsuz duyguların olumlu

duygulanıma göre daha ağır bastığı durumlarda ise bireyin psikolojik iyi oluş düzeyi düşük olacaktır. Bradburn'a göre, bireyin keyifli deneyimleri acı deneyimlerinden daha fazla olduğunda, iyi oluş veya mutluluk düzeyi de o kadar yüksek olacaktır. Başka bir deyişle, psikolojik iyi oluş, "olumlu duyguların daha baskın olduğu, olumsuz duyguların ise daha az yaşandığı" durumu tanımlamaktadır.

Seligman' a (2007) göre mutluluk ve öznel iyi oluş, öznel evre, bireysel evre ve grup evresi olmak üzere üç aşamada gerçekleşir. Öznel evrede kişisel deneyimler ve içsel dünyadaki duygular önemlidir. Bireysel evrede ise birey kendi yeteneklerini kullanarak hedeflere ulaşır ve kendini geliştirir. Grup evresi ise sosyal ilişkilere dayanır ve başkalarıyla bağlantı kurarak mutluluğu artırma fırsatı sunar. Bu aşamaların birleşimi, bireyin mutluluk ve öznel iyi oluşunu etkiler. Seligman' a göre, bu durumu maksimize etmek için bireylerin öznel, bireysel ve grup düzeylerinde çalışmalar yapması önemlidir.

Seligman ve arkadaşları (2006), güzel hayat, iyi hayat ve anlamlı hayat olmak üzere mutluluğun üç kaynağından bahseder. Güzel hayat, haz ve doyum sağlayan güzel deneyimlere odaklanırken, iyi hayat akış ve özümlemeyi içeren kişisel gelişime vurgu yapar. Anlamlı hayat ise kişinin kendinden daha büyük bir amaca adanmasını ifade eder. İkinci ve üçüncü kaynaklar, ödomonik mutluluk altında incelenebilir. Psikolojik iyi oluş ile öznel iyi oluş kavramları arasında ayırım yapmak önemlidir. Öznel iyi oluş daha çok mutluluğun hazcı yönünü temsil ederken, psikolojik iyi oluş daha derin ve anlamlı boyutları içerir. Öznel iyi oluş daha kısa süreli olumlu duygulara odaklanırken, psikolojik iyi oluş daha uzun süreli anlam katma süreçlerine vurgu yapar. Bu nedenle, psikolojik iyi oluş daha fazla boyutu içerirken, öznel iyi oluş daha çok anlık hazlara odaklanır.

Farklı mutluluk yaklaşımları arasında Stoacı Yaklaşım, her şeyi olduğu gibi kabul etmeyi içerirken, Erdem Yaklaşımı başkaları ve kendimiz için doğru şekilde davranmayı vurgular. Eğlence Yaklaşımı, kişinin erişebildiği şeylerden keyif almayı temsil ederken, Anı Yaşama Yaklaşımı, kişinin her anın tadını çıkarmasını ifade eder. Memnuniyet Yaklaşımı ise kişinin kendinden ve sahip olduğu şeylerden memnun olmasını gösterir. Ütopycı Yaklaşım, mutluluğun erişilmez bir olgu olduğunu ve ona sadece yaklaşıma çalıştığımızı ifade ederken, Huzur Yaklaşımı, ulaşamayacağımız şeylerden vazgeçerek sakin ve huzurlu bir hayat sürmeyi önerir. Gerçekleştirme Yaklaşımı, yeteneklerimizi tam olarak kullanmayı mutluluk olarak tanımlarken, Dini

Yaklaşım, mutluluğun Tanrı ile derinleşen mükemmel bir ilişkinin sonucu olduğunu belirtir (Rojas, 2007).

Mutluluk araştırmaları, tarih boyunca filozofların olduğu kadar akademisyenlerin, sanatçıların, davranış bilimcilerinin yanı sıra siyaset bilimcileri, işletmeciler ve iktisatçıların da ilgi alanına girmiştir. Bu şekilde, mutluluk konusu hemen hemen tüm sosyal bilimcilerin ilgi odağı haline gelmiştir. Bu ilgi, mutluluğun insanların yaşam kalitesini, refahını ve toplumsal düzeni etkileyen önemli bir faktör olduğunun kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır (Bülbül ve Giray, 2011). Mutluluk, biyolojik ve psikolojik olarak hem bireyi hem de bireyin diğerleriyle olan ilişkileri konusunda birçok unsuru içeren ve yaşamın farklı yönlerinde iyi ve tatmin edici bir yaşam sürdürmeyi ifade eden çok boyutlu ve hayatın her alanıyla ilişkilendirilen girift bir kavramdır (Akman, 2021). Bir insanın mutluluğunu belirleyen çeşitli unsurlar vardır. Araştırmalar, mutluluğun büyük ölçüde genetik faktörler tarafından belirlendiğini göstermektedir. Yani, kişinin doğuştan getirdiği genetik yapı, mutluluk düzeyinde etkili olabilir. Ancak, yaşam koşulları ve bireyin tercihleri de mutluluk üzerinde önemli bir rol oynar (Kıroğlu ve Yıldırım, 2022).

2.3.1. Mutluluk ile İlgili Kuramlar

2.3.1.1. Erek Kuramı

Erek Kuramı, öznel iyi oluş kuramlarından biridir ve amaç ile gereksinim olmak üzere iki önemli boyuta odaklanmaktadır. Gereksinimler, bireylerin doğuştan getirdikleri ve sonradan kazandıkları ihtiyaçları içermektedir. Birey, bu gereksinimlerin farkında olsun ya da olmasın, gereksinimlerin doyuma ulaştığı zaman mutlu olmaktadır. Erek Kuramı'nın amaç boyutunda ise amaçlar, bireylerin farkında oldukları özel isteklerini ifade etmektedir. Bu amaçlar, günlük yaşamda bilinçli hedefler, kişisel projeler ve meydan okumaları içermektedir. Amaçlar ve gereksinimler birbirleriyle ilişkilidir. Bazı amaçların temelinde, bireylerin gereksinimlerini karşılama isteği bulunmaktadır (Diener, 1984). Öz yeterlik duygusu gelişmiş olan bu bireyler ön yargıları olmadan sorunları çözer ve sosyal çevreleri ile uyum içinde yaşayarak hedeflerini gerçekleştirmiş olmanın mutluluğuyla yaşamlarını sürdürürler (Eryılmaz, 2014).

2.3.1.2. Uyum Kuramı

İşleroğlu' na (2012) göre uyum kuramı, bireylerin başlangıçta yeni koşul ve olaylara tepki gösterdiği, ancak zamanla bu koşul ve olaylara alıştığı ve başlangıçtaki tepkisiz durumlarına geri döndüğü varsayımına dayanır. Bu kurama göre bireyler, yeni bir durum veya olayla karşılaştıklarında önce bir tepki verirler. Ancak zaman geçtikçe, bu duruma uyum sağlarlar ve tepkisiz bir hale dönerler. Bu süreçte, bireylerin uyum yetenekleri ve deneyimleri önemli bir rol oynar. Uyum kuramı, bireylerin çevresel değişikliklere uyum sağlama yeteneklerine vurgu yapar ve zamanla alışma ve denge durumuna geri dönme eğilimini açıklar.

2.3.1.3. Akış Kuramı

Akış kavramı, Mihaly Csikszentmihalyi tarafından geliştirilmiştir ve bireyin tamamen meşgul olduğu bir etkinlik anında, zamanın durduğu, kendini kaybettiği ve tam bir odaklanma hali olarak tanımlanır. Bu durumda, bireyin becerileriyle etkinlik arasında bir denge vardır ve zorluk seviyesi bireyin yeteneklerini aşırı zorlamadan tam olarak kullanmasına izin verir. Akış kuramı, bireylerin yaşamlarındaki etkinlikleri seçerken ve hedefler belirlerken akış durumunu hedeflemeleri gerektiğini savunur. Bu şekilde, bireylerin mutluluk ve tatmin duygusunu artıracakları ve en üretken oldukları deneyimleri yaşayabilecekleri düşünülür (Csikszentmihalyi, 2018).

2.3.1.4. Sabit Nokta Kuramı

Sabit Nokta (Set Point) kuramı, bireylerin mutluluk düzeyinin genetik olarak belirlenmiş sabit bir noktada olduğunu öne süren bir kuramdır. Bu kurama göre, bireylerin mutluluk düzeyi zamanla değişebilir, ancak genetik faktörlerin etkisiyle tekrar sabit bir noktaya geri döner (Diener, 1984).

2.3.1.5. Yargı Kuramı

Eryılmaz' a (2009) göre bireyler, kendi mutluluk düzeylerini değerlendirirken genellikle başkalarını ölçüt olarak almaktadırlar. Yani, diğer insanların durumuyla kendi durumlarını karşılaştırırlar. Yargı kuramı olarak adlandırılan bu yaklaşımda, mutluluk düzeyi düşük olan bireyler kendilerini kendilerinden daha iyi veya daha

mutlu olan insanlarla karşılaştırırken, mutluluk düzeyi yüksek olan bireyler kendilerini kendilerinden daha kötü veya daha az mutlu olan insanlarla karşılaştırırlar.

2.3.1.6. Denge Kuramı

Denge kuramı, bireylerin beklentileri ile karşılaştığı yaşam durumları arasındaki pozitif ilişkiyi temsil eder. Yaşantıları beklentilerine göre şeillenen bireylerin dengeleri bozulur ve mutluluk seviyelerinde artış olurken beklentileri dışındaki yaşam olayları karşısında yine dengeleri bozulur ve mutsuzluk düzeyleri artarken mutluluk düzeylerinde azalma gözlemlenir (İslamoğlu, 2010).

2.3.1.7. Aşağıdan Yukarıya ve Yukarıdan Aşağıya Kuramları

Aşağıdan Yukarıya Kuramına göre, bireyler mutluluklarını belirlemek için yaşadıkları haz ve acıları değerlendirirler. Bu kurama göre, bireyin yaşam alanlarında elde ettiği tatminlerin sıklığı ve haz veren olayların yoğunluğu önemlidir. Mutluluk, küçük mutluluk deneyimlerinin birleşimiyle ortaya çıkan bir toplam olarak kabul edilir. Bireye "Mutlu musunuz?" gibi bir soru yöneltirse, birey yaşadığı haz ve acıları hesaplayarak yanıt verir. Öznel iyi oluş ise Yukarıdan Aşağıya Kuramı'na göre bireyin kişilik özelliklerinden biridir. Bireyin bu özelliği, yaşadığı olaylara verdiği tepkileri etkiler. Mutluluk, bireyin iç dünyasında yer alır ve bireyin olayları olumlu veya olumsuz şekilde değerlendirme yeteneğiyle ilişkilidir. Birey, yaşadığı olayları subjektif olarak yorumlama kabiliyetine sahiptir. Bu nedenle, bireyin olayları nasıl yorumladığı, mutluluğunu etkiler (Deiner, 1984).

2.3.2. Mutluluğu Etkileyen Faktörler

Mutluluk kavramı üzerinde yapılan araştırmalar incelendiğinde öznel mutluluk veya subjektif iyi oluşun, psikolojik sağlamlık üzerinde birçok etkiye sahip olduğu ortak sonucuna ulaşılabilir. Ancak mutluluk düzeyi birçok faktörden etkilendiği için, bireyler arasında mutluluğun nasıl bir ortak fikir oluşturulabileceği konusunda zorluklar yaşanmaktadır. Mutluluk, yaşantılar, gelir seviyesi, hisler, düşünceler ve davranışlar gibi birçok faktörden etkilenebilir. Bu nedenle, bazı insanlar kötü durumda olmalarına rağmen mutlu olabilirken, bazı insanlar iyi durumda olmalarına rağmen

kendilerini mutsuz hissedebilirler. Mutluluk öznel bir duygudur ve kişiden kişiye farklılık gösterebilir (Özçelik, 2019).

Martin Seligman'a göre, mutluluğu etkileyen faktörler arasında pozitif duygular, güçlüklerle başa çıkma becerisi, sağlıklı ilişkiler, anlamlı amaçlar ve hedefler, pozitif düşünce ve iyimserlik, kişisel yeteneklerin kullanımı ile değerlere uyum gibi unsurlar yer almaktadır. Pozitif duyguların deneyimlenmesi, güçlükleri aşma yeteneği, destekleyici ilişkilerin kurulması, anlamlı hedeflerin belirlenmesi, olumlu düşünce tarzı ve iyimserlik, kişisel yeteneklerin kullanımı ve değerlere uyum, mutluluğun sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. (Seligman, 2011). Diener' in mutluluk konusundaki araştırmaları ve pozitif psikoloji alanındaki çalışmalarına baktığımızda mutluluğu etkileyen faktörler genetik faktörler, kişisel ilişkiler, sağlık durumu, ekonomik durum, iş ve kariyer, kişisel gelişim ve özgünlük, pozitif düşünce ve iyimserlik yer almaktadır (Diener, 2000). Lyubomirsky ise genetik faktörler, yaşam koşulları, düşünce ve zihinsel süreçler, aktiviteler ve hedefler, sosyal ilişkiler, yardım etme ve cömertlik gibi faktörlerin mutluluğu etkilediğini belirtir. Lyubomirsky, yaşam koşullarının mutluluğun kalıcı bir belirleyicisi olmadığını savunurken, pozitif düşünce, şükran, kabullenme gibi zihinsel süreçlerin mutluluğu artırdığını vurgular. Ayrıca, kişisel ilgi alanlarına yönelik aktivitelerin, anlamlı hedeflerin belirlenmesinin ve sağlıklı sosyal ilişkilerin de mutluluğu etkileyen önemli faktörler olduğunu söyler (Lyubomirsky, 2008).

Mutluluk ve yaşam memnuniyeti, çeşitli etkenlerin bir araya gelmesiyle oluşan karmaşık kavramlardır. Mutluluk, genel bir iyi oluş hali olarak tanımlanırken, yaşam memnuniyeti sağlık, güvenlik, ekonomik durum, sosyal ilişkiler ve aile bağları gibi birçok unsuru kapsar. Bu sebeple hem mutluluk hem de yaşam memnuniyeti, çok sayıda faktörü ve özelliği içeren karmaşık yapılar olarak değerlendirilir (Akman, 2021). Mutluluk, insanların temel ihtiyaçlarından biridir çünkü mutlu oldukça bireyler kendilerini daha başarılı ve güvende hissederler. Mutluluk, yaşamın her anını farklılaştırabilen büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak mutluluk, durumdan duruma ve kişiden kişiye değişebilir. İnsanlar, bir isteği veya özlemi gerçekleştirdiklerinde mutlu olurlar. Özellikle mutluluk duygusu, bireyin yaşamına doğrudan etki eder ve yaşam sürecini kökten değiştirebilir (Kırık ve Sönmez, 2017).

2.4. İlgili Araştırmalar

2.4.1. Aile ile İlgili Araştırmalar

2.4.1.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Sünböl (2020) tarafından Eski Mezopotamya'daki aile ve evlilik kurumunu kanun metinleri ve diğer hukuki belgeler üzerinden incelemek ve bu belgelere dayanarak ailenin yasal süreçteki boyutunu ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmaya göre Eski Mezopotamya belgelerinin, aile ve evlilik kurumunun başlangıcından sona erişine kadar her aşamanın yasal hükümlerle belirlendiğini göstermektedir. Yapılan araştırmaya göre belgeler, aile ve evlilik kurumu, toplumsal ve yasal düzenlemelerle insanın duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını bir araya getirerek karşılıklı çıkar ve sorumlulukları içeren bir dayanışma birliğini ifade eder. Ancak belgeler, kanunların ikinci evlilik, çokeşlilik, zina, boşanma, miras gibi konularda erkek yanlı düzenlemeler içerdiğini göstermektedir. Bu alışma aynı zamanda ataerkil bir anlayışın egemen olduğu belgelerde, soyun erkek üzerinden ilerlemesi, kadınların evlat edinme yerine satın alınması ve kadınlara taşınmaz malların nadiren verilmesi gibi uygulamaların görölmekte olduğunu kanıtlamaktadır.

Demir (2021) tarafından yapılan bir çalışmada, ailenin farklı toplumlarda farklı şekillerde var olduğu ve bu farklılıklarda ortak ve farklı yönlerin incelendiği belirtilmektedir. Nitel araştırma yöntemi ve doküman inceleme tekniği kullanılarak yapılan çalışmada, aile kavramının tanımının zorluğu ve evrensel bir aile tanımının olmadığı üzerinde durulmuş, toplum ve aile sınıflandırmalarının da benzer zorluklar içerdiği ifade edilmiştir. Çalışmada, son beş yüz yılda hızlı bir şekilde yaşanan toplumsal değişime dikkat edilerek, geleneksel, modern ve postmodern olmak üzere üç sınıf ele alınarak önce toplum, ardından aile türleri ve özellikleri betimlenmiş ve bu aile türlerindeki dinamik yönlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Kaplan' ın (2021) yaptığı araştırma, Türkiye'deki aile yapısı ve kültüründeki değişimleri incelemek amacıyla yapılan Türkiye Aile Yapısı Araştırmaları üzerine odaklanmaktadır. Araştırma, istatistiksel verilere dayanarak gelecek 10 yıl içinde Türkiye'deki aile yapısındaki ve kültüründeki değişimleri ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırma, güncel kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde tek kişilik aile oranları, tek kişilik ailelerde cinsiyet değişkeni, tek ebeveynli aile oranları ve çocuksuz aile oranları gibi faktörleri değerlendirmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre,

toplumdaki gelişmelerle birlikte kadının erkeğe bağımlı konumunun sarsıldığı ve bu bağlamda boşanma oranlarının ve kadınların ile erkeklerin yalnız yaşama isteklerinin arttığı belirlenmiştir. Önümüzdeki 10 yıl içinde tek kişilik aile oranı, tek ebeveynli aile oranı ve çocuksuz aile oranının sürekli olarak artması beklenmektedir. Araştırma sonuçları, ailedeki dönüşümün toplumdaki genel gelişmelerle birlikte olduğunu göstermektedir.

Çiftçi (2023), 2014-2021 yılları arasındaki değişimleri analiz ederek aile yapısındaki çözülme sürecini incelediği çalışmada, tarım toplumundaki geniş aile yapısının sanayileşmeyle çekirdek aileye dönüştüğü, ancak günümüzde ailede çözülme yaşandığı belirtilmiştir. Çözülen aileler genellikle boşanma sonucu tek ebeveynli aileler olarak ortaya çıkmaktadır. Boşanma oranlarındaki artış ve gayrimeşru doğumların yaygınlaşması bu durumu daha da kötüleştirmektedir. Yasal düzenlemeler, evlat edinme ve taşıyıcı anne kullanımının artmasıyla bekâr baba ailelerinde de bir artış gözlemlenmektedir. Uzunköprü ve çevresindeki beş coğrafi birimde çözülme sürecini analiz eden araştırmanın bulguları, geniş ve çekirdek ailelerin azaldığını, tek ebeveynli ailelerin ve aile olmayan hanelerin ise arttığını göstermektedir. Özellikle tek ebeveyn baba olan ailelerde üzücü bir artış yaşanmaktadır. Bu bulgular, Türk toplumunda ailenin çözülme sürecinin Batı'daki toplumlardaki eğilimlerle benzerlik taşıdığını göstermektedir.

Duman (2021) yaptığı araştırmasında, ailenin günümüzdeki değişimini ve Z Kuşağı ile ilişkili kuşak farklılıklarından kaynaklanan sorunları ele almaktadır. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde 16 fakülteden 16 öğrenciyle yapılan görüşmeler araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmanın temel bulgusu, farklı koşullarda büyümüş olan kuşakların aile değerlerine olan yaklaşımlarının ve algılarının farklılaştığıdır. Z Kuşağı örneğinde, gençlerin aileye yönelik algıları ve aile ilişkilerinde yaşadıkları sorunlara odaklanılmıştır. Sonuçlar, genç kuşakların aile içinde ciddi sorunlar yaşadığını göstermektedir. Bu araştırma, aile yapısındaki değişimi anlamak ve kuşaklar arasındaki iletişim ve anlaşmazlık sorunlarını ortaya koymak için önemli bir çalışmadır. Z Kuşağı örneği üzerinden aileye yönelik algıları ve sorunları inceleyerek, kuşaklar arasındaki farklılıkları vurgulamaktadır.

Erdoğan'ın 2020 tarihli araştırmasında, aile iletişiminin belirli kalıplar ve formlarla şekillendiği ve ailelerin diyalog yönelimi ile uyum yönelimi olarak adlandırılan iki

temel boyutla ayrıştığı vurgulanmaktadır. Veriler, 2018-2019 yılları arasında 176 aileden toplam 704 katılımcıyla yapılan anketlerle toplanmıştır. Araştırmada, aile üyelerinin diyalog yönelimi ve uyum yönelimi boyutları arasında güçlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca, aile üyelerinin çeşitli aile tiplerini benzer şekilde tanımladıkları ve çiftlerin benzer aile tiplerinden gelmeleri durumunda mevcut aile tiplerinin büyük ölçüde aynı kaldığı belirlenmiştir. Sonuçlar, çocukluk dönemindeki iletişim kalıplarının ilerleyen yaş dönemlerine aktarıldığını göstermektedir. Bu çalışma, aile iletişimi ve aile içi ilişkilerin geçmişten geleceğe nasıl etkilendiğini anlamak için önemli bir perspektif sağlamaktadır.

2.4.1.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Bengston, 2001 yılında yayınladığı makalesinde, Amerikan toplumundaki ailelerin önemiyle ilgili bulguları sunduğu makalesinde ailelerin sosyal işlevlerinin değiştiğini ve duygusal ilişkilere dayanan ailenin hiçbir zaman önemini kaybetmediğini savunmuştur. Bu makalede, son yıllarda, bazı uzmanların ailelerin sosyal işlevlerini kaybettiklerini düşünmüş olmalarına karşıt bir hipotez olarak ailelerin daha çeşitli hale geldiği ve yapılarının değiştiği savunulmuştur. Makalede, çok kuşaklı ilişkilerin öneminin arttığı ve yapılarının çeşitlendiği bir hipotez öne sürülmüştür. Bu bağlamda, çok kuşaklı bağların Amerikalılar için giderek daha önemli hale geldiği ve çekirdek aile bağlarından daha değerli olduğu vurgulanmaktadır. Ailelerin önemi azalmamış, ancak evrimleşmiş ve çeşitlenmiştir, bu da çok kuşaklı bağların 21. yüzyılda aileler için önemli bir kaynak olduğunu göstermektedir.

Chant (2002) yaptığı araştırmasıyla, Kosta Rika'nın Guanacaste eyaletinde düşük ve orta gelirli farklı yaş gruplarından 176 kadın ve erkek arasında aile değişikliğine verilen tepkileri incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, aile hayatında bazı değişikliklerin yeni, daha esnek ve eşitlikçi ev içi düzenlemelere olanak sağladığı düşünülmektedir. Ancak diğer değişikliklerin aile birliğini zayıflattığı düşünülmektedir. Ayrıca, "aile çöküşü" ile ilgili endişelerin, yetişkin erkekler arasında kadın meslektaşlarına veya gençlere göre daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Farklı görüşler arasındaki bu farklılıkların nedeni, Kosta Rika hanelerinde sosyal, yasal ve ekonomik süreçlerin geleneksel cinsiyete dayalı iş, güç ve hak bölüşümünü istikrarsızlaştırmasıyla ilgilidir. Bu araştırma, aile değişikliklerine ilişkin algıların ve

tepkilerin toplumda nasıl dağıldığını ve bunun nedenlerini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Daly' nin (2015) yaptığı bir çalışmanın temel amacı, aile içindeki değişimleri analiz etmek, bu değişimlerin yarattığı riskleri ve zorlukları gözden geçirmek ve çağdaş aile politikalarını sorgulamaktır. İlk bölüm, aileleri etkileyen temel değişikliklere genel bir yaklaşımla yaklaşarak yapı, organizasyon ve ilişkileri ele almaktadır. Ardından, bireyler, devletler ve toplum için ortaya çıkan riskleri ve zorlukları göz önünde bulundurmaya sürdürmektedir. Tartışılan riskler arasında, ebeveynlik rolüne hazır olmama, ebeveynlik ve ortaklık arasındaki ayrışma, kadınların aşırı yüklenmesi ve bakımla ilgili riskler yer almaktadır. Makalenin son bölümü, devletin tepkisini, mevcut durumu ve ideal durumu açısından ele almaktadır. Aile politikasının, büyüyen bir müdahale alanı olmasına rağmen, aslında kapsamının daraldığı, daha çok istihdam politikasının bir uzantısı haline geldiği ve tek boyutlu bir iki gelirli aile modeline odaklandığı, devletlerin daima güncelliğini yitirdiği gözlenmiştir.

Zeiders, Updegraff, Umana- Taylor, Wheeler, Perez- Brena ve Rodriquez' in (2013) Meksika kökenli gençlerin depresif belirtilerinin nasıl değiştiğini ve ailecilik değerlerinin bu belirtiler üzerindeki etkisini anlamak için yaptıkları bir araştırmada 12 ile 22 yaşları arasında 492 Meksika kökenli gençle ev görüşmeleri yapılarak araştırma sonucunda, erkeklerin ergenlik döneminde depresif belirtilerinin azaldığı, kadınların ise semptomlarının farklı bir değişim modeli sergilediği tespit edildi. Destekleyici ve referans ailecilik değerlerindeki artışların daha düşük depresif belirti düzeyleriyle ilişkili olduğu görüldü. Özellikle referans ailecilik değerlerinin kardeşler arasında da etkili olduğu belirlendi, ancak yükümlülük ailecilik değerlerinin depresif belirtilerle ilişkili olmadığı saptandı. Bu bağlamda elde edilen bulgular, Meksika kökenli gençlerin depresif belirtileri üzerinde ailecilik değerlerinin destekleyici rolünün önemini ortaya koymuştur.

Utter, Denny, Robinson, Fleming, Ameratunga ve Grant (2013) yaptıkları bir araştırma ile, aile yemeklerinin aile bağlılığı, ebeveyn izleme ve ebeveyn-çocuk iletişimi arasındaki ilişkileri açıklamayı ve sık aile yemeklerinin ergenler arasında daha iyi zihinsel refah ve daha az risk alma davranışı ile ilişkili olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Veriler, Yeni Zelanda'daki ortaokul öğrencilerinin sağlık ve esenliğine ilişkin ulusal bir anket olan Youth '07' nin bir parçası olarak toplanmıştır. Bulgular, sık aile yemeklerinin aile ilişkilerinin daha iyi göstergeleriyle pozitif ilişkili

olduğunu ve yaş, cinsiyet, etnik köken, yoksunluk, aile bağlantısı, ebeveyn izleme ve ebeveyn iletişimi kontrol edildikten sonra bile daha yüksek zihinsel refah puanları, daha düşük depresyon puanları ve daha az risk alma davranışı ile anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, aile yemeklerinin aileler ve gençler için güçlü bir fırsat sunarak iyi beslenmenin ötesine geçen faydalar sağlayabileceğini göstermektedir.

2.4.2. Evlilik ile İlgili Araştırmalar

2.4.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Keldal' ın (2021), üniversite öğrencilerinin evlilikle ilgili görüşlerini detaylı bir şekilde incelemeyi amaçladığı araştırmasının çalışma grubunu 1280 bekâr üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 1003'ü kadın ve 277'si erkektir. Elde edilen bulgular, üniversite öğrencilerinin çoğunluğunun evliliğin yaşamlarında önemli bir yer tuttuğuna inandığını ortaya koymaktadır. Araştırmada ideal evlilik yaşının ortalama 26 yaş civarında olduğu belirlenmiştir. Gençlerin çoğunluğu, yaşam planlarında kariyere öncelik verme eğilimindedir ve sadece az bir kesim evlilik için hazır olduğunu ifade etmektedir. Araştırma ayrıca, üniversite öğrencilerinin yaklaşık üçte birinin ebeveynlerinin evliliklerine benzer bir evlilik istediği, üçte birinin evlilik öncesi birlikte yaşama konusunda olumlu bir yaklaşım sergilediği, dörtte birinin evlilik öncesi cinsel ilişkiye olumlu bakış açısına sahip olduğu ve çoğunluğunun evlilik konusunda kaygılandığı sonucuna ulaşmıştır.

Baş (2021)'in yaptığı bir araştırma, farklı kuşaklardan kadın ve erkek katılımcıların aile ve evlilik kavramlarını nasıl algıladıklarını, evlilik hakkındaki düşüncelerini ve modernleşme sürecindeki dönüşümlerini incelemeyi, evli katılımcıların aile ve evlilik deneyimlerini ve günlük yaşam pratiklerini nasıl algıladıklarını betimsel bir şekilde ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu çalışma için nitel araştırma yöntemleri kullanılarak saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma, İzmir' de yaşayan 1. kuşaktan 12 kadın ve 12 erkek olmak üzere toplam 24 kişi, 2. kuşaktan ise 13 kadın ve 10 erkek olmak üzere toplam 23 kişiden oluşan, totalde 47 evli bireyle derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi ve yorumlanmasında içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın bulguları, 2. kuşaktan katılımcıların evlilik kuruluşunda daha bağımsız ve bireysel kararlar alabildiklerini ortaya koymaktadır. Bu

çalışma, 1. kuşaktan 2. kuşağa geçişte ilk evlenme yaşının yükseldiğini, doğurganlık hızının düştüğünü ve doğumların ertelendiğini göstererek, bireyselleşme ve İkinci Demografik Geçiş Kuramı' nın iddialarıyla uyumlu olduğunu ortaya koymaktadır.

Erus, 2019 tarihinde yaptığı araştırmayla, evli bireylerin bilinçli farkındalık düzeyleri ile evlilikteki kişilerarası bilinçli farkındalık düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide evlilik uyumu ve duygusal zekânın aracılık rolünü incelemiştir. Araştırmaya 550 evli birey katılmıştır. Analiz sonuçları, bilinçli farkındalık, evlilikteki kişilerarası bilinçli farkındalık, duygusal zekâ, evlilik uyumu ve öznel iyi oluş arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Yol analizi sonuçları, bilinçli farkındalığın öznel iyi oluş ile duygusal zekânın tam aracılık etkisine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, evlilikteki kişilerarası bilinçli farkındalık ile öznel iyi oluş arasında duygusal zekâ ve evlilik uyumunun kısmi aracılık etkileri olduğu tespit edilmiştir.

Çatal (2019), yaptığı bir çalışmada, evli bireyler arasında evlilik değerleri, evlilik doyumu ve evlilik tipleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Veriler, Samsun'da yaşayan 268' i kadın ve 189'u erkek olan toplamda 457 evli bireyden elde edilmiştir. Evlilik değerlerini değerlendirmek için Evlilik Değerleri Ölçeği (EDÖ), evlilik doyumunu ölçmek amacıyla Evlilik Yaşamı Ölçeği ve evlilik tiplerini belirlemek için Evlilik Tipleri Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. Araştırma bulguları, evlilik değerleri ile evlilik doyumu arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, evlilik değerleri, evlilik türleriyle birlikte incelendiğinde, evlilik doyumunu etkileyen önemli faktörler olarak öne çıkmıştır. Cinsiyet açısından yapılan analizlerde, erkeklerin geleneksel tip ve evlilik değerleri puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu, kadınların ise ilişkili-özerk tip puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Özerk tip ile evlilik doyumu arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark saptanmamıştır. Dolayısıyla bu çalışma, evliliğe atfedilen önem, evlilik doyumu ve evlilik türleri arasındaki ilişkileri açıklamış ve cinsiyetin bu ilişkilerde rol oynayabileceğini göstermiştir.

Koyuncu, 2023 yılındaki araştırmasında, evlilikte öznel mutluluk, ilişkisel mutluluk ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemeyi hedeflemiş, İstanbul'un Anadolu Yakası' nda yaşayan 374 evli bireyden oluşan bir örneklem kullanmıştır. Sonuçlar, öznel mutluluğun ilişkisel mutluluk ve evlilik doyumu ile arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ilişkisel mutluluk ile evlilik doyumu arasında da pozitif bir ilişki bulunmuştur. Eğitim düzeyine göre ilişkisel mutluluk ve

evlilik doyumunu düzeylerinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Flört ederek evlenen katılımcıların öznel mutluluk, ilişkisel mutluluk ve evlilik doyumlarının, "görücü usulü" ile evlenenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eşi çalışan katılımcıların ilişkisel mutluluk düzeylerinin, eşi çalışmayan katılımcılara göre daha yüksek oranda olduğu gözlemlenmiş ve eşlerin eğitim düzeyi, flört ederek evlenme durumu ve çalışma durumu gibi faktörlerin öznel ve ilişkisel mutluluk düzeylerini etkilediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, öznel mutluluk ve ilişkisel mutluluk, evlilik doyumunu anlamlı bir şekilde öngören önemli faktörler olarak ortaya çıkmıştır.

Yüksektepe' nin (2023), Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda görevli ve aile eğiticiliği sertifikası almış eğitimcilerden oluşan katılımcı grubunu içeren bir araştırması, Ankara, İstanbul, Diyarbakır ve Konya illerinde görev yapan 52 eğitimciyle görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, iletişim, sorun çözme becerileri, cinsel sağlık, eş seçimi, aile hukuku, kendini tanıma, kök aile ilişkileri, rol ve sorumluluklar, aile bütçesi, duygusallık ve mantık gibi konulara evlilik öncesi eğitimlerde öncelik verilmesini önermektedir. Araştırma, evlilik öncesi eğitimlerin yetişkin bekar bireylerin evlilik ve eş seçimi konusundaki farkındalıklarını artırarak katkı sağlayabileceğini ve bu eğitimlerin yaygınlaşmasına katkıda bulunabileceğini göstermektedir. Ayrıca, çiftlerin eğitimlerde ilgi gösterdikleri konular arasında iletişim, cinsel sağlık, eş seçimi, sorun çözme, aile hukuku, kendini tanıma, rol ve sorumluluklar, kök aile ilişkileri, çocuk yetiştirme, farklı kültürleri kabul etme, aile bütçesi ve empati yer almaktadır. Bu bulgular, evlilik öncesi eğitim programlarının içeriğinin belirlenmesinde bu konuların öncelikli olarak ele alınmasının önemini vurgulamaktadır.

2.4.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Allison' ın (2023) yaptığı çalışma, Mississippi'deki 45 nişanlı veya evli üniversite öğrencisiyle yapılan görüşmelerin sonuçlarına dayanmaktadır. Katılımcılar 18-23 yaş aralığındaki genç yetişkin bireyleri kapsamaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, katılımcılar genellikle üniversiteye başladıklarında evlenmeyi planlamaktadır ancak evliliği başarıyı engelleyen bir faktör olarak algılamaktadır. Bu evlilik zamanlaması,

kişisel eğilimlerin, evlilik odaklı bir kültürde yer alma ve evlilik için sosyal ve finansal desteklerin etkisiyle şekillenmektedir. Genç yetişkinler arasında yaygın olan evlilikle ilgili gecikme normu, evliliğin üniversiteyi bitirmeyi veya finansal istikrarı riske atmaması gerektiği görüşünü yansıtmaktadır. Bununla birlikte, evlilikle ilgili sosyal ve kültürel baskılar da mevcuttur. Katılımcılar, evlilikle ilgili engellerin az olduğunu ve açık teşviklerin bulunduğunu ifade etmektedir. Bu teşvikler bazen finansal olabilirken, aynı zamanda sosyal olarak da önemlidir. Çünkü evlilik, genç yetişkinlerin kendilerini diğerlerinden daha olgun hissetmelerine yardımcı olmaktadır.

Kaufman, Aiello, Ellis, Compton (2022)' nin yapmış olduğu çalışma, ABD'deki bir liberal sanatlar üniversitesindeki 330 öğrenciden oluşan bir örneklemden yola çıkarak geleneksel evlilik ideallerine, eşcinsel evliliğe ve çok-aşklı evliliğe yönelik tutumları incelemektedir. Sonuçlar, eşcinsel evlilik destekçiliğinde bir artış olduğunu gösterirken, çok-aşklı evliliklere destek oranının daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Dindar öğrencilerin ve muhafazakar siyasi ideolojiye sahip olanların eşcinsel ve çok-aşklı evliliği destekleme olasılıklarının daha düşük olduğu bulunmuştur. Kadınlar ve LGBTQ öğrencileri, eşcinsel evliliği daha fazla desteklemekteyken, üniversite öğrencilerinin evlilik konusunda karmaşık duygulara sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, ABD'de evlilik tutumlarının liberalleştiğini göstermektedir, ancak evlilik kavramının içeriği ve değeri hakkındaki görüşler hala çeşitlilik göstermektedir.

Vikram' ın (2023) çalışmasını sunduğu bir makalede, evlilik yaşı, eş seçiminde özerklik, iş ve finansal güçlendirme ve evlilik ilişkisinin kalitesi olmak üzere evlilikle ilgili dört boyut üzerinde çalışılarak kadın kolej eğitiminin rolüne odaklanılmış ve Hindistan'daki yüksek öğrenimin genişlemesi ve kadınların bu süreçte elde ettikleri kazanımlar incelenmiştir. Araştırma, Hindistan İnsani Gelişme Araştırması'nın 2011-2012 dalgasından elde edilen ulusal temsili bir örneklemden, şu anda evli olan 35.561 kadını içermektedir. Sonuçlar, yüksek öğrenimin, özellikle üniversite eğitiminin, kadınların daha düşük eğitilmiş akranlarından önemli ölçüde farklı bir yaşam sürmelerini sağladığını göstermektedir. Üniversite mezunu kadınlar, daha ileri yaşlarda evlenmekte, eş seçiminde daha fazla özerklik kazanmakta ve eşleriyle daha eşitlikçi bir ilişki kurmaktadır. Ayrıca, eğitimsel homogami ve hipogaminin kadınlara daha fazla özerklik sağladığı da bulunmuştur. İşgücüne katılımında eşzamanlı bir artış

olmasa bile, üniversite eğitiminin Hindistan'da evlilik üzerinde dönüştürücü bir etkisi olduğu görülmektedir.

Sharma, Kalam, Ghosh, ve Roy' in (2021) yaptığı çalışmanın amacı, Hindistan'da akraba evliliklerinin yaygınlığını tahmin etmek ve belirleyicilerini incelemektir. 2015-16 Ulusal Aile Sağlığı Anketi'nden (NFHS-4) elde edilen 15-49 yaşları arasındaki 456.646 evli kadına ait veriler analiz edilmiştir. Akraba evliliklerinin genel prevalansı (%9,9) olarak bulunmuştur. Güney bölgesi (%23) en yüksek prevalansa sahipken, Kuzey-Doğu bölgesi (%3,1) en düşük prevalansa sahiptir. Müslümanlar, Hindulara kıyasla daha yüksek bir akraba evliliği prevalansına (%15) sahiptir. Birinci kuzen evlilikleri (%8,7) diğer akraba evlilikleri olan ikinci kuzen (%0,7) ve amca-yeğen evliliklerinden (%0,6) daha yaygındır. Kentsel alanlarda ve çekirdek ailelerde yaşayan, daha yüksek eğitim düzeyine sahip ve varlıklı ailelere mensup kadınların, kuzenleriyle evlenme olasılıkları daha düşüktür. Güney bölgesinde yaşayan kadınların kuzenleriyle ve amcalarıyla evlenme olasılıkları daha yüksektir. Sonuçlar, sosyoekonomik durum ile akraba evliliği arasında net bir ilişki olmadığını ve kültürdeki din ve bölgesel farklılıkların, Hindistan'da akraba evliliklerini belirlemede daha etkili olduğunu göstermektedir.

Gonalons-Pons ve Gangl (2021) yaptığı çalışmada, heteroseksüel romantik ilişkilerin sona erme sürelerini belirlemede cinsiyet kültürünün rolünü araştırmaktadır. Veriler, 29 ülkede evli ve birlikte yaşayan heteroseksüel çiftlerden elde edilmiş ve analiz edilmiştir. Araştırma, evin geçimini sağlayan erkek normlarının erkeklerin işsizlik durumuyla ilişkisini anlamaya odaklanmıştır. Bulgular, evin geçimini sağlayan erkek normlarının, erkeklerin işsizlikle ilişkili ayrılma riskinin temel etkeni olduğunu göstermektedir. Evin geçimini sağlayan erkek normlarında meydana gelen bir standart sapma artışı, erkeklerin işsizlikle bağlantılı ayrılma olasılığını %32 artırmaktadır. Analizler ayrıca, evin geçimini sağlayan erkek normlarının özellikle evli çiftler arasında önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Acevedo, Poulin, Collins ve Brown, 2020 yılında yaptıkları bir araştırma ile, romantik aşkın evlilik sürecindeki sinirsel ve genetik ilişkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmaya katılan 19 yeni evli kişinin beyin görüntüleri incelenmiş ve genetik analizler yapılmıştır. Ayrıca, genetik analiz için tükürük örnekleri alınmış ve ilişki kalitesini ölçen öz bildirim ölçümleri yapılmıştır. Sonuçlar, romantik aşkın dopamin, vazopressin ve oksitosin gibi beyindeki belirli bölgelerle ilişkili olduğunu göstermiştir.

Ayrıca, romantik aşkın sürdürülmesinde oksitosin, vazopressin ve dopamin fonksiyonu ile ilişkili genetik faktörlerin rol oynadığı belirlenmiştir. Bu bulgular, romantik aşkın üreme ve uzun vadeli bağlanma için önemli bir strateji olduğunu ve beyindeki ödül devreleri, bilişsel süreçler ve genetik faktörler tarafından etkilendiğini göstermektedir.

Apriliani, Wulandari ve Hamzah (2024) yaptıkları bir çalışmada evlilik uyumu ve sevgi dilinin evlilikteki rolünü incelemeyi amaçlamamıştır. Evlilik uyumu, dini yaşam, eşle zaman geçirme, iletişim, karşılıklı saygı, romantik ilişki ve niteliksel ve niceliksel çatışmaları içeren bir evlilik şeklidir. Sevginin dili ise, sevilen kişinin önemsendiğini hissetmesini sağlamak için gösterilen davranışlardır. Bu çalışmada, Evlilik Uyumu Ölçeği ve Nüfus Sevgisi ölçeğinin modifiye edilmiş versiyonu kullanılarak nicel bir veri analizi yöntemi olan doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Çalışmanın evrenini 152 memur oluşturmuş ve örneklem, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş 13 memurdan oluşmaktadır. Çalışmanın sonuçları, sevgi dilinin evlilik uyumu üzerinde pozitif bir etkisi olduğunu, sevgi dilinin evlilik uyumu üzerinde %58.5 oranında bir etkiye sahip olduğunu, kalan %41.5'in ise bu çalışmanın dışındaki diğer faktörlerden etkilendiğini göstermektedir.

2.4.3. Mutluluk ile İlgili Araştırmalar

2.4.3.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Baynal (2020), mutluluk kavramının felsefi, psikolojik ve dini açılardan incelenmesine odaklanan bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma, din ve dindarlık faktörünün mutluluk üzerindeki etkisini de incelemiştir. Empirik çalışmalarda mutluluk teriminin yaşam doyumu, iyi oluş düzeyi ve yaşam memnuniyeti gibi farklı tanımlamalarla ele alındığı belirlenmiştir. Mutluluk konusunda felsefi bir bakış açısı olan eudaimonik ve hedonik anlayışın psikolojiye de etki ettiği gözlemlenmiştir. Psikolojide mutluluk anlayışının dönemselsel olarak değiştiği de tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, inancın ve erdemli davranışların mutlu olma konusunda önemli olduğunu ortaya koymuştur. Dini bakımdan mutluluğun insanın temel amacı veya arayışı olma durumu tartışılmış ve bireylerde mutluluk konusunda dini ve dünyevi bakış açılarının araştırılması için öneriler sunulmuştur.

Doğan ve Yavuz (2020), bireylerin pozitif çocukluk yaşantıları, mutluluk ile ilgili algıları ve psikolojik sağlık seviyeleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmaya kadınlardan 646, erkeklerden 322 kişi olmak üzere toplamda 968 kişiyi dahil etmişlerdir. Araştırmada Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği, Connor-Davidson Psikolojik Sağlık Ölçeği, Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği ve demografik bilgi formu kullanılmıştır. Analizler, olumlu çocukluk deneyimlerinin psikolojik sağlamlığı anlamlı ve pozitif bir şekilde yordadığını göstermiştir. Ayrıca, psikolojik sağlık ve olumlu çocukluk yaşantılarının cinsiyete göre önemli farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Katılımcıların mutluluk algıları, psikolojik sağlık puanlarında anlamlı farklılıklara yol açmıştır. Sonuçlar, çocukluk dönemindeki olumlu deneyimlerin yetişkin ruh sağlığı için kritik olduğunu vurgulamaktadır.

Özdemir ve Koruklu (2011) tarafından yapılan çalışma, üniversite öğrencileri arasında değerler ile mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma grubu, yaşları 19 ile 23 arasında değişen ve yaş ortalaması 19.76 olan 226 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcıların mutluluk düzeylerini ölçmek için "Öznel Mutluluk Ölçeği" kullanılmış ve değer yönelimlerini ölçmek için "Schwartz Değerler Ölçeği" kullanılmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde, korelasyon ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Korelasyon sonuçlarına göre, geleneksellik değeri dışındaki tüm değer yönelimleri mutlulukla anlamlı bir ilişki göstermektedir. Çoklu regresyon analizi sonuçları, hazcılık, evrenselcilik ve iyilikseverlik değerlerinin mutluluğu en güçlü şekilde yordadığını göstermektedir. Sonuçlar, değerler ve mutluluk ilişkisiyle ilgili önceki bulgular ışığında tartışılmıştır.

Ergün ve Meriç (2020) yaptığı bir araştırmayla, üniversite öğrencilerinin internet kullanımı ile mutluluk ve yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırma, sağlık bölümünde okuyan 353 öğrenciyle Mart-Mayıs 2018 tarihleri arasında tanımlayıcı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin internete olan bağımlılık durumu arttıkça, gençlerin mutluluk ve yaşam doyum seviyelerinin düştüğü görülmektedir. Bu nedenle, bağımlılık risklerinin önceden fark edilmesi ve çözümüne yönelik gençlerin desteklenmesi ve konuyla ilgili farkındalık oluşturulması önemi bu çalışmayla ortaya konmuş ve bu amaçla, planlamaların yapılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması önerilmiştir.

Payat ve Öksüz' ün (2022) yaptığı çalışmada, mutluluk korkusu ve evlilik kaygısı arasındaki ilişki genç erişkin bekar bireyler üzerinde çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Çalışma rastgele seçim yoluyla ulaşılan 300 bekar genç birey ile yapılmıştır. Araştırma "Kişisel Bilgi Formu", "Mutluluk Korkusu Ölçeği" ve "Evlilik Kaygısı Ölçeği" kullanılarak gerçekleştirilen betimsel bir çalışmadır. Yapılan analizler sonucunda, genç yetişkinlerde evlilik kaygısı ile mutluluk korkusu arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Cinsiyet ve ekonomik düzey değişkenlerine göre evlilik kaygısı ile mutluluk korkusu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bununla birlikte evlilik kaygısı ve mutluluğu yordayan diğer faktörlerin de ilişki durumu, yaş, ilişkilere yönelik olumsuz bellek gibi değişkenler de olduğu araştırma sonuçlarında yer almaktadır.

Can ve Mutlu (2021) tarafından yapılan çalışma, evli bireylerde aşk tutumlarının ve evlilik uyumunun psikolojik iyi oluş düzeyine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini 227 evli kadın ve 168 evli erkek olmak üzere toplam 395 katılımcı oluşturmuştur. Çalışmada, "Demografik Bilgi Formu", "Evli Kadınlar ve Erkekler için Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Türkçe Formu", "Yakın Doğu Evlilik Uyum Ölçeği" ve "Aşk Tutumları Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.0 programıyla analiz edilmiştir. Analizlerde bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Pearson korelasyon analizi ve regresyon yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, evlilik uyumu arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyinin de arttığı saptanmıştır. Aşk tutumlarına ilişkin olarak, tutkulu aşk ve arkadaşça aşkın artmasıyla psikolojik iyi oluş düzeyinin arttığı, ancak sahiplenici aşkın artmasıyla psikolojik iyi oluşun azaldığı görülmüştür.

Demir'in (2020) araştırmasında, lise öğrencilerinin mutluluk düzeylerinin aile özelliklerine (aile yapısı, ebeveyn tutumu, aile gelir düzeyi, ailede geçirilen zaman) göre nasıl farklılaştığı incelenmiştir. Çanakkale' de bir ortaöğretim kurumundan 489 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Çalışmada, "Oxford Mutluluk Ölçeği" kullanılmıştır. Sonuçlar, aile yapısı, ebeveyn tutumu ve aile gelir düzeyinin mutluluk puanlarında anlamlı farklılıklar yarattığını göstermiştir. Ancak, ailece geçirilen zamanın mutluluk puanları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Geniş, demokratik ve orta gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının diğerlerine göre daha mutlu olduğu tespit edilmiştir.

2.4.3.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Fredrikson (2004) tarafından önerilen Genişlet ve İnşa Et teorisi, olumlu duyguların (neşe, ilgi, memnuniyet, sevgi) bireyin düşünce ve davranış repertuarını genişlettiğini ve olumsuz duyguların aksine daraltıcı etkileri olmadığını öne sürer. Bu olumlu duygular, oyun, keşif ve benzeri faaliyetler aracılığıyla bireyin yeni ve yaratıcı eylemler, fikirler ve sosyal bağlantılar keşfetmesini teşvik eder. Bu da bireyin kişisel kaynaklarını oluşturur ve çeşitli alanlarda (fiziksel, entelektüel, sosyal, psikolojik) kaynaklarının artmasına katkıda bulunur. Bu kaynaklar, başarılı başa çıkma ve hayatta kalma olasılığını artırmak için rezerv olarak kullanılabilir. Bu makale, Genişlet ve İnşa Et teorisini destekleyen en son ampirik kanıtları incelemekte ve teorinin sağlık ve refahı optimize etmek için nasıl kullanılabileceğini ortaya koymaktadır.

Alexander ve diğerleri (2021) tarafından yazılan makale, insanlar ve diğer hayvanlarda olumlu duyguların nörofizyolojik temellerini ele alır. Makale, olumlu duyguların nörotransmitterler, hormonlar, beyin ağları ve bilişsel işlevlerle nasıl ilişkili olduğunu inceler. Ayrıca, yaşam boyu gelişimsel perspektifleri dikkate alarak, sağlıklı sosyal ilişkilerin ve çevresel faktörlerin olumlu duyguları nasıl etkilediğini araştırır. Makale aynı zamanda olumlu duyguları destekleyen nörofizyolojik süreçlerin değiştirilebilir olduğunu ve meditatif uygulamaların beyin işlevlerini nasıl etkilediğini tartışır. "İnsan Sevgisi Projesi"nin bir parçası olan bu çalışma, olumlu duyguları ve refahı karakterize eden dil ve terminolojiye odaklanarak sinirbilim alanında yeni öneriler sunmayı amaçlar.

Waters (2020) tarafından yapılan bir araştırma, altı ülkede 300 aile üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmayla, pozitif psikoloji müdahalelerinin (PPI) etkilerini incelemiştir. PPI' ların tasarlanması ve aile mutluluğu üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi için bir sistem yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırma, PPI' ların ailelerin sistem unsurlarını değiştirebileceğini ve aile sonuçlarını iyileştirebileceğini göstermiştir. Sonuçlar, pozitif psikoloji müdahalelerinin ailelerin genel mutluluğunu artırabileceğini ve sistem düzeyinde değişikliklere yol açabileceğini desteklemektedir.

Aydın ve Khan (2021) tarafından yapılan araştırma, G-donik mutluluk yaklaşımını tanıtarak, mutluluğa manevi bir perspektif sunmaktadır. G-donik yaklaşım, ruhsal benliğin önemini vurgulayarak, fiziksel kaynakları mutluluğa dönüştüren teknolojiyi

içerdiğini savunur. Araştırmada, G-donic tercihler ve ölçülü tüketimle daha yüksek bir mutluluk seviyesine ulaşmanın mümkün olduğu savunulmaktadır. G-donic yaklaşımı, biyolojik, sosyal, duygusal, entelektüel, ahlaki ve manevi ihtiyaçların dengeli bir şekilde karşılanmasıyla erdemli bir yaşamı teşvik eder. Araştırmada, çok boyutlu bir insan doğası modeli kullanılarak bu yaklaşımın önemi vurgulanır ve daha düşük tüketimle nasıl daha yüksek mutluluk elde edilebileceği gösterilir. Ayrıca, popüler inancın aksine, daha az tüketim nedeniyle hedonik zevkten sapmanın daha düşük mutlulukla sonuçlanmadığı, teorik olarak hedonikteki kayıpların daha büyük eudemonik ve G-donic ödüllerle telafi edildiği için mutlulukta genel bir artışa yol açtığı gösterilmektedir.

Nomaguchi ve Milkie (2020) tarafından yazılan makale, gelişmiş ekonomilerde ebeveynlik ve refah üzerine yapılan araştırmaların eleştirel bir incelemesini sunmaktadır. Araştırma, ebeveynliğin sosyal, ekonomik, kültürel ve kurumsal bağlamlarının yetişkin refahını nasıl etkilediğine odaklanır. Analiz, 2010'lu yıllarda ekonomik güvensizliklerin ve eşitsizliklerin arttığı, yoğun ebeveynlik ideolojisinin yayıldığı dönemin, ebeveynliğin temel sosyal bağlamlarını oluşturduğunu göstermektedir. Araştırmacılar, stres faktörlerinin ebeveynlerin sosyoekonomik durumu, cinsiyeti ve ortaklık durumu gibi faktörlere bağlı olarak nasıl farklılaştığını vurgulayarak, ırksal/etnik azınlık, göçmen ve cinsel azınlık ebeveynlerinin yaşadığı zorluklara dikkat çekmektedir. Gelecekteki araştırmaların, ebeveyn sosyal desteklerini kavramsallaştırmak, çoklu sosyal konuların etkileşimini incelemek ve yerel bağlamsal faktörlere ve ebeveynlik yaşam evrelerine odaklanmak gibi teorik yolları keşfetmesi önerilmektedir.

Graciyal ve Viswam (2021), sosyal medya ve mutluluk arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bu çalışmaya göre, sosyal medya insanların duygusal paylaşım ihtiyacını karşılayan bir platformdur. Sanal bağlantılar kurarak insanlar psikolojik ve duygusal faydalar elde edebilirler. Ancak sosyal medya aynı zamanda karşılaştırma eğilimini teşvik eder, bu da kullanıcıların başkalarının daha iyi bir hayat yaşadığını hissetmelerine ve duygusal refahlarında sapsmalara yol açabilir. Sosyal medya iletişimi ve duygusal refah arasındaki ilişki, olumlu ve olumsuz etkilere sahiptir. Sosyal medya, sanal arkadaşlıkların artmasına katkıda bulunabilirken, sosyal karşılaştırma benlik saygısının azalmasına neden olabilir. Metinsel iletişim duygusal refahı etkilemezken, kişiselleştirilmiş ve samimi konuşma ilişkilerde farklılıkları öngörebilir. Sosyal medya

platformları, sağlıklı ilişkileri teşvik etmek için sağlıklı duygusal refahla uyumlu olan mutluluk ve zevk arayışını destekler. Sosyal medyanın bireyin duygusal sağlığı üzerindeki etkisi, kullanıcının kendisine bağlıdır. Bağıllık hissi ve güçlü sanal ilişkiler, refahı artırabilirken, sosyal karşılaştırma ve bozukluklar bireyin duygusal sağlığını olumsuz etkileyebilir.

2006 yılından bu yana 160'tan fazla ülkede yıllık yaşam memnuniyeti anketleri gerçekleştiren Rowan'ın (2023) yaptığı anketler sonucu yaşam memnuniyeti sıralamasında İskandinav ülkelerinin önceki yıllarda olduğu gibi ön sıralarda yer aldığı görülmektedir. 2023 Dünya Mutluluk Raporu'nda, 2021, 2022 ve 2023 yıllarına ait yaşam memnuniyeti değerlerinin ortalaması alınmış, İskandinav ülkeleri, ilk yedi sıranın beşini oluşturmuştur. İsrail 4. sırada, Hollanda ise 5. sırada yer almaktadır. Raporda, devletin etkinliğinin vatandaşların mutluluğundaki hayati rolüne vurgu yapılmaktadır. İskandinav ülkelerindeki vatandaşların hükümetlerine ve bürokratik kurumlarına güven düzeyleri yüksektir. Bu tür bir güven, İskandinav ülkelerinde elde edilen yüksek yaşam memnuniyeti puanlarında önemli bir faktördür. Buna karşılık, ulusal hükümetlerin zayıf ve yozlaşmış olduğu ülkelerde yaşam memnuniyeti puanlarının en alt sıralarda toplandığı görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, bekar bireylerin mutluluk düzeylerinin yordanmasında evliliğe yatkınlığın rolünü incelemek için nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama metodu kullanılmıştır.

3.2. Araştırma Grubu

Bu çalışmanın katılımcıları, 18 yaş ve üstü olan toplamda 1216 bekar bireyden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan bireylerin frekans (f) ve yüzdelik (%) değerleri ile birlikte demografik bilgileri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3.1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

	Gruplar	Frekans (f)	Yüzdelik (%)
Cinsiyet	Kadın	901	74.1
	Erkek	312	25.7
Yaş	18-20	197	16.2
	21-24	521	42.8
	25-30	319	26.2
	31 ve üstü	178	14.6
Meslek	Öğrenci	452	37.2
	Çalışıyor	653	53.7
	İşsiz	105	8.6
Siyasi Görüş	Sosyal Demokrat	234	19.2
	Muhafazakar Demokrat	410	33.7
	Milliyetçi Demokrat	368	30.3
	Apolitik	64	5.3

Tablo 3.1'e göre, araştırmaya 901'i (%74,1) kadın, 312'si (%25,7) erkek olmak üzere toplamda 1213 bekar birey katılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin 197'si (%16,2) 18-20, 521'i (%42,8) 21-24, 319'u (%26,2) 25-30 ve 178'i (%14,6) 31 ve üstü yaş aralığında bulunmaktadır. Meslek durumlarına bakıldığında, bireylerin 452'si (%37,2) öğrenci, 653'ü (%53,7) çalışıyor ve 105'i (%8,6) işsiz olduğu görülmektedir. Siyasi görüşlerine göre ise katılımcıların 234'ü (%19,2) sosyal demokrat, 410'u (%33,7) muhafazakar demokrat, 368'i (%30,3) milliyetçi demokrat ve 64'ü (%5,3) apolitiktir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışma sonuçlarının elde edilmesinde anket ve ölçme araçlarından yararlanılmıştır. Buna göre, çalışmada kullanılmış olan veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmaya katılan bireylerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olan kişisel bilgi formu 17 sorudan oluşmakta olup form içeriğindeki sorular sırasıyla; cinsiyet, yaş, çalışma durumu, ebeveynin birbiri ile iletişimi, siyasi eğilim, fiziksel algı, romantik ilişki durumu, romantik birliktelik/eşite aranan kriter, evliliğin kariyer için engel oluşturma düşüncesi, evlenilecek olan kişinin daha önceki romantik birlikteliklerinin evlilik kararlarını etkileme durumu, evlenilecek olan kişinin daha önceki cinsel birlikteliklerinin evlilik kararlarını etkileme durumu, yapmak istedikleri evlilik türü konusundaki bilgilerden oluşmaktadır. Katılımcılara uygulanmış olan bu form EK-1'de sunulmuştur.

3.3.2. Mutluluk Ölçeği

Demirci ve Ekşi (2018) tarafından geliştirilmiş olan Mutluluk Ölçeği, 6 maddeden oluşmuş olan tek boyutlu bir ölçektir. Ölçekte ters madde içermemektedir. Ölçeğin değerlendirilmesi, derecelendirilmiş 5'li likert seçeneklerinin ("Bana Hiç Uygun Değil", "Bana Uygun Değil", "Bana Biraz Uygun", "Bana Oldukça Uygun", "Bana Tamamen Uygun") yanıtlanması üzerinden yapılmaktadır. Ölçek güvenilirlik çalışması

için Cronbach alpha değerleri .83 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin varyansını %54.129' unu açıkladığı, faktör yüklerinin ise .59 ile .78 arasında olduğu görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi indexlerine bakıldığında (χ^2 (9, N = 450) = 28,42, p <.001; CFI = .99; NFI = .98; NNFI = .98; SRMR = .029; RMSEA = .069), uyum değerlerinin oldukça yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu araştırma için mutluluk ölçeğinin Cronbach Alpha değeri yeniden hesaplanmış ve elde edilen değer .84 olduğu görülmüştür. Bu ölçeğe EK-2'den ulaşabilirsiniz.

3.3.3. Evliliğe Yatkınlık Ölçeği

Evliliğe yatkınlık ölçeği Erdoğan ve Canpolat (2024) tarafından geliştirilmiş, 4'lü likert tarzında hazırlanmıştır. Ölçeğin geçerlilik çalışması için açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmış, yapılan analiz sonucunda ölçeğin iki faktörden oluştuğu gözlenmiştir. Birinci faktör olan olumsuz yatkınlık 10 maddede, ikinci faktör olan evlilik beklentisi 7 madde olmak üzere 17 maddeden oluşmaktadır. AFA sonucunda tüm ölçek maddelerinin açıkladığı toplam varyans %55.61 olarak hesaplanmıştır. AFA ile ortaya konulan yapı doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiş ve uyum indexlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür (χ^2 /sd=2,16, RMSEA=.052, SRMR=.09, CFI=.96, GFI=.93, AGFI=.92, NFI=.92 ve IFI=.96). Ölçek maddelerinin ayırt edicilikleri alt ve üst grup \pm %27'lik gruplara bölünmüş ve gruplar arasındaki farklılık t testi ile test edilmiş ve anlamlı farklılıklar gözlenmiş, bu nedenle ölçek maddelerinin ayırt edicilik düzeylerinin yüksek olduğu kabul edilmiştir. Olumsuz yatkınlık ve evlilik beklentisi arasında -.404 düzeyinde ilişki bulunmuştur. Güvenirlilik analizi için alt ölçeklerin Cronbach Alpha değerleri hesaplanmış, olumsuz yatkınlık için elde edilen değer .89, evlilik beklentisi için de .87 olarak hesaplanmış ve ölçeğin güvenirlilik düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Bu araştırma için evliliğe yatkınlık alt boyutlarının tek tek Cronbach Alpha değerleri yeniden hesaplanmış, olumsuz yatkınlık için elde edilen değer .90, evlilik beklentisi için de .68 olarak ölçülmüştür. Bu ölçek EK-3' te sunulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri, 2023-2024 eğitim öğretim yılı içerisinde toplanmıştır. Çalışmada kullanılan mutluluk ölçeği izni mail yoluyla, evliliğe yatkınlık ölçeği izni ise yazılı olarak alınmıştır (Ek-4). Çalışmanın veri toplama araçları (Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık Ölçeği), kişisel bilgi formuyla birlikte Google Forms programıyla online form haline getirilmiş ve bu forma ait bağlantılar 18 yaş üstü bekar olan bireylere iletilmiştir. Söz konusu online form girişinde çalışmaya ait ön bilgiler açıkça ifade edilerek çalışmanın amacı, yanıtlandırma şekli, katılım için gönüllüğün esası, çalışmanın akademik amaçlı veri topladığı, kişisel bilgilerin gizli tutulacağı ve bulguların sağlıklı olması açısından formun samimi bir şekilde yanıtlandırılması gerekliliği gibi konularda açıklama yapılmıştır. Bununla birlikte katılımcıların çalışma ile ilgili soru ve düşüncelerini tarafıma ulaştırabilmeleri adına kişisel mail adresim bu form ile birlikte paylaşılmıştır. (EK-1). Formların dağıtımının ardından yaklaşık iki ay sonra hedeflenen katılımcı sayısına ulaşılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS 22 programı kullanılmıştır. Öncelikle çalışmanın veri seti düzenlenerek yeterli örneklem büyüklüğü gözden geçirilmiş, kayıp ve uç değerler belirlenmiştir. Ölçek maddelerini boş bırakan ve gelişi güzel yanıt verdiği gözlenen 102 katılımcının form bilgileri veri setinden çıkarılmıştır. Geri kalan 1213 katılımcının verdiği form bilgilerden oluşan veri setinden elde edilen puanların normallik değerlerine göre; mutluluk ölçeğinin çarpıklık değeri (skewness) .07, basıklık değeri (kurtosis) .05, evliliğe yatkınlık ölçeğinin olumsuz yatkınlık alt ölçeğinin çarpıklık değeri .06, basıklık değeri -.61, evlilik beklentisi alt ölçeğinin çarpıklık değeri .26, basıklık değeri .29 olarak ölçülmüştür. Bachman'a (2004) göre; çarpıklık ve basıklık katsayıları -2 ile +2 arasında ise dağılım normallik göstermektedir. Dolayısıyla çalışmada kullanılmış olan ölçme araçlarından elde edilen puanların normal dağıldıkları gözlenmektedir. Dağılım normallik gösterdiği için verilerin analizi, nicel araştırma yöntemlerinden parametrik testler uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçeklere ait betimsel istatistikler; frekans (f), yüzdelik (%), aritmetik ortalama (\bar{x}) ve standart sapma (sd) değerleri üzerinden değerlendirilmiştir. Ardından anket sorularındaki sıraya göre iki ve daha fazla grup ortalamaları arasındaki

farkın anlamlılığını test etmek amacıyla t testi, tek yönlü varyans analizleri (ANOVA), varyansların homojenliği için ise Scheffe Testi uygulanmıştır. Scheffe Testinden elde edilen değerin $p < .05$ olması varyansların eşit olmadığı; $p > .05$ olması ise varyansların eşit olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2016). Bununla birlikte iki değerken arasındaki ilişki yönünü ortaya koymak amacıyla Pearson Korelasyon Analizi ve çalışmadaki bağımsız değerkenin (Evliliğe Yatkinlık) bağımlı değerkeni (Mutluluk) yordama gücünü ortaya çıkarmak amacıyla da çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde araştırmanın amaç sorularının sıralanışına göre araştırmanın bulgularına yer verilmiştir.

4.1. Mutluluk, Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Ölçeklerine Ait Betimsel İstatistiklerin İncelenmesi

Bu bölümde çalışmada kullanılan ölçek puanlarının betimsel istatistik sonuçlarına yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan Mutluluk, Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Ölçeklerinin Min-Maksimum değerleri, ortalama ve standart sapma bilgileri Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1: Mutluluk, Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Ölçeklerine İlişkin Betimsel İstatistiklerin İncelenmesi (N=1213)

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Mutluluk	6.00	30.00	22.00	3.71
Olumsuz Yatkınlık	10.00	32.00	19.06	5.31
Evlilik Beklentisi	8.00	28.00	16.86	3.21

Tablo 4.1'de görüldüğü üzere mutluluk ölçeğinden alınan puanlarının aritmetik ortalaması 22.00, standart sapması 3.71'dir. Ölçekten en düşük 6, en yüksek 30 puan alındığı belirlenmiştir. Evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 19.06, standart sapması 5.31 olarak bulunmuştur. Alınan en düşük puanın 10 en yüksek puanın 32 olduğu görülmektedir. Evlilik beklentisi alt boyutu puanlarının ortalaması 16.86, standart sapması 3.21 olarak

belirlenmiştir. Evlilik beklentisi alt ölçeğinden ise en düşük 8, en yüksek 28 puan alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Bekar bireylerin mutluluk ve evliliğe yatkinlık (olumsuz yatkinlık ve evlilik beklentisi) düzeylerinin sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testlerinden faydalanılmıştır. Yapılmış olan analiz sonuçları aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 4.2: Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi

	Cinsiyet	N	$\bar{X}\pm S$	Sd	t	p
Mutluluk	Kadın	901	22.12±3.52	1211	1.78	.74
	Erkek	312	21.68±4.21			
Olumsuz Yatkinlık	Kadın	901	19.23±5.37	1211	1.79	.73
	Erkek	312	18.60±5.13			
Evlilik Beklentisi	Kadın	901	16.60±3.15	1211	-4.86	.00
	Erkek	312	17.61±3.25			

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere; mutluluk ölçeği puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir [t(1211)=1.78 p>.05].

Olumsuz yatkinlık alt boyut puanları da cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir [t(1211)=1.79 p>.05].

Evlilik beklentisi alt boyut puanları ise cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [t(1211)=-4.86, p<.05] . Bu durumda erkeklerin evlilik beklentisi puanları (\bar{x} =17.61) kadınlara göre (\bar{x} =16.60) daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 4.3: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Yaşa Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken		N	X±S	VK	KT	Sd.	KO	F	p
Mutluluk	18-20	197	21.9±3.6	GA	189.4	3	63.15	4.6	.00
	21-24	521	21.6±3.6	Gİ	16575.5	1211	13.68		
	25-30	319	22.6±3.7	T	16764.9	1214			
	31+	178	21.9±3.6						
Olumsuz Y.	18-20	197	19.2±5.5	GA	23.56	3	7.85	.27	.84
	21-24	521	19.0±5.1	Gİ	34314.8	1211	28.33		
	25-30	319	18.8±5.5	T	34338.3	1214			
	31+	178	19.2±5.1						
Evlilik B.	18-20	197	16.3±3.4	GA	249.30	3	83.10	8.1	.00
	21-24	521	16.5±2.8	Gİ	12275.8	1211	10.13		
	25-30	319	17.1±3.4	T	12525.1	1214			
	31+	178	17.6±3.2						

Tablo 4.3'te görüldüğü üzere; Mutluluk Ölçeği puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$f(3-1214)=4.61$, $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post hoc scheffe testi sonuçlarına bakılmıştır (Bkz Tablo 4.4).

Olumsuz yatkınlık (Olumsuz Y.) alt boyut puanları bireylerin yaşlarına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir [$f(3-1214)=.277$, $p>.05$].

Evlilik beklentisi (Evlilik B.) alt boyut puanları ise yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$f(3-1214)=8.19$, $p<.05$]. Yine farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post hoc test sonuçlarından yararlanılmıştır (Bkz Tablo 4.4).

Tablo 4.4: Mutluluk ve Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Yaş Duruma Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Değişken	(I) yaş	(J) yaş	Ortalama Farklılık (I-J)	Std. Hata	p
Mutluluk	18-20	21-24	.2298	.3094	.907
		25-30	-.7390	.3352	.183
		31+	-.0458	.3825	1.00
	21-24	18-20	-.2298	.3094	.907
		25-30	-.9689*	.2630	.004
		31+	-.2757	.3212	.864
	25-30	18-20	.7390	.3352	.183
		21-24	.9689*	.2630	.004
		31+	.6932	.3461	.261
	31+	18-20	.0458	.3825	1.00
		21-24	.2757	.3212	.864
		25-30	-.6932	.3461	.261
Evlilik B.	18-20	21-24	-.2014	.2663	.903
		25-30	-.8175*	.2885	.046
		31+	-1.3260*	.3292	.001
	21-24	18-20	.20142	.2663	.903
		25-30	-.6161	.2263	.060
		31+	-1.1246*	.2764	.001
	25-30	18-20	.81753*	.2885	.046
		21-24	.61611	.2263	.060
		31+	-.5085	.2978	.405
	31+	18-20	1.3260*	.3292	.001
		21-24	1.1246*	.2764	.001
		25-30	.50854	.2978	.405

Tablo 4.4'te görüldüğü üzere, mutluluk ve evlilik beklentisi alt boyutu puanlarındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere post-hoc testlerinden scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır.

Tablo incelendiğinde, mutluluk puanları açısından; 21-24 yaşındaki bireylerle 25-30 yaş aralığındaki bireyler arasında farklılaşmanın anlamlı olduğu görülmektedir. Elde

edilen bulguya göre 25-30 yaş arasındaki bireylerin mutluluk düzeylerinin 21- 24 yaş aralığındaki bireylerden daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo incelendiğinde, evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyutu puanları açısından; 18-20 yaş aralığında olanlar ile 25-30 yaş aralığındaki bireyler arasında ve yine yaşı 18-20 aralığındaki bireylerle 31 ve üstü yaş aralığındaki bireyler arasındaki farklılaşmanın anlamlı olduğu görülmektedir. Evlilik beklentisi durumuna göre farklılaşmada, 25-30 yaş aralığındaki bireylerin evlilik beklentisi düzeylerinin 18-20 yaş aralığındaki bireylerden, 31 ve üstü yaş aralığındaki bireylerin evlilik beklentisi düzeylerinin 18-20 yaş aralığındaki bireylerden ve yine yaşı 31 ve üstü olan bireylerin evlilik beklenti düzeyi 21-24 yaş aralığındaki bireylerden yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 4.5: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Mesleki Duruma Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları

	Değişken	N	X±S	V K	KT	Sd.	KO	F	p
Mutluluk	Öğrenci	452	21.91±3.6	GA	45.5	2	22.796	1.653	.19
	Çalışıyor	653	22.14±3.8	Gİ	1664	1207	13.793		
	İşsiz	105	21.47±3.5	T	1669	1209			
Olumsuz Y.	Öğrenci	452	19.31±5.3	GA	130	2	65.128	2.320	.09
	Çalışıyor	653	18.77±5.2	Gİ	3388	1207	28.073		
	İşsiz	105	19.72±5.4	T	3401	1209			
Evlilik B.	Öğrenci	452	16.33±3.1	GA	242	2	121.40	11.94	.00
	Çalışıyor	653	17.27±3.2	Gİ	1226	1207	10.161	9	
	İşsiz	105	16.61±3.0	T	1250	1209			

Tablo 4.5' te görüldüğü üzere; mutluluk ölçeği puanları, bireylerin meslek durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir [$f(2-1209)=1.65, p>.05$].

Olumsuz yatkınlık alt boyut puanları da bireylerin mesleki durumuna göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir [$f(2-1209)=2.32, p>.05$].

Evlilik beklentisi alt boyut puanları ise bireylerin meslek durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$f(2-1209)=11.94$, $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz Tablo 4.6).

Tablo 4.6: Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Mesleki Duruma Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Değişken	(I) meslek	(J) meslek	Ortalama Farklılık (I-J)	Std. hata	p
Evlilik Beklentisi	Öğrenci	Çalışıyor	.93937(*)	.19504	.000
		İşsiz	-.28276	.34532	.715
	Çalışıyor	Öğrenci	-.93937(*)	.19504	.000
		İşsiz	-.65660	.33516	.147
	İşsiz	Öğrenci	.28276	.34532	.715
		Çalışıyor	-.65660	.33516	.147

Tablo 4.6’de görüldüğü üzere, evlilik beklentisi alt boyutu puanlarındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere post-hoc testlerinden scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır. Tablo incelendiğinde, evlilik beklentisi puanları açısından; öğrenci olanlar ile çalışıyor olan bireyler arasındaki farklılaşmanın anlamlı olduğu görülmektedir. Bu durumda çalışıyor olanların evlilik beklenti düzeyi öğrenci olanlarınkine kıyasla daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 4.7: Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Ebeveyn İletişimlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken		N	X±S	VK	KT	Sd.	KO	F	p
Mutluluk	İyi	478	22.67±3.78	GA	359.84	2	179.92	13.29	.000
	Orta	540	21.61±3.51	Gİ	16316.12	1206	13.52		
	Kötü	191	21.43±3.85	T	16675.97	1208			
Olumsuz Y.	İyi	478	18.28±5.29	GA	534.29	2	267.14	9.55	.000
	Orta	540	19.43±5.19	Gİ	33720.44	1206	27.96		
	Kötü	191	20.01±5.51	T	34254.73	1208			
Evlilik B.	İyi	478	17.07±3.29	GA	57.892	2	28.94	2.81	.060
	Orta	540	16.80±2.99	Gİ	12391.77	1206	10.27		
	Kötü	191	16.43±3.52	T	12449.66	1208			

Tablo 4.7’ de görüldüğü üzere; mutluluk ölçeği puanları, bireylerin ebeveyn iletişimi durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [$f(2-1208)=13.29$ $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.8).

Olumsuz yatkinlık alt boyut puanları da bireylerin ebeveyn iletişimi durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır [$f(2-1208)=9.55$, $p<.05$]. Yine farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.8).

Evlilik beklentisi alt boyut puanları ise bireylerin ebeveyn iletişim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$f(2-1208)=2.81$, $p>.05$].

Tablo 4.8: Mutluluk ve Olumsuz Yatkinlık Alt Boyutunun Bireylerin Ebeveyn İletişim Durumlarına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Değişken	(I) e. iletişim	(J) e. iletişim	Ortalama Farklılık	Std. Hata	p
Mutluluk	İyi	Orta	1.0646*	.2309	.000
		Kötü	1.2359*	.3148	.000
	Orta	İyi	-1.0646*	.2309	.000
		Kötü	.17132	.3096	.858
	Kötü	İyi	-1.2359*	.3148	.000
		Orta	-.17132	.3096	.858
Olumsuz Y.	İyi	Orta	-1.1485*	.3320	.003
		Kötü	-1.7238*	.4526	.001
	Orta	İyi	1.1485*	.3320	.003
		Kötü	-.57529	.4451	.434
	Kötü	İyi	1.7238*	.4526	.001
		Orta	.57529	.4451	.434

Tablo 4.8’de görüldüğü üzere, mutluluk ve olumsuz yatkinlık alt boyutu puanlarındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere post-hoc testlerinden Scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır.

Mutluluk ölçeği puanları açısından; ebeveyn iletişimi iyi olanlar ile orta düzeyde olanlar arasındaki ve yine ebeveyn iletişimi iyi olanlar ile kötü olanlar arasındaki farklılaşmanın anlamlı olduğu görülmektedir. Ebeveyn iletişimi iyi olanların mutluluk düzeyinin ebeveyn iletişimi orta ve kötü olanların mutluluk düzeylerinden daha yüksek olduğunu sonucuna varılmıştır.

Tablo incelendiğinde, evliliğe yatkinlık ölçeği olumsuz yatkinlık alt boyutu puanları açısından; ebeveyn iletişimi iyi olanlar ile orta düzeyde olanlar arasında ve yine ebeveyn iletişimi iyi olanlar ile kötü olanlar arasındaki farklılaşmanın anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır. Ebeveyn iletişimi orta ve kötü olanların olumsuz yatkinlık puanlarının ebeveyn iletişimi iyi olanlarınkinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.9: Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Siyasi Görüşlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken		N	X±S	VK	KT	Sd.	KO	F	P
Mutluluk	Sos. D.	234	21.9±3.8	GA	25.47	3	8.49	.598	.61
	Muh. D.	410	22.1±3.5	Gİ	15223.5	1072	14.20		
	Mil. D.	368	21.8±3.9	T	15248.9	1075			
	Ap.	64	22.0±4.0						
Olumsuz Y.	Sos. D.	234	20.1±5.4	GA	484.49	3	161.4	5.85	.00
	Muh. D.	410	18.5±5.0	Gİ	29593.4	1072	27.6		
	Mil. D.	368	18.8±5.2	T	30077.9	1075			
	Ap.	64	20.1±5.4						
Evlilik B.	Sos. D.	234	15.9±2.9	GA	584.33	3	194.7	20.0	.00
	Muh. D.	410	17.7±3.2	Gİ	10425.3	1072	9.72		
	Mil. D.	368	16.8±2.9	T	11009.6	1075			
	Ap.	64	15.5±3.5						

Tablo 4.9’ de görüldüğü üzere; mutluluk ölçeği puanları, bireylerin siyasi görüşlerine göre (Sosyal Demokrat (Sos. D.), Muhafazakar Demokrat (Muh. D.), Milliyetçi Demokrat (Mil. D.), Apolitik (Ap.) gruplar arasında) anlamlı olarak farklılaşmamaktadır [$f(3-1075)=.598$ $p>.05$].

Olumsuz yatkinlık alt boyut puanlarına bakıldığında ise bireylerin siyasi görüşlerine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır [$f(3-1075)=5.85$, $p<.05$]. Gruplar arasındaki farklılaşmaları belirlemek için post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.10).

Evlilik beklentisi alt boyut puanları da bireylerin siyasi görüşlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$f(3-1075)=20.02$, $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post hoc test sonuçlarından yararlanılmıştır (Bkz. Tablo 4.10).

Tablo 4.10: Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Siyasi Görüşlerine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Değişken	(I) siyasi g.	(J) siyasi g.	Ortalama Farklılık (I-J)	Std. hata	p
Olumsuz Y.	Sos. D.	Muh. D	1.6166*	.43047	.003
		Mil. D.	1.3219*	.43931	.029
		Ap.	.01896	.74116	1.00
	Muh. D.	Sos. D.	-1.6166*	.43047	.003
		Mil. D.	-.29472	.37729	.894
		Ap.	-1.59771	.70617	.164
	Mil. D.	Sos. D.	-1.3219*	.43931	.029
		Muh. D.	.29472	.37729	.894
		Ap.	-1.3029	.71159	.341
	Ap.	Sos. D.	-.01896	.74116	1.00
		Muh. D.	1.5977	.70617	.164
		Mil. D.	1.3029	.71159	.341
Evlilik B.	Sos. D.	Muh. D	-1.7409*	.25550	.000
		Mil. D.	-.92433*	.26074	.006
		Ap.	.39904	.43990	.844
	Muh. D.	Sos. D.	1.7409*	.25550	.000
		Mil. D.	.81657*	.22393	.004
		Ap.	2.1399*	.41914	.000
	Mil. D.	Sos. D.	.92433*	.26074	.006
		Muh. D.	-.8165*	.22393	.004
		Ap.	1.3233*	.42235	.021
	Ap.	Sos. D.	-.39904	.43990	.844
		Muh. D.	-2.1399*	.41914	.000
		Mil. D.	-1.3233*	.42235	.021

Tablo 4.10’de görüldüğü üzere, evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık ve evlilik beklentisi alt boyut puanlarındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere post-hoc testlerinden scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır.

Tablo incelendiğinde, olumsuz yatkınlık alt boyut puanları açısından; sosyal demokrat olanlar ile muhafazakâr demokrat olanlar arasındaki farklılaşmanın ve yine sosyal demokrat olanlar ile milliyetçi demokrat olanlar arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir. Sosyal demokrat olanların olumsuz yatkınlık düzeylerinin muhafazakar demokrat ve milliyetçi demokrat olanların olumsuz yatkınlık düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Evlilik beklentisi alt boyut puanlarına göre tablo incelendiğinde ise sosyal demokrat olanlar ile muhafazakâr demokrat olanlar arasında ve yine sosyal demokrat olanlar ile milliyetçi demokrat olanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bununla birlikte muhafazakâr demokrat olanlar ile milliyetçi demokratlar arasında ve yine muhafazakâr demokrat olanlar ile apolitik olanlar arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre muhafazakar demokrat ve milliyetçi demokrat olanların evliliğe yatkınlık düzeyinin sosyal demokrat olanların evliliğe yatkınlık düzeyinden; muhafazakar demokrat olanların evliliğe yatkınlık düzeyinin ise milliyetçi demokrat olanların evliliğe yatkınlık düzeyinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.11: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Fiziksel Algılarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken		N	X±S	VK	KT	Sd.	KO	F	p
Mutluluk	G. Ç. O.	450	22.6±3.7	GA	334.01	2	167.00	12.34	.00
	O. Ç. B.	625	21.7±3.5	Gİ	16386.9	1211	13.53		
	G. Ç. B.	139	21.1±3.8	T	16720.9	1213			
Olumsuz Y.	G. Ç. O.	450	18.6±5.5	GA	185.825	2	92.91	3.29	.03
	O. Ç. B.	625	19.1±5.0	Gİ	34139.2	1211	28.19		
	G. Ç. B.	139	19.9±5.4	T	34325.0	1213			
Evlilik B.	G. Ç. O.	450	16.8±3.2	GA	8.200	2	4.10	.398	.67
	O. Ç. B.	625	16.9±3.1	Gİ	12480.7	1211	10.30		
	G. Ç. B.	139	16.6±3.4	T	12488.9	1213			

Tablo 4.11’ de görüldüğü üzere; mutluluk ölçeği puanları, bireylerin fiziksel algılarına göre (Güzel-çekici olduğunu söyleyen (G.Ç.O), orta düzeyde çekici bulan (O.Ç.B.), güzel-çekici bulmayan (G.Ç.B.) gruplar arasında) anlamlı farklılıklar göstermektedir [$f(2-1213)=12.342$ $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.12).

Olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarına bakıldığında da bireylerin fiziksel algılarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir [$f(2-1213)=3.29$, $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yine post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.12).

Evlilik beklentisi alt boyut puanlarının ise bireylerin fiziksel algılarına göre anlamlı olarak farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır [$f(2-1213)=.398$, $p>.05$].

Tablo 4.12: Mutluluk ve Olumsuz Yatkinlık Alt Boyutunun Bireylerin Fiziksel Algularına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Değişken	(I) fiziksel algı	(J) fiziksel algı	Ortalama Farklılık (I-J)	Std. hata	p
Mutluluk	G.Ç.O	O.Ç.B.	.94231(*)	.22742	.000
		G.Ç.B.	1.4568(*)	.35696	.000
	O.Ç.B.	G.Ç.O.	-.94231(*)	.22742	.000
		G.Ç.B.	.51456	.34497	.329
	G.Ç.B.	G.Ç.O	-1.4568(*)	.35696	.000
		O.Ç.B.	-.51456	.34497	.329
Olumsuz Y.	G.Ç.O	O.Ç.B.	-.44649	.32826	.397
		G.Ç.B.	-1.3016(*)	.51523	.041
	O.Ç.B.	G.Ç.O.	-.44649	.32826	.397
		G.Ç.B.	.85521	.49791	.229
	G.Ç.B.	G.Ç.O	1.3016(*)	.51523	.041
		O.Ç.B.	.85521	.49791	.229

Tablo 4.12’de görüldüğü üzere, mutluluk ve olumsuz yatkinlık alt boyutu puanlarındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere post-hoc testlerinden scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır.

Tablo incelendiğinde, mutluluk ölçeği puanları açısından; kendilerini güzel, çekici bulanlar ile kendilerini orta derecede güzel, çekici bulanlar arasındaki farklılaşmanın aynı zamanda yine güzel, çekici bulanlar ile güzel, çekici bulmayanlar arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir. Kendilerini güzel, çekici bulanların mutluluk düzeylerinin kendilerini orta düzeyde çekici bulan ve güzel, çekici bulmayanların mutluluk düzeyinden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Evliliğe yatkinlık ölçeği olumsuz yatkinlık alt boyut puanları açısından ise kendilerini güzel, çekici bulmayanların olumsuz yatkinlık düzeylerinin kendilerini güzel, çekici bulanların olumsuz yatkinlık düzeyinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.13: Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Romantik İlişki Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken		N	X±S	VK	KT	Sd.	KO	F	p
Mutluluk	H. O	331	21.83±3.33	GA	43.152	2	21.57	1.56	.209
	H. B.	439	22.23±3.87	Gİ	16561.70	1203	13.76		
	A.	436	21.85±3.80	T	16604.86	1205			
Olumsuz Y.	H. O	331	19.75±5.29	GA	1502.612	2	751.30	27.70	.000
	H. B.	439	17.60±5.10	Gİ	32621.53	1203	27.11		
	A.	436	20.02±5.24	T	34124.14	1205			
Evlilik B.	H. O	331	16.64±3.39	GA	49.086	2	24.54	2.37	.094
	H. B.	439	17.12±3.01	Gİ	12439.34	1203	10.34		
	A.	436	16.77±3.27	T	12488.42	1205			

Tablo 4.13' de görüldüğü üzere; mutluluk ölçeği puanları, bireylerin romantik ilişki durumlarına göre (romantik ilişkisi hiç olmayan (H.O), halen romantik birlikteliği olan (H.B), ayrı olan (A.) gruplar arasında) anlamlı olarak farklılaşmamaktadır [$f(2-1205)=1.56$ $p>.05$].

Olumsuz yatkinlık alt boyut puanlarına bakıldığında ise bireylerin romantik ilişki durumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir [$f(2-1205)=27.70$, $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yine post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.14).

Evlilik beklentisi alt boyut puanlarının da bireylerin romantik ilişki durumlarına göre anlamlı olarak farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır [$f(2-1205)=2.37$, $p>.05$].

Tablo 4.14: Olumsuz Yatkinlık Alt Boyutunun Bireylerin Romantik İlişki Durumlarına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Sonuçları

Değişken	(I)	(J)	Ortalama	Std. hata	p
	r. ilişki	r. ilişki	Farklılık (I-J)		
Olumsuz Y.	H.O.	H.B.	2.1509(*)	.37907	.000
		A.	-.2775	.37963	.766
	H.B.	H.O.	-2.1509(*)	.37907	.000
		A.	-2.4284(*)	.35209	.000
	A.	H.O.	.2775	.37963	.766
		H.B.	2.4284(*)	.35209	.000

Tablo 4.14’ te görüldüğü üzere, olumsuz yatkinlık alt boyutu puanlarındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere post-hoc testlerinden scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır. Tablo incelendiğinde, olumsuz yatkinlık puanları açısından; romantik ilişkisi hiç olmayanlar ile romantik ilişkisi halen devam ediyor olanlar arasında ve yine romantik ilişkisi halen devam ediyor olanlar ile ayrı olanlar arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre romantik ilişkisi hiç olmayanların olumsuz yatkinlık düzeylerinin halen birlikte olanlarınkinden; ayrı olanların olumsuz yatkinlık düzeylerinin ise ayrı olanların olumsuz yatkinlık düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.15: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Romantik Birliktelik/ Eşte Aradıkları Kriterlere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken		N	X±S	VK	KT	Sd.	KO	F	p
Mutluluk	Gelir	15	22.06±4.11	GA	69.146	5	13.82	1.00	.415
	Statü	61	21.96±3.54	Gİ	16148.08	1170	13.80		
	Fiziksel	105	21.38±4.31	T	16217.23	1175			
	İnanç	229	22.34±3.57						
	Yaşam	606	22.04±3.59						
	Diğer	160	21.92±3.97						
Olumsuz Y.	Gelir	15	23.86±5.84	GA	924.42	5	184.88	6.74	.000
	Statü	61	20.40±5.88	Gİ	32056.12	1170	27.39		
	Fiziksel	105	20.32±5.32	T	32980.55	1175			
	İnanç	229	17.95±5.01						
	Yaşam	606	19.01±5.11						
	Diğer	160	18.71±5.58						
Evlilik B.	Gelir	15	15.73±2.40	GA	377.91	5	75.58	7.52	.000
	Statü	61	16.63±2.88	Gİ	11756.81	1170	10.04		
	Fiziksel	105	17.15±3.05	T	12134.73	1175			
	İnanç	229	17.95±3.24						
	Yaşam	606	16.62±3.12						
	Diğer	160	16.36±3.54						

Tablo 4.15' te görüldüğü üzere; mutluluk ölçeği puanları, bireylerin romantik birliktelik/ eşte aradıkları kriterlere göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır [$f(5-1175)=1.00$ $p>.05$]. Olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarına bakıldığında ise bireylerin romantik birliktelik/ eşte aradıkları kriterlere göre anlamlı olarak farklılaştığı gözlenmektedir [$f(5-1175)=6.74$, $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yine post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.16). Evlilik beklentisi alt boyut puanları da bireylerin romantik birliktelik/ eşte aradıkları kriterlere göre anlamlı olarak farklılık göstermiştir. [$f(5-1175)=7.52$, $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yine post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.16).

Tablo 4.16: Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Romantik Birliktelik/ Ešte Aradıkları Kriterlere Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Değişken	(I) kriter	(J) kriter	Ortalama Farklılık	Std. hata	p
Olumsuz Y.	Gelir	Statü	3.45683	1.50855	.387
		Fiziksel	3.54286	1.44482	.306
		İnanç	5.91470*	1.39506	.003
		Yaşam	4.85017*	1.36813	.028
		Diğer	5.14792*	1.41344	.022
	Statü	Gelir	-3.4568	1.50855	.387
		Fiziksel	.08603	.84267	1.00
		İnanç	2.45787	.75419	.060
		Yaşam	1.39333	.70311	.560
		Diğer	1.69109	.78765	.466
	Fiziksel	Gelir	-3.5428	1.44482	.306
		Statü	-.08603	.84267	1.00
		İnanç	2.37184*	.61691	.012
		Yaşam	1.30731	.55331	.350
		Diğer	1.60506	.65740	.311
	İnanç	Gelir	-5.9147*	1.39506	.003
		Statü	-2.4578	.75419	.060
		Fiziksel	-2.3718*	.61691	.012
		Yaşam	-1.0645	.40602	.231
		Diğer	-.76678	.53934	.846
Yaşam	Gelir	-4.8501*	1.36813	.028	
	Statü	-1.3933	.70311	.560	
	Fiziksel	-1.3073	.55331	.350	
	İnanç	1.06454	.40602	.231	
	Diğer	.29775	.46524	.995	
Diğer	Gelir	-5.1479*	1.41344	.022	
	Statü	-1.6910	.78765	.466	
	Fiziksel	-1.6050	.65740	.311	
	İnanç	.76678	.53934	.846	
	Yaşam	-.29775	.46524	.995	

Evlilik B.	Gelisir	Statü	-.90601	.91358	.964
		İnanç	-2.2230	.84486	.227
		Yaşam	-.89373	.82854	.948
		Diğer	-.62917	.85598	.991
	Statü	Gelisir	.90601	.91358	.964
		Fiziksel	-.51304	.51032	.962
		İnanç	-1.3169	.45674	.141
		Yaşam	.01228	.42581	1.00
		Diğer	.27684	.47701	.997
	Fiziksel	Gelisir	1.4190	.87499	.757
		Statü	.51304	.51032	.962
		İnanç	-.8039	.37361	.463
		Yaşam	.52532	.33509	.783
		Diğer	.78988	.39813	.559
	İnanç	Gelisir	2.2230	.84486	.227
		Statü	1.3169	.45674	.141
		Fiziksel	.80395	.37361	.463
		Yaşam	1.3292*	.24589	.000
		Diğer	1.5938*	.32662	.000
	Yaşam	Gelisir	.89373	.82854	.948
		Statü	-.01228	.42581	1.00
		Fiziksel	-.52532	.33509	.783
		İnanç	-1.3292*	.24589	.000
		Diğer	.26456	.28175	.971
	Diğer	Gelisir	.62917	.85598	.991
		Statü	-.27684	.47701	.997
		Fiziksel	-.78988	.39813	.559
		İnanç	-1.5938*	.32662	.000
		Yaşam	-.26456	.28175	.971

Tablo 4.16' te görüldüğü üzere, evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık ve evlilik beklentisi alt boyutları puanlarındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere post-hoc testlerinden scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır.

Tablo incelendiğinde, olumsuz yatkınlık puanları açısından; romantik ilişki/eşte aradıkları kriter gelir olanlarla aradıkları kriter inanç birlikteliği (inanç), yaşam tarzı(yaşam) ve diğer olanlar arasında ayrıca aradıkları kriter, fiziksel çekicilik (fiziksel) olanlar ile inanç birlikteliği olanlar arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir. Romantik ilişki/ eşte aradıkları kriter gelir olanların olumsuz yatkınlık düzeylerinin, aradıkları kriter inanç birlikteliği, yaşam tarzı ve diğer olanların olumsuz yatkınlık düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte aradıkları kriter fiziksel çekicilik olanların olumsuz yatkınlık düzeylerinin de inanç birlikteliği kriteri arayanların olumsuz yatkınlık düzeylerinden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Evlilik beklentisi alt boyut puanları açısından tablo incelendiğinde ise; romantik birliktelik/ eşte aradıkları kriter inanç birlikteliği olanların evlilik beklentisi düzeylerinin de aradıkları kriter yaşam tarzı ve diğer olanların evlilik beklentisi düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.17: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Evliliği Kariyer Engeli Olarak Görme Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken		N	X±S	VK	KT	Sd.	KO	F	p
Mutluluk	Evet	131	21.48±4.11	GA	120.294	2	60.14	4.403	.012
	Hayır	654	22.27±3.81	Gİ	16515.65	1209	13.66		
	Bazen	427	21.71±3.36	T	16635.94	1211			
Olumsuz Y.	Evet	131	22.19±5.66	GA	4015.049	2	2007.52	80.44	.000
	Hayır	654	17.43±5.08	Gİ	30172.80	1209	24.95		
	Bazen	427	20.59±4.61	T	34187.85	1211			
Evlilik B.	Evet	131	15.45±3.25	GA	670.25	2	335.12	34.23	.000
	Hayır	654	17.53±3.12	Gİ	11836.41	1209	9.79		
	Bazen	427	16.26±3.09	T	12506.66	1211			

Tablo 4.17' de görüldüğü üzere; mutluluk ölçeği puanları, bireylerin evliliği kariyer için engel olarak görme (k. engel) durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [$f(2-1211)=4.403$ $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yine post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.18).

Olumsuz yatkinlik alt boyut puanlarına bakıldığında ise bireylerin evliliği kariyer için engel olarak görme durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [$f(2-1211)=80.44, p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yine post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.18).

Evlilik beklentisi alt boyut puanlarının da bireylerin evliliği kariyer için engel olarak görme durumlarına göre anlamlı olarak farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$f(2-1211)=34.23, p<.05$]. Yine farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yine post hoc scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır (Bkz. Tablo 4.18).

Tablo 4.18: Mutluluk, Olumsuz Yatkinlik ve Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Evliliği Kariyer Engeli Olarak Görme Durumlarına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Değişken	(I) k.engel	(J) k.engel	Ortalama Farklılık (I-J)	Std. Hata	p
Mutluluk	Evet	Hayır	-.78974	.35379	.083
		Bazen	-.22339	.36915	.833
	Hayır	Evet	.78974	.35379	.083
		Bazen	.56634*	.22996	.049
	Bazen	Evet	.22339	.36915	.833
		Hayır	-.56634*	.22996	.049
Olumsuz Y.	Evet	Hayır	4.75964*	.47819	.000
		Bazen	1.60363*	.49896	.006
	Hayır	Evet	-4.7596*	.47819	.000
		Bazen	-3.1560*	.31082	.000
	Bazen	Evet	-1.6036*	.49896	.006
		Hayır	3.15601*	.31082	.000
Evlilik B.	Evet	Hayır	-1.98096*	.29951	.000
		Bazen	-.71502	.31251	.073
	Hayır	Evet	1.98096*	.29951	.000
		Bazen	1.26594*	.19467	.000
	Bazen	Evet	.71502	.31251	.073
		Hayır	-1.26594*	.19467	.000

Tablo 4.18' de görüldüğü üzere, mutluluk, olumsuz yatkınlık ve evlilik beklentisi alt boyutu puanlarındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere post-hoc testlerinden scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır.

Tablo incelendiğinde, mutluluk puanları açısından; evliliği kariyer engeli olarak görmeyenler ile bazen görenler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir. Evliliği kariyer için engel olarak görmeyenlerin mutluluk düzeylerinin bazen engel olarak görenlerin mutluluk düzeylerinden yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo incelendiğinde, evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanları açısından; evliliği kariyer engeli olarak görenler ile görmeyen ve bazen görenler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür. Evliliği kariyer engeli olarak görenlerin olumsuz yatkınlık düzeyleri kariyer engeli olarak görmeyen ve bazen görenlerin olumsuz yatkınlık düzeyinden daha yüksektir. Bununla birlikte evliliği kariyer için bazen engel olarak görenlerin olumsuz yatkınlık düzeyleri engel olarak görmeyenlerin olumsuz yatkınlık düzeyinden yüksek olarak bulunmuştur.

Evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanları açısından tablo incelendiğinde, evliliği kariyer için engel olarak görmeyenlerin evlilik beklenti düzeyinin engel olarak görenlerin ve bazen engel olarak görenlerin evliliğe yatkınlık düzeyinden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 4.19: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Evlenecekleri Kişinin Daha Önceki Romantik Birlikteliklerinin Evlilik Kararını Etkileme Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken		N	X±S	V K	KT	Sd.	KO	F	p
Mutluluk	Etkiler	273	21.8±3.8	GA	50.32	2	25.1	1.82	.16
	Etkilemez	372	22.3±3.7	Gİ	16682	1210	13.7		
	Değişken	568	21.8±3.2	T	16732	1212			
Olumsuz Y.	Etkiler	273	19.1±5.3	GA	102.0	2	51.0	1.80	.16
	Etkilemez	372	18.6±5.3	Gİ	34183	1210	28.2		
	Değişken	568	19.2±5.2	T	34285	1212			
Evlilik B.	Etkiler	273	17.3±3.4	GA	77.50	2	38.7	3.77	.02
	Etkilemez	372	16.7±3.2	Gİ	12419	1210	10.2		
	Değişken	568	16.7±3.1	T	12496	1212			

Tablo 4.19’ da görüldüğü üzere; mutluluk ölçeği puanları, bireylerin evlenecekleri kişinin daha önceki romantik birlikteliklerinin evlilik kararını etkileme durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir [$f(2-1212)=1.82$ $p>.05$]. Olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarına bakıldığında da aynı şekilde bireylerin evlenecekleri kişinin daha önceki romantik birlikteliklerinin evlilik kararını etkileme durumlarına göre anlamlı farklılıklar ortaya koymadığı görülmüştür [$f(2-1212)=1.80$, $p>.05$]. Evlilik beklentisi alt boyut puanları ise bireylerin evlenecekleri kişinin daha önceki romantik birlikteliklerinin evlilik kararını etkileme durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [$f(2-1212)=3.77$ $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post hoc scheffe test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.20).

Tablo 4.20: Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Evlenecekleri Kişinin Daha Önceki Romantik Birlikteliklerinin Evlilik Kararını Etkileme Durumlarına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Değişken	(I) romantik	(J) romantik	Ortalama Farklılık (I-J)	Std. Hata	Sig. p
Evlilik B.	Etkiler	Etkilemez	.61388	.25532	.056
		Değişken	.59932(*)	.23594	.040
	Etkilemez	Etkiler	-.61388	.25532	.056
		Değişken	-.01456	.21369	.998
	Değişken	Etkiler	-.59932(*)	.23594	.040
		Etkilemez	.01456	.21369	.998

Tablo 4.20' de görüldüğü üzere, evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanlarındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere post-hoc testlerinden scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır.

Tablo incelendiğinde, evlilik beklentisi puanları açısından; bireylerin evlenecekleri kişinin daha önceki romantik birlikteliklerinin evlilik kararlarını etkiliyor olanlar ile değişkenlik gösterenler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Evlenecekleri kişinin daha önceki romantik birliktelikleri evlilik kararını etkileyenlerin evlilik beklentisi düzeyinin değişken olanların evlilik beklentisi düzeyinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.21: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Evlenecekleri Kişinin Daha Önceki Cinsel Birlikteliklerinin Evlilik Kararını Etkileme Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken		N	X±S	VK	KT	Sd.	KO	F	p
Mutluluk	Etkiler	645	21.9±3.62	GA	8.01	2	4.00	.289	.74
	Etkilemez	280	22.1±3.86	Gİ	1675	1210	13.8		
	Değişken	288	22.0±3.79	T	1676	1212			
Olumsuz Y.	Etkiler	645	18.9±5.22	GA	28.23	2	14.1	.499	.60
	Etkilemez	280	19.2±5.49	Gİ	3425	1210	28.3		
	Değişken	288	19.1±5.36	T	3428	1212			
Evlilik B.	Etkiler	645	17.2±3.27	GA	193.6	2	96.8	9.51	.00
	Etkilemez	280	16.3±3.04	Gİ	1231	1210	10.1		
	Değişken	288	16.4±3.12	T	1250	1212			

Tablo 4.21’ de görüldüğü üzere; mutluluk ölçeği puanları, bireylerin evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel birlikteliklerinin evlilik kararını etkileme durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir [$f(2-1212)=.289$ $p>.05$].

Evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarına bakıldığında da şekilde bireylerin evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel birlikteliklerinin evlilik kararını etkileme durumlarına göre anlamlı farklılıklar ortaya koymadığı görülmüştür [$f(2-1212)=.499$, $p>.05$].

Evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanları ise bireylerin evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel birlikteliklerinin evlilik kararını etkileme durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermektedir [$f(2-1212)=9.51$ $p<.05$]. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post hoc scheffe test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.22).

Tablo 4.22: Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Evlenecekleri Kişinin Daha Önceki Cinsel Birlikteliklerinin Evlilik Kararını Etkileme Durumlarına Göre Farklılaşma Kaynağına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Değişken	(I) cinsel	(J) cinsel	Ortalama Farklılık (I-J)	Std. Hata	p
Evlilik B.	Etkiler	Etkilemez	.84388(*)	.22829	.001
		Değişken	.75420(*)	.22607	.004
	Etkilemez	Etkiler	-.84388(*)	.22829	.001
		Değişken	-.08968	.26772	.945
	Değişken	Etkiler	-.75420(*)	.22607	.004
		Etkilemez	.08968	.26772	.945

Tablo 4.22’ de, evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanlarındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere post-hoc testlerinden scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır.

Tablo incelendiğinde, evlilik beklentisi puanları açısından; bireylerin evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel birlikteliklerinin evlilik kararlarını etkiliyor olanlar ile etkilemiyor olanlar arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Evlilik kararını etkileyenler ile değişkenlik gösterenler arasındaki ilişki de benzer şekilde anlamlı olarak bulunmuştur. Evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel birliktelikleri evlilik kararını etkiliyor olanların evlilik beklentisi düzeyinin, etkilemeyen ve değişken olanların evlilik beklentisi düzeyinden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.23: Mutluluk ve Evliliğe Yatkınlık (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeylerinin Bireylerin Yapmak İstedikleri Evlilik Türüne Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Sonuçları

	Değişken	N	X±S	VK	KT	Sd.	KO	F	P
Mutluluk	Aşk	781	22.0±3.81	GA	7.651	3	2.55	.183	.908
	Mantık	287	21.9±3.48	Gİ	16574.6	1186	13.97		
	Görücü U.	110	22.0±3.80	T	16582.2	1189			
	Diğer	12	21.5±4.33						
Olumsuz Y.	Aşk	781	18.5±5.23	GA	679.50	3	226.50	8.198	.000
	Mantık	287	20.3±5.40	Gİ	32766.4	1186	27.62		
	Görücü U.	110	18.5±4.86	T	33445.9	1189			
	Diğer	12	19.1±6.49						
Evlilik B.	Aşk	781	16.9±3.17	GA	188.35	3	62.78	6.17	.000
	Mantık	287	16.4±3.19	Gİ	12055.8	1186	10.16		
	Görücü U.	110	17.9±3.16	T	12244.1	1189			
	Diğer	12	17.2±4.22						

*Diğer: Aşk ve mantık evliliği, aşk, mantık ve görücü usulü evliliği, hiçbiri, kararsızım.

Tablo 4.23' de görüldüğü üzere; mutluluk ölçeği puanları, bireylerin yapmak istedikleri evlilik türüne göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir [$f(3-1189)=.183$ $p>.05$].

Evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarına bakıldığında ise bireylerin yapmak istedikleri evlilik türüne göre anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.24).

Evlilik beklentisi alt ölçek puanlarına bakıldığında da bireylerin yapmak istedikleri evlilik türüne göre farklılaşma olduğu sonucuna varılmıştır. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yine post hoc test sonuçlarına bakılmıştır (Bkz. Tablo 4.24).

Tablo 4.24: Olumsuz Yatkinlik ve Evlilik Beklentisi Alt Boyutunun Bireylerin Yapmak İstedikleri Evlilik Türüne Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Değişken	(I) e. türü	(J) e. türü	Ortalama Farklılık (I-J)	Std. Hata	p
Olumsuz Y.	Aşk	Mantık	-1.7641*	.36282	.000
		Görücü	.03611	.53529	1.00
		Diğer	-.60329	1.5289	.984
	Mantık	Aşk	1.7641*	.36282	.000
		Görücü	1.8002*	.58943	.026
		Diğer	1.1608	1.5487	.905
	Görücü	Aşk	-.03611	.53529	1.00
		Mantık	-1.8002*	.58943	.026
		Diğer	-.63939	1.5979	.984
	Diğer	Aşk	.60329	1.5289	.984
		Mantık	-1.1608	1.5487	.905
		Görücü	.63939	1.5979	.984
Evlilik B.	Aşk	Mantık	.50485	.22008	.154
		Görücü	-1.0211*	.32469	.020
		Diğer	-.31658	.92742	.990
	Mantık	Aşk	-.50485	.22008	.154
		Görücü	-1.5259*	.35753	.000
		Diğer	-.82143	.93942	.858
	Görücü	Aşk	1.0211*	.32469	.020
		Mantık	1.5259*	.35753	.000
		Diğer	.70455	.96928	.913
	Diğer	Aşk	.31658	.92742	.990
		Mantık	.82143	.93942	.858
		Görücü	-.70455	.96928	.913

Tablo 4.24' te görüldüğü üzere, evliliğe yatkinlik ölçeği olumsuz yatkinlik ve evlilik beklentisi alt boyut puanlarındaki farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere post-hoc testlerinden Scheffe testi sonuçlarından yararlanılmıştır.

Tablo incelendiğinde, olumsuz yatkinlık puanları açısından; aşk evliliği yapmak isteyenler ile mantık evliliği yapmak isteyenler arasında ve mantık evliliği yapmak isteyenler ile görücü usulü evlilik isteyenler arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Mantık evliliği yapmak isteyenlerin olumsuz yatkinlık düzeyleri, aşk evliliği yapmak isteyenlerin ve görücü usulü evlilik yapmak isteyen bireylerin olumsuz yatkinlık düzeyinden yüksek olarak bulunmuştur.

Evlilik beklentisi puanları açısından tablo incelendiğinde ise, aşk evliliği yapmak isteyenler ile mantık evliliği yapmak isteyenler ve yine aşk evliliği yapmak isteyenler ile görücü usulü evlilik isteyenler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Buna göre görücü usulü evlilik yapmak isteyen bireylerin evliliğe yatkinlık düzeylerinin, aşk evliliği yapmak isteyen ve mantık evliliği yapmak isteyen bireylerin evlilik beklentisi düzeyinden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.3. Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 4.25: Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Ölçekleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Momentler Korelasyon Katsayı Sonuçları

ÖLÇEKLER	1	2	3
Mutluluk	-	-.300**	.072
Olumsuz Yatkinlık		-	-.473**
Evlilik Beklentisi			-

** p<.01

Tablo 4.25'te görüldüğü üzere, mutluluk ve olumsuz yatkinlık arasındaki ilişkiye ait korelasyon katsayısı, $r=-.30$ ($p<.01$) ve evlilik beklentisi alt ölçeği arasındaki ilişkiye ait korelasyon katsayısı $r=.07$ ($p<.01$) olarak hesaplanmıştır. Evliliğe yatkinlık alt ölçekleri olan olumsuz yatkinlık ve evlilik beklentisi arasındaki ilişkiye ait korelasyon katsayısı $r=-.47$ ($p<.01$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

4.4. Bağımsız Değişkenin (Mutluluk) Bağımlı Değişken (Evliliğe Yatkınlık) Üzerindeki Yordama Gücünün İncelenmesi

Tablo 4.26: Mutluluğun Evliliğe Yatkınlığın (Olumsuz Yatkınlık ve Evlilik Beklentisi) Ne Kadarını Açıkladığına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonucu

Değişken	B	Sta. H.	β	T	P	İkili R	Kısmi R
Sabit	28.31	.884		32.02	.000		
Olumsuz Y.	-.239	.022	-.342	-11.05	.000	-.300	-.303
Evlilik B.	-.104	.036	-.090	-2.899	.004	.072	-.079

R=.310 R²=.096

F(2-1215)=64.61 =.00

Tablo 4.26'ya göre; olumsuz yatkınlık ve evlilik beklentisinin mutluluğu anlamlı olarak yordadığı (R=.310, R²=.096, p<0.01), değişkenlerin birlikte mutluluktaki varyansın %9.6' sını açıklamakta olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin mutluluk üzerindeki görece önem sırası; olumsuz yatkınlık ve evlilik beklentisidir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise, olumsuz yatkınlık ve evlilik beklentisinin mutluluk üzerinde negatif yönde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ve mutluluk düzeylerinin farklı demografik özelliklere göre yordanmasına ilişkin elde edilen bulgular sunulacak ve literatür destekli tartışmalara yer verilerek önerilerde bulunulacaktır.

Yapılan bu çalışmada elde edilen bulgulara göre mutluluk ölçeği puanlarının ortalaması 22.00; evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarının ortalaması 19.06 ve evlilik beklentisi alt boyut puanlarının ortalaması 16.86 olarak tespit edilmiştir. Mutluluk ölçeğinden alınan puan ortalamalarının madde sayımı oranına bakıldığında genel olarak verilen cevapların “bana biraz uygun” şeklinde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda katılımcılarının mutluluk düzeyinin çok yüksek olmadığı söylenebilir. Bireylerin evliliğe yatkınlık düzeyleri değerlendirildiğinde, bu bireylerin olumsuz yatkınlık düzeylerinin evlilik beklentisi düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan bireylerin mutluluk düzeylerinin yüksek olmayışının sebebi son yıllarda artan sosyal medya bağımlılıkları (Erdoğan, 2022; Kozan vd., 2019; Uslu, 2021), ekonomik sebepler (Akgündüz, 2023; Albayrak, 2022; Güzel, 2018; Öztürk ve Suluk, 2020), sosyal destek ve iletişim problemleri (Demir ve Kutlu, 2016; Kırık ve Sönmez, 2017; Laçın vd., 2023), aile içi olumsuz ilişkiler (Aluş ve Selçukkaya, 2015; Botha ve Booyesen, 2014; Krys vd., 2023;), siyasi nedenler (Erarslan, 2022; Pacey ve Radcliff, 2008; Pinto vd., 2021), sağlık durumları (Cloninger ve Zohar, 2011; Steptoe, 2019), fiziksel aktivite eksikliği (Ayyıldız ve Sunay, 2021; Başar, 2018; Bulut, 2013; Dolu vd., 2016; Kim ve James, 2019; Mumcu ve Mumcu, 2019; Özsarı ve Çetin, 2022), gelecek kaygısı (Gedikli ve Akdoğan, 2023) ve umutsuzluk (Bullough, 2011; Nikunen ve Korvajärvi, 2022; Öz ve Bozcuk, 2022; Pleeging vd., 2021) gibi nedenlerle açıklanabilmektedir. Bununla birlikte literatürde evli olan bireylerin bekar bireylere kıyasla daha mutlu olduklarını öne süren araştırmalar mevcuttur (Akın ve Şentürk, 2012; Carr vd., 2014; Çağ ve Yıldırım, 2013; Erci, 2012; Erdoğan, 2022; Gürçan, 2019; Kağnıcı, 2017; Steptoe, 2019; Zimmerman ve Easterlin, 2006). Ayrıca TÜİK (2023) verilerine göre de evli bireylerin, evli olmayan bireylere göre daha mutlu olduğu görülmüş ve mutluluğun kaynağının aile

olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bakımdan araştırmaya katılan bireylerin bekar olduğu göz önüne alınırsa bu bireylerin evlendikleri ve bir aile kurdukları zaman daha mutlu olacağı ön görülebilir. Zira evliliğin düzenli bir yaşam, güvenli ve huzurlu bir ortam sunduğu (Keldal, 2021), eşlerin birbirlerine sağlayacağı biyolojik (Soysal vd., 2021), psikolojik (Akdağ ve Çankaya, 2015) ve sosyal desteğin (Genç, 2020), bireylerin yaşam kalitesi ve doyumunu artıracak (Zehir, 2016), iletişim ve ilişki problemlerine sağlıklı çözümler getirerek ruh sağlığına da olumlu katkılar sağlayacağı bilinmektedir.

Çalışmaya katılan bireylerin evlilik beklentisi düzeylerinin olumsuz yatkınlık düzeylerinden daha düşük olmasının sebebi ise bu bireylerin evliliğe yönelik kaygı düzeylerinin yüksek olması (Güler, 2021) ihtimalini taşımaktadır. Son yıllarda evlilik oranlarının azalması ve boşanma oranlarının artması, evliliğe yönelik olumsuz tutumların geliştirilmesine ve ön yargıların oluşmasına sebep olmuş olabilir. Tshunet (2012), yaptığı çalışmada bekar bireylerin evlilik korkusunun aslında boşanma korkusuyla, Christofferson (2015) ise bu durumun başarısızlık korkusuyla ilişkisine dikkat çekmiş, Campell ve Wright (2010) ise evlilikle ilgili inanç ve uygulamalar arasındaki uyumsuzluğu ortaya koyarak bu çekincelerin sebeplerine aldatılma korkusunu da eklemiştir. Araştırmalar, bekar bireylerin evli bireylere kıyasla daha bağımsız ve özerk olmaya eğilimli olduklarını göstermektedir (DePaulo ve Morris, 2005). Türk kültüründe de bekar bireylerin evli olanlara göre daha bireysel ve bağımsız olmaya eğilimli oldukları vurgulanmaktadır (Özmete, 2012). Bekar bireyler, evlilik gibi uzun vadeli bir bağlılık gerektiren bir ilişkiye girmekten çekiniyor olabilirler. Bununla birlikte, toplumsal normlarda evliliğin önemli görülmesi, bekar bireylerin kendilerini sosyal baskı altında hissetmelerine de neden olabilir. Bekar bireyler, evli olmadıkları için sosyal olarak damgalanma veya dışlanma riski altında olduklarını düşünebilirler (Greitemeyer, 2009; Yılmaz ve Göçmen, 2016). Bazı çalışmalar, bekar bireylerin daha içe dönük, bağımsız ve sosyal olarak daha az uyumlu kişilik özelliklerine sahip olduklarını göstermiştir (Çağ ve Yıldırım, 2013; Soons ve Liefbroer, 2008). Bu tür kişilik özellikleri, evliliğe daha az yatkın olmalarına katkıda bulunabilir. Bekar bireylerin geçmişte yaşadıkları olumsuz ilişki deneyimleri, evliliğe karşı daha olumsuz bir tutum geliştirmelerine neden olan faktörler arasında değerlendirilebilir (Shafer, 2013). Bu tür deneyimler, bekar bireylerin evliliğe güven duymalarını engelleyebilir. Evlilik, ekonomik sorumlulukları da beraberinde getirir.

Bekar bireyler, ekonomik olarak daha bağımsız olabilir ve evlilikle birlikte gelen mali yükümlülüklerden endişe duyuyor olabilirler (Barlow ve Berger, 2020; Çağ ve Yıldırım, 2013). Evliliğe alternatif olarak ortaya çıkmış olan nikahsız birlikte yaşam oranının dünyada giderek artıyor olmasına karşın son yıllarda evliliğe yönlendirme kampanyalarının düzenlendiği ve bununla ilgili çalışmalar yapıldığı da bilinmektedir (Heath, 2012; Sussman vd., 2013).

Bu araştırma Türk kültüründe, modernleşme sürecinde yaşanan değişimler odağında bekar bireylerin evlilik ve aile kurulumunu nasıl algıladıklarını anlamaya çalışarak, bu konuda betimsel bir resim ortaya koymayı ve evliliğin önemine dikkat çekerek bekar bireyleri evliliğe teşvik edebilmeyi amaç edinmiştir. Bu sebeple bekar bireylerin evliliğe yönelik tutumları üzerinde Türkiye’de yapılan araştırmaların az olmasından dolayı çalışmanın literatüre önemli katkılar sunacağı temenni edilmektedir.

5.1.1. Bekar Bireylerin Mutluluk Düzeyleri ile Demografik Değişkenler Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Çalışmaya katılan bekar bireylerin mutluluk ölçeğinden aldıkları toplam puanların *cinsiyete göre* sonuçlarına bakıldığında mutluluk düzeyinin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir. Türkiye’de yapılan bazı araştırmalar erkeklerin kadınlara göre daha mutlu olduklarını (Gülaçtı, 2009; Özmete, 2012), kadınların erkeklere göre daha düşük mutluluk düzeyine sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Özdağ ve Deniz, 2018; Yıldız, 2019). Ayrıca TÜİK (2023) yaşam memnuniyeti araştırmasında da kadınların erkeklerden daha mutlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yurtdışında yapılan çalışmalara bakıldığında, benzer şekilde erkeklerin kadınlara göre daha mutlu olduğunu (Diener, Suh, Lucas, ve Smith, 1999; Nordenmark, 2017), bunun nedeninin ise erkeklerin daha özerk, kendine güvenli ve dışa dönük kişilik özelliklerine sahip (Shackelford, 2001), toplumsal baskı ve cinsiyet rollerinden daha az etkilenmeleri (Tesch-Römer, Motel-Klingebiel, ve Kondratowitz, 2008) olduğunu söyleyen çalışmalar mevcut olsa da kadınların erkeklerden daha mutlu olduklarını (Alesina, Di Tella, ve MacCulloch, 2004; Stevenson ve Wolfers, 2009) ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır. Kadınların erkeklerden daha mutlu olduğunu öne süren çalışmalar ise bunun sebebini kadınların daha yüksek sosyal ilişki ve duygusal bağlılık düzeylerine sahip olması (Diener ve Ryan, 2009), ayrıca kadınların sosyal destek

ağlarının daha güçlü olması ve duyguları ifade etme konusunda daha rahat olmaları (Ryff, 1995) olarak göstermişlerdir.

Bekar bireylerin mutluluk ölçeğinden aldıkları toplam puanların *yaşa göre* sonuçlarına bakıldığında; çalışmanın uygulandığı bekar bireylerin mutluluk puanlarının, 25-30 yaş aralığındaki bireylerle 21-24 yaş aralığındaki bireyler arasında ve 25-30 yaş aralığındaki bekar bireylerin lehine anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Buna göre; 25-30 yaş aralığındaki bireylerin mutluluk puanlarının 21-24 yaş aralığındaki bekar bireylerden daha yüksek bulunmuştur. Literatür incelendiğinde, Eryılmaz (2010), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, 25-30 yaş aralığındaki bireylerin mutluluk düzeylerinin, 21-24 yaş aralığındaki bekar öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Eryılmaz, bu durumu evlilik ve kariyer gelişimi gibi yaşam dönemlerindeki ilerlemeler ile açıklamaktadır. Benzer şekilde, Demirbaş ve Haşiloğlu (2016) da 25-30 yaş aralığındaki bireylerin mutluluk düzeylerinin, 21-24 yaş grubundaki bekar bireylerden daha yüksek olduğunu göstermiştir. Yazarlara göre, bu yaş grubundaki bireyler daha istikrarlı bir hayata ve ekonomik bağımsızlığa sahip olduklarından daha mutludurlar. Yapılan diğer çalışmalarda da (Robustelli ve Whisman, 2018; Albuquerque vd., 2012) benzer sonuçlar elde edilmiş, 25-30 yaş aralığındaki bireylerin mutluluk düzeylerinin, gençlere kıyasla daha yüksek olduğu rapor edilmiştir. Yapılan bu çalışmayı da ilgili literatürün desteklediği görülmektedir. Kişiliğin gelişimi, sosyal bağların güçlenmesi ve geleceğe dair daha net bir bakış açısı kazanmış olma ihtimali göz önünde bulundurulursa 25-30 yaş aralığındaki bireylerin mutluluk düzeyinin 21-24 yaş aralığındaki bireylere göre daha yüksek olduğu anlaşılabilmektedir.

Yapılan bu çalışmada bekar bireylerin mutluluk ölçeğinden aldıkları puanlar bireylerin *meslek durumlarına göre* anlamlı farklılık göstermemiştir. Literatür incelendiğinde, mesleklerinden yüksek düzeyde doyum sağlayan bireylerin genel mutluluk düzeylerinin de yüksek olduğunu gösteren (Ünüvar, 2006; Çelik ve Oral, 2013), kişilik özellikleri ve değerleriyle uyumlu mesleklerde çalışan bireylerin daha yüksek mesleki doyum ve mutluluk düzeylerine sahip olduklarını ortaya koyan (Doğan ve Eryılmaz, 2013; Akman ve Korkut, 1993), iş ve özel yaşam arasındaki dengeyi sağlayabilen kişilerin daha yüksek yaşam doyumunu ve öznel iyi oluş düzeylerine sahip olduğu sonucuna ulaşan (Korkmaz ve Ceylan, 2012) çalışmalar olsa da bu çalışmaların mesleki uyum, iş- yaşam dengesi ve uygun meslek seçimiyle ilgili çalışmalar olduğu

görülmektedir. Bu çalışmada meslek durumu ile mutluluk arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Mutluluk, çok faktörlü bir yapı olduğundan, meslek dışındaki pek çok değişkenin de mutluluk üzerinde rolü olabilir. Meslek-mutluluk ilişkisinin her zaman ve her durumda kesin olarak varlığı ya da yokluğu söylenemez, bu konuda daha ayrıntılı araştırmaların yapılması gereklidir.

Çalışmaya katılan bireylerin mutluluk ölçeğinden aldıkları puanların *ebeveynlerinin birbiri ile iletişimine göre* sonuçlarına bakıldığında, ebeveyn iletişimi iyi olanların mutluluk puanlarının ebeveyn iletişimi orta ve kötü olanların mutluluk puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre ebeveynlerinin iletişimi iyi olanlar, ebeveynlerinin iletişimini orta ve kötü olarak değerlendiren bireylerden daha mutludurlar. Ulaşılan bu sonuçları ilgili literatür de desteklemektedir. Soysal ve Kuşçuoğlu (2016), yaptıkları çalışmada, ebeveyn-çocuk iletişiminin kalitesinin bireylerin mutluluk düzeyleri üzerinde etkili olduğunu bulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, ebeveynlerinin iletişimini iyi olarak değerlendiren katılımcıların mutluluk puanları, ebeveynlerinin iletişimini orta ve kötü olarak değerlendirenlere göre daha yüksektir. Benzer şekilde, Sarı ve Bayraktar (2017) da üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, algılanan ebeveyn-çocuk iletişiminin öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerini pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Öğrenciler, ebeveynlerinin iletişimini olumlu olarak değerlendirdikçe, daha yüksek mutluluk düzeyine sahip olmaktadır. Ayrıca, Tuzgöl-Dost (2007) da ebeveyn-çocuk iletişiminin kalitesi ile bireylerdeki öznel iyi oluş seviyeleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu rapor etmiştir. Yurtdışında yapılan çalışmalar da de ebeveyn-çocuk iletişiminin kalitesi ile bireylerin mutluluk/öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki pozitif ilişkiyi desteklemektedir. Prokopčáková (2016), Slovakya'da yaptığı çalışmada, ebeveynlerinin iletişimini olumlu değerlendiren üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur. Yazar, olumlu ebeveyn-çocuk iletişiminin gençlerin psikolojik iyi oluşlarına katkı sağladığını vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Leung ve Shek (2018), Çin'deki lise öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada, ebeveynleri ile olumlu iletişim kuran gençlerin daha yüksek öznel iyi oluş düzeylerine sahip olduklarını göstermiş, ailedeki sağlıklı iletişimin gençlerin psikolojik iyilik halini desteklediğini ifade etmişlerdir. Yurtdışında yapılan araştırmalarda yer alan diğer çalışmalar da (Erozkan, 2012; Oberle vd., 2011), ebeveyn-çocuk iletişiminin kalitesi ile bireylerin mutluluk ve öznel iyi oluş düzeyleri

arasındaki pozitif ilişkiyi doğrulamaktadır. Aile ve ebeveynlerin çocuğun gelişimi ve mutluluğu üzerindeki önemi oldukça büyüktür. Literatür incelendiğinde de, aile ortamının ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocuklarda psikolojik, duygusal ve sosyal gelişim üzerinde önemli etkileri olduğu görülmektedir.

Bireylerin mutluluk ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde *siyasi görüşlerine göre* anlamlı farklılık ortaya koymadığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre bireylerin mutluluk durumları, siyasi olarak hangi görüşe sahip olduklarına göre değişmemektedir. Türkiye’ de bu konuyla ilgili yapılan araştırma sayısı oldukça azdır. Doğan (2013) ve Akın ve Yıldırım (2016), yapmış oldukları çalışmalarda daha liberal ve sol eğilimli siyasi görüşlere sahip bireylerin, daha muhafazakâr ve sağ eğilimli bireylere kıyasla daha yüksek mutluluk düzeylerine sahip olduğunu göstermişlerdir. Bir başka çalışma ise sol siyasi görüşlerin, toplumsal eşitlik, adalet ve refahın daha ön planda tutulması; sağ görüşlerin ise ekonomik özgürlükler, bireysel sorumluluk gibi konularda daha muhafazakâr yaklaşımlar sergilemesinin, mutluluk düzeylerini etkilediğini söyleyerek ekonomik eşitsizliklere daha duyarlı olan sol görüşlülerin, ekonomik refah ve sosyal adalet konularında daha yüksek mutluluk düzeylerine sahip olabildiklerini öne sürmüşlerdir (Doğan ve Eryılmaz, 2013). Bununla birlikte, Türkiye gibi daha muhafazakâr toplumsal yapıya sahip ülkelerde, sağ siyasi görüşlerin de mutluluk ile ilişkili olabildiği gözlenmiştir (Avcı, 2015). Yurtdışında yapılan araştırmalara bakıldığında ise daha liberal, ilerici ve sol siyasi görüşlere sahip bireylerin, daha muhafazakâr ve sağ siyasi görüşlere sahip olanlara göre daha yüksek mutluluk düzeylerine sahip oldukları saptanmıştır (Napier ve Jost, 2008; Schlenker vd., 2012). Sağ siyasi görüşlerin genellikle ekonomik refahı, eşitsizlikleri ve sosyal adalet konularında daha muhafazakâr bir yaklaşımı temsil etmesi, bu görüşlere sahip bireylerin mutluluk düzeylerini olumsuz etkileyebilmektedir (Napier ve Jost, 2008). Siyasi görüşler ile mutluluk arasındaki ilişki, ülkelerin kültürel, tarihsel ve ekonomik özellikleri bağlamında da değişiklik gösterebilmektedir (Jetten vd., 2017). Yapılan bu çalışmalara bakıldığında siyasi görüş ile mutluluk arasındaki ilişkinin, karmaşık ve çok boyutlu bir yapı sergilediği görülmektedir. Genel eğilimler olsa da bu ilişki ülkelerin sosyal, ekonomik ve kültürel özellikleri bağlamında farklılık gösterebilmektedir. Siyasi görüş ile mutluluk arasındaki ilişki, Türkiye özelinde de genel literatürle uyumlu bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Ancak bu ilişkinin gücü ve yönü, ülkelerin

sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri doğrultusunda değişiklik gösterebilmektedir. Konuyla ilgili daha güncel ve derinlikli araştırmaların yapılması gerekmektedir.

Bekar bireylerin mutluluk ölçeğinden aldıkları puanların *kendilerini fiziksel olarak nasıl algıladıklarına göre* sonuçlarına bakıldığında, kendilerini güzel/yakışıklı bulan bireylerin mutluluk puanlarının kendilerini orta düzeyde güzel/çekici bulanların ve kendilerini güzel/çekici bulmayanların mutluluk puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre kendilerini güzel/yakışıklı bulan bireyler, kendilerini orta düzeyde güzel/çekici bulanlardan ve kendilerini güzel/çekici bulmayanlardan daha mutludurlar. Olumlu fiziksel algının, yani bireylerin kendilerini güzel ve çekici olarak algılamasının, mutluluk ve öznel iyi oluş düzeyleri üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Türkiye'de üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, kendilerini orta derecede çekici algılayan bireylerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Durmuş ve Gümüşsoy, 2019). Üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen başka bir araştırmada da, kendini orta düzeyde güzel/çekici bulan kişilerin benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Türkkahraman ve Özdemir, 2015). Ergenlerle yapılan bir çalışmada, olumsuz beden imajına sahip gençlerin depresyon, anksiyete ve düşük öz-saygı gibi psikolojik sorunlar yaşadıkları görülmüştür (Çelik ve Odacı, 2020). Yetişkinlerle gerçekleştirilen başka bir araştırmada da, fiziksel görünümünden memnun olmayan bireylerin yaşam doyum ve mutluluk düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Demirtaş ve Tezer, 2013). Yurtdışında yapılan çalışmalar da bu konudaki ilişkiyi detaylı olarak incelemiştir. Swami ve arkadaşlarının (2012) Malezya'da yaptıkları çalışmada, kendilerini orta düzeyde çekici bulan kişilerin yaşam doyum ve benlik saygısı daha yüksek bulunmuştur. Grogan ve arkadaşları (2018), Birleşik Krallık'ta ergenlerle yürüttükleri araştırmada, kendilerini orta derecede güzel algılayan gençlerin daha yüksek öznel iyi oluş düzeylerine sahip olduklarını saptamışlardır. Öte yandan, beden imajından memnun olmayan, kendilerini güzel/çekici bulmayan bireylerin mutluluk ve yaşam doyum düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Swami ve arkadaşlarının (2009) İngiltere'de yaptıkları çalışmada, fiziksel görünümünden memnun olmayan kişilerin yaşam doyumları daha düşük bulunurken, Davison ve McCabe (2006), Avustralya'da ergen örnekleminde yaptıkları araştırmada, olumsuz beden imajına sahip ergenlerin depresyon, anksiyete ve düşük benlik saygısı gibi psikolojik sorunlar yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Yapılan bu çalışmalar, kendilerini

orta düzeyde güzel/çekici algılayan bireylerin daha yüksek mutluluk ve yaşam doyumuna sahip olduklarını, buna karşın olumsuz beden imajına sahip kişilerin daha düşük öznel iyi oluş düzeyleri sergilediklerini göstermiştir. Bunun sebebi ise öz-algısı ve benlik saygısı güçlü olan, sosyal olarak kabul gören, özgüveni yüksek ve psikolojik olarak iyi oluş durumu iyi olan bireylerin, genellikle daha mutlu ve yaşam doyumları yüksek kişiler olduğu düşünülebilir. Bu bağlamda, bu çalışmayla ulaşılan sonucu, Türkiye’ de ve yurt dışında yapılan çalışma sonuçlarının da desteklediği görülmüştür.

Yapılan bu çalışmada bekar bireylerin mutluluk ölçeğinden aldıkları puanların *romantik ilişki durumuna göre* anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır. Buna göre bireylerin mutluluk durumları, romantik ilişkileri olup olmamama durumuna göre değişkenlik göstermemektedir. Ancak literatüre bakıldığında romantik ilişki durumunun mutluluk düzeylerini yordadığına ilişkin bilgilere rastlanmaktadır. Demir (2018), Çelik ve Tümkaya (2012) yaptıkları araştırmalarla romantik ilişkisi olanların, romantik ilişkisi olmayan bireylere göre daha yüksek mutluluk düzeylerine sahip olduğunu göstermişlerdir. Romantik ilişkilerin sağladığı duygusal desteğin, güven ve aidiyet hissi, bireylerin öznel iyi oluş hallerini olumlu yönde etkilediğini açıklayan çalışmalar da mevcuttur (Çelik ve Tümkaya, 2012; Diener ve Seligman, 2002). Bununla birlikte Lucas vd. (2003) romantik ilişkilerin mutluluk üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstererek çalışma sonuçlarımızı destekler nitelikte sonuca ulaşmıştır. Romantik ilişkilerin mutluluk üzerindeki etkisi bireylerin kişilik özellikleri, geçmiş yaşantıları, beklentileri gibi faktörlere göre de değişebilmektedir (Dush ve Amato, 2005). Yurtdışında yapılan çalışmalarda romantik ilişkilerin mutluluk düzeyini etkilemediğine dair bulgular da yer almaktadır. Bunun nedenleri arasında bireysel, kültürel ve değişen toplumsal değerler gösterilebilir. Dolayısıyla romantik ilişki durumunun mutluluk üzerindeki etkisinin tek başına yeterli bir açıklama olmayabileceği söylenebilir. Ayrıca özellikle son yıllarda bireysel özgürlük, kariyer gibi değerlerin önem kazanması, romantik ilişkilerin mutluluk üzerindeki etkisini azaltmış olabilir. Konuyla ilgili daha fazla ve çok yönlü araştırmalara ihtiyaç olduğu açıktır.

Çalışmaya katılan bekar bireylerin mutluluk ölçeğinden aldıkları puanların *evliliği kariyer için engel olarak görme durumlarına göre* sonuçlarına bakıldığında, evliliği kariyer engeli olarak görmeyen bekar bireylerin mutluluk düzeyinin, evliliği bazen kariyer engeli olarak görenlerin mutluluk puanlarından daha yüksek olduğu tespit

edilmiştir. Buna göre evliliği kariyer için bir engel olarak görmeyen bekar bireyler, evliliği bazen bir kariyer engeli olarak gören bekar bireylerden daha mutludurlar. Yapılan çalışmalarda, evliliği kariyerlerine bir engel olarak görmeyen bekar bireylerin, daha yüksek öznel iyi oluş düzeylerine sahip oldukları saptanmıştır (Gönen ve Kalkan, 2018; Kahraman, 2019; Valcour ve Tolbert, 2003). Diğer taraftan, evliliği kariyerleri açısından bir engel olarak gören bekar bireylerin, daha düşük yaşam doyumu ve mutluluk düzeylerine sahip olduğunu tespit eden araştırmalar da mevcuttur (Demirbağ ve Yılmaz, 2013; Sumer ve Knight, 2001; Yıldız, 2018). Bazı çalışmalarda da kadın bekar bireylerin evliliği daha fazla kariyer engeli olarak algıladıkları; buna karşın erkek bekarların evlilik-kariyer çatışması yaşama eğilimlerinin daha düşük olduğu bulunmuştur (Akın ve Şentürk, 2012; Öztürk ve Kalkan, 2017). Evliliği kariyer için engel olarak görmeyen bireylerin bazen engel olarak gören bireylerden daha mutlu olmasının sebebi, evliliği kariyer engeli olarak değerlendirmeyen bireylerin iş-aile dengelerini daha iyi kurabilecekleri ve kariyer gelişimlerini evlilikle çelişen bir durum olarak algılamamalarıyla ve kaygı duymamalarıyla; bazen engel olarak görebilen bireylerin ise evlilik kararının kariyerlerini olumsuz etkileyeceği endişesini taşıyarak bu durumun, onların psikolojik iyi oluşlarını olumsuz yönde etkiliyor olabileceği ihtimaliyle açıklanabilir. Sonuç olarak, evliliği kariyerleri için bir engel olarak görmeyen bekar bireyler, psikolojik açıdan daha iyi oluş halinde bulunmaktadır. Alanyazındaki çalışmalar da bu bulguları desteklemektedir.

5.1.2. Bekar Bireylerin Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Düzeyleri ile Demografik Değişkenler Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Çalışmaya katılmış olan bekar bireylerin evliliğe yatkinlık ölçeği olumsuz yatkinlık alt boyut puanlarının *yaşa göre* sonuçları incelendiğinde, bekar bireylerin evliliğe olumsuz yatkinlıklarıyla yaşları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bu sonuca göre bekar bireylerin evliliğe olumsuz yatkinlıkları yaşlarına göre değişiklik göstermemektedir. Bireylerin evliliğe yatkinlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyutu puanlarının *yaşa göre* sonuçlarına bakıldığında ise bekar bireylerin evliliğe yatkinlık düzeyi ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre 25-30 yaş aralığındaki bekar bireylerin evlilik beklentisi düzeyi, 18-20 yaş aralığındaki bekar bireylerin evlilik beklentisi düzeyinden; 31 ve üstü yaş aralığındaki bireylerin

evlilik beklentisi düzeyi ise 18-20 ve 21-24 yaş aralığındaki bekar bireylerin evlilik beklentisi düzeyinden daha yüksektir. 25-30 yaş aralığındaki bekar bireylerin evlilik beklentisinin 18-20 yaş aralığındaki bekar bireylerin evlilik beklentisinden daha yüksek olmasının sebebi, 18-20 yaş arasındaki gençlerin, eğitim, kariyer gibi bireysel gelişimlerine odaklanmakta oldukları ve dolayısıyla evlilik ve aile kurma ihtiyacının daha geride kalmasıyla açıklanabilir. 25-30 yaş aralığındaki bireyler ise, aile kurma, çocuk sahibi olma gibi ihtiyaçlarının daha ön plana çıktığı bir dönemde olduklarından, evlilik beklentileri yükselmiştir. 18-20 yaş aralığındaki gençler, ailelerinin ve sosyal çevrenin evlilik baskısıyla henüz yüz yüze gelmemiş olabilir, 25-30 yaş aralığındaki bekârlar ise, çevrelerinden gelen evlilik beklentileri ve sosyal baskılarla karşılaşmakta olabilir. Bu da onların evlilik beklentilerini artırmaktadır. Ayrıca 25-30 yaş aralığında bulunan bekâr bireyler, 18-20 aralığındaki yaş grubuna göre daha olgun ve deneyimli olabildiklerinden, evliliğe daha hazır hissedebilir, genç bekârlar ise, evlilik konusunda daha az bilgi ve tecrübeye sahip olduklarından evlilik beklentileri daha düşük olabilir. Yapılan araştırmalar da 25-30 yaş aralığındaki bekâr bireylerin evlilik beklentilerinin, 18-20 yaş arası bekâr bireylere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir (Terzioğlu ve Öngen, 2016; Kağıtçıbaşı, 2010; Şener, 2009). Örneğin, Terzioğlu ve Öngen'in (2016) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, 25-30 yaş grubundaki bekâr katılımcıların evlilik beklentisi düzeylerinin, 18-22 yaş grubuna göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kağıtçıbaşı (2010), bu farkın nedeni olarak yaşam döngüsü ve sosyal baskıları göstermektedir. Genç yetişkinlik dönemindeki bireyler, aile kurma, çocuk sahibi olma gibi ihtiyaçlarının daha ön plana çıktığı bir dönemde yer almaktadırlar. Ayrıca, çevrelerinden gelen evlilik beklentileri de artmaktadır. Şener'in (2009) çalışması da 25 yaş üstü bekâr bireylerin, gençlere göre evliliğe daha yüksek değer verdiklerini ortaya koymuştur. Bu grubun, aile kurma, çocuk sahibi olma gibi ihtiyaçlarının daha belirgin hale geldiği vurgulanmıştır. Yurtdışında yapılan çok sayıda çalışma, 25-30 yaş aralığındaki bekâr bireylerin evlilik beklentilerinin, 18-20 yaş aralığındaki bekâr bireylere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir (Lichter ve Qian, 2008; Wiik vd., 2010). Lichter ve Qian'ın (2008) Çin'de yaptıkları çalışmada da 25-30 yaş aralığındaki bekâr Çinli bireylerin, 18-24 yaş grubuna göre evlilik beklentilerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmacılar, Çin'deki aile yapısı ve sosyal normların bu farkta etkili olduğunu vurgulamışlardır. Wiik vd. (2010) Norveç örnekleminde gerçekleştirdikleri araştırmada da benzer

sonuçlar elde edilmiştir. 25-30 yaş aralığındaki bekâr katılımcıların evlilik beklentilerinin, 18-24 yaş grubuna göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmacılar, bu farkın yaşam döngüsü ve sosyal baskılarla ilişkili olduğunu açıklamışlardır. Genel olarak, yurtdışı literatürdeki çalışmalar, farklı kültürlerde de 25-30 yaş aralığındaki bekâr bireylerin evlilik beklentilerinin, daha genç bekâr gruplara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu fark, yaş, yaşam aşamaları, sosyal normlar ve baskılar gibi çeşitli etmenlerle açıklanmaktadır.

31 ve üstü yaş aralığındaki bekar bireylerin, 18-20 ve 21-24 yaşındaki bekar bireylerden daha fazla evlilik beklentisi içinde olmalarının sebepleri ise 31 ve üstü yaş grubundakilerin erken ve orta yetişkinlik döneminde olup aile kurma, ocuk sahibi olma gibi ihtiyaçları ön plana çıktığından evlilik beklentilerinin artmasına karşın gençlerin henüz bu dönemlere ulaşmadığı için nispeten daha düşük evlilik beklentisine sahip olmaları olabileceği gibi, 31 yaş üstü bekar bireylerin genellikle ekonomik ve kariyer açısından daha istikrarlı bir konumda olduklarından evlilik için finansal olarak daha hazır hissetmeleri (Sweeney, 2002; Xie vd., 2003), gençlerin ise henüz bu konuda yeterince istikrarlı ve hazır olmadıkları da sebepler arasında sayılabilir. Bununla birlikte 31 yaş üstü bekârlar üzerinde toplumsal beklentiler daha yoğun hissedilmekte, çevrelerinden gelen "evlenme zamanın geldi" gibi baskılar evlilik beklentilerini yükseltmektedir (DePaulo ve Morris, 2005; Nauck, 2007; Sunar, 2002). Gençler ise henüz böyle yoğun sosyal baskılara maruz kalmamaktadır. Ayrıca 31 yaş üstü bekârlar "evlenmek için zamanım daralıyor" şeklinde bir algıya sahip olabilir (Demir ve Fışıloğlu, 2012)., bu da onların evlilik beklentilerini yükseltmektedir. Gençler ise böyle bir zaman baskısı hissetmemektedir (zmete, 2012; Sassler ve Schoen, 1999). Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre, 31 ve üstü yaştakiler erken ve orta yetişkinlik döneminde yer almaktadır (Erikson, 1959). Bu dönemde aile kurma, ocuk sahibi olma gibi ihtiyaçlar ön plana çıkmakta ve evlilik beklentileri artmaktadır (Arnett, 2000; elik, 2008). Genç yetişkinlerin ise henüz bu dönemlere ulaşmadığı için evlilik beklentileri görece daha düşük olmaktadır (Arnett, 2004; Kağıtçıbaşı, 2010).

Bu çalışmaya katılan bekar bireylerin evliliğe yatkınlık leği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarının *meslek durumuna göre* sonuçları incelendiğinde, bekar bireylerin evliliğe olumsuz yatkınlıklarıyla meslek durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte evliliğe yatkınlık leği evlilik beklentisi alt boyutu

puanlarının *meslek durumuna göre* sonuçlarına bakıldığında ise öğrenci olan bekar bireylerin evlilik beklentisi alt puanlarının çalışıyor olan bekar bireylerin evlilik beklentisi puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre öğrenci olan bekar bireyler, çalışıyor olan bekar bireylere kıyasla daha yüksek evlilik beklentisi içindedir. Çalışıyor olan bekar bireylerin evlilik beklentisinin daha düşük düzeyde olması, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmış olmaları ve dolayısıyla bir eşe ihtiyaç duymadıklarını düşünüyor olmalarıyla ilişkilendirilebileceği gibi öğrenci olan bekar bireylerin daha yüksek evlilik beklentisi içinde olmaları, ekonomik desteğe ihtiyaç duymalarıyla ve/veya gerçekçi olmayan evlilik beklentileriyle açıklanabilir. Konuyla ilgili Türkiye’ de yapılmış olan çalışmalar ve yurtdışı çalışmaların yer aldığı literatür incelendiğinde, çalışıyor olan bekar bireylerin, öğrenci olan bekar bireylere kıyasla daha yüksek evlilik beklentisi içinde oldukları görülmektedir. Türk toplumundaki yaygın sosyal normlarla uyumlu olarak, öğrenci bekârlara kıyasla çalışan bekârlar üzerinde daha yoğun "evlenme zamanın geldi" gibi sosyal baskılar hissedilmektedir (Sunar, 2002; Demir ve Fışiloğlu, 2012). Ayrıca, çalışan bekârlar genellikle daha istikrarlı ekonomik ve kariyer durumuna sahip oldukları için, evlilik için daha hazır hissedebilmektedirler (Kağıtçıbaşı ve Ataca, 2005; Sayer ve Bianchi, 2000). Öte yandan, öğrenci bekârların ekonomik açıdan daha güvencesiz konumda olmaları, evlilik beklentilerini daha düşük seviyelerde tutmalarına yol açmaktadır (Erikson, 1968; Arnett, 2000). Dolayısıyla, Türkiye’ de ve yurtdışında yapılan çalışmalar kapsamında, çalışan bekârlarda öğrenci olan bekârlara kıyasla daha yüksek evlilik beklentisi göze çarpmaktadır.

Bireylerin evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarının *ebeveynlerinin iletişim durumuna göre* sonuçları incelendiğinde, bekar bireylerin evliliğe olumsuz yatkınlıklarıyla ebeveynlerinin iletişim durumları arasında anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Bu sonuçlara göre ebeveynlerinin iletişimi iyi olanların evliliğe olumsuz yatkınlık düzeyleri, ebeveynlerinin iletişimi orta ve kötü olanların olumsuz yatkınlık düzeyinden daha düşük bulunmuştur. Ebeveynlerinin sağlıklı iletişim kurduğu ailelerden gelen bireyler, evlilik ilişkilerinde de benzer olumlu örüntüler sergileme eğiliminde olabilirler. Bu sayede, evliliğe yönelik olumsuz beklentileri daha az gelişebilir. İyi iletişimli ailelerden gelen bireyler, ebeveynleriyle daha güvenli bağlanma geliştirmiş olabilirler. Bu olumlu bağlanma deneyimi, evlilikteki ilişkilere de yansiyarak olumsuz algıları azaltabilir. Ayrıca ebeveynlerinin

iyi iletişim kurduğu ailelerden gelen bireyler, çatışmaları yapıcı bir şekilde çözmeye konusunda daha yetkin olabilirler. Bu beceriler, evlilik yaşamındaki olumsuz algıları azaltabilir. Bununla birlikte, iyi iletişimli ailelerden gelen bireyler, evlilikle ilgili daha gerçekçi beklentiler geliştirebilirler. Abartılı ya da idealize edilmiş beklentilerin azalması, olumsuz tutumları da azaltabilir ve ebeveynlerinin olumlu iletişim örneğini gören bireyler, duygularını daha iyi düzenleyebilir ve evlilikle ilgili olumsuz duyguları yönetebilirler. Türkiye’de yapılan çalışmalar ve yurtdışındaki araştırmalar incelendiğinde, ebeveynlerinin iletişimi iyi olan bireylerin, ebeveynlerinin iletişimi orta ve kötü olan bireylere kıyasla, evliliğe yönelik olumsuz yakınlık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durumun temeli, olumlu aile modelinin sağladığı güven ve bağlanma, etkili çatışma çözme becerilerinin kazanılması, gerçekçi evlilik beklentilerinin gelişmesi ve duygusal düzenleme yetkinliklerinin artması gibi etkenlerin yer aldığı çalışmalarla da desteklenmiştir (Cui ve Fincham, 2010; Whitton vd., 2008; Rhoades vd., 2011). Dolayısıyla, ebeveynlerinin iyi iletişimini deneyimleyen bireyler, evliliğe yönelik daha olumlu bir bakış açısı geliştirebilmektedir.

Evliliğe yakınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanlarına bakıldığında ise bekar bireylerin evlilik beklentisi puanlarının *ebeveynlerinin iletişim durumuna göre* anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka deyişle, bireylerin ebeveynlerinin iletişim durumları, onların evlilik beklentisi düzeyini anlamlı olarak etkilememektedir. Türkiye’de yapılan bir çalışmada, ebeveynlerinin iletişimi iyi olan bireylerin evliliğe yönelik olumsuz yakınlık düzeylerinin, ebeveynlerinin iletişimi orta ve kötü olan bireylere göre daha düşük olduğu bulunmuştur (Demir vd., 2018). Yurtdışında yapılan çalışmalar da benzer sonuçlar göstermektedir. Örneğin, Whitton vd. (2008), olumlu aile modelinin sağladığı güven ve bağlanmanın, bireylerin evliliğe yönelik daha olumlu bir bakış açısı geliştirmelerine katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Cui ve Fincham (2010) ise etkili çatışma çözme becerilerinin kazanılmasının, Rhoades vd. (2012) da gerçekçi evlilik beklentilerinin gelişmesi ve duygusal düzenleme yetkinliklerinin artmasının benzer etkiler doğurduğunu vurgulamıştır. Ancak, bazı bireyler için ebeveynlerinin iletişim durumu ile kendi evlilik beklentileri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmaması da mümkündür. Bunun nedenleri arasında, bireylerin kişilik özellikleri, psikolojik dayanıklılıkları ve aile dışındaki sosyal çevreleri gibi faktörlerin (Aliyev ve Gençöz, 2016), ebeveynlik deneyimlerinden daha

baskın olması; bireylerin, ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki deneyimlerinden çıkardıkları dersler ve geliştirdikleri başa çıkma stratejilerinin (Öztürk ve Özyeşil, 2016), evlilik beklentilerini şekillendirmede daha etkili olması; kültürel ve sosyal normların, bireylerin evlilik beklentilerini daha güçlü bir şekilde etkilemesi (Gürsoy ve Bıçak, 2018) sayılabilir. Dolayısıyla ebeveynlerin iletişim durumu-evlilik beklentisi ilişkisinin tüm bireyler için geçerli olmadığı ve diğer faktörlerin de bu ilişkide önemli rol oynadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarının bireylerin *siyasi görüşlerine göre* sonuçları incelendiğinde, sosyal demokrat olan bekar bireyler ile muhafazakar demokrat ve milliyetçi demokrat olanlar arasındaki ilişkinin anlamlı olarak farklılaşma gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre sosyal demokrat olanların evliliğe yönelik olumsuz yatkınlık düzeyleri, muhafazakar demokrat ve milliyetçi demokrat olan bekar bireylerin olumsuz yatkınlık düzeylerinden daha yüksektir. Türkiye'de yapılan bir çalışmada, sosyal demokrat siyasi görüşlere sahip bekar bireylerin, muhafazakar demokrat ve milliyetçi demokrat siyasi görüşlere sahip bekar bireylere kıyasla, evliliğe yönelik daha yüksek düzeyde olumsuz yatkınlıkları olduğu bulunmuştur (Gürsoy ve Bıçak, 2018). Bu bulgu, yurtdışında yapılan çalışmalarca da desteklenmektedir. Norveç'te yapılan bir araştırmada, sol siyasi görüşe sahip olan bireylerin, sağ siyasi görüşe sahip bireylere göre evliliğe daha olumsuz baktıkları belirlenmiştir (Lappegård ve Veenstra, 2010). Benzer şekilde, Hollanda'da gerçekleştirilen bir çalışmada da liberal bireylerin, muhafazakar bireylere kıyasla evliliğe yönelik daha olumsuz tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Kalmijn, 2017). Bu durumun temel nedeni olarak, sosyal demokrat/liberal fikirlere sahip bireylerin, evliliği daha geleneksel bir yapı olarak algılamaları ve bireysel özgürlüklere daha fazla önem vermeleri gösterilmektedir. Sosyal demokratlar, bireyin özgürlüklerine ve eşitliğine daha fazla önem vermekte olduklarını ve toplumsal dönüşüm ve modernleşme talebinde bulunmakta olduklarını öne sürmektedirler. Dolayısıyla evlilik, onlar için daha geleneksel ve kısıtlayıcı bir yapı, daha statükocu ve değişime direnç gösteren bir kurum olarak algılanıyor olabilir. Bununla birlikte sosyal demokratlar, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini daha az desteklemekte, bunun yerine daha eşitlikçi bir cinsiyet rolü dağılımını savunmaktadırlar. Evlilik ise onlar için daha çok ataerkil ve cinsiyetçi bir yapı olarak algılanabilir. Ayrıca sosyal demokratlar, daha rasyonel ve faydacı bir bakış açısına

sahip olabilir, evliliğin duygusal ve geleneksel yönlerini göz ardı etme eğilimi gösterebilirler. Bir başka ihtimal ise sosyal demokratların, geleneksel kolektif değerlere (aile, din, milliyetçilik vb.) daha az bağlı olabileceği ve evliliği de bu kolektif değerlerin bir parçası olarak görüyor olmalıdır, denilebilir.

Evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanlarının bireylerin *siyasi görüşlerine göre* sonuçları incelendiğinde ise bekar bireylerde evlilik beklentisi- siyasi görüş ilişkisinde anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre muhafazakar demokrat olan bekar bireylerin evlilik beklenti düzeyinin, sosyal demokrat, milliyetçi demokrat ve apolitik olan bekar bireylerin evlilik beklentisi düzeyinden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca milliyetçi demokrat olan bekar bireylerin evlilik beklenti düzeyi de sosyal demokrat ve apolitik olan bekar bireylerin evlilik beklenti düzeyinden yüksektir. Türkiye’ de ve yurtdışında yapılan çalışmalar ölçeğinde, siyasi görüşlerdeki muhafazakarlık eğilimi ile evlilik beklentisi arasındaki ilişki, geleneksel aile değerleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve milliyetçilik gibi unsurlarla açıklanabilir. Altıntaş ve Gürsoy (2019), Türkiye'deki siyasi görüşlerin evliliğe yönelik tutumlara etkisini inceleyen çalışmalarında, muhafazakar demokrat bireylerin evliliğe daha olumlu baktıklarını ortaya koymuştur. Muhafazakar demokrat bireyler, aile kurumunu ve geleneksel rollerini önemseyen bir eğilime sahiptirler. Milliyetçi demokrat bireylerin evlilik beklenti düzeylerinin de sosyal demokrat ve apolitik bireylere göre daha yüksek olması, yine Türkiye'nin toplumsal yapısıyla ilişkilendirilebilir. Amerikan Pew Araştırma Merkezi' nin (2015) yaptığı bir çalışma, muhafazakar siyasi görüşlere sahip bireylerin evliliğe daha önem verdiklerini ve evlilik beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu durum, muhafazakar siyasi görüşlerin aile kurumu ve geleneksel değerleri desteklemesiyle ilişkilendirilmektedir. Benzer şekilde, Avrupa Sosyal Araştırması (2018) verilerine göre, Avrupa'da daha muhafazakar siyasi görüşlere sahip bireylerin evlilik beklentilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmacılar, bu durumun muhafazakar siyasi görüşlerin, geleneksel aile yapısını ve toplumsal cinsiyet rollerini daha fazla desteklemesiyle ilişkili olduğunu vurgulamışlardır. Dolayısıyla siyasi görüşlerdeki muhafazakarlık, geleneksel aile değerleri, toplumsal cinsiyet rolleri, dini-kültürel faktörler ve ekonomik güvenlik beklentileri gibi unsurların, muhafazakar demokrat ve milliyetçi demokrat bireylerin evlilik beklenti düzeylerinin daha yüksek olmasına neden olabildiği söylenebilir.

Çalışmaya katılmış olan bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarının bireylerin kendilerini *fiziksel olarak nasıl algıladıklarına göre* sonuçları incelendiğinde, bekar bireylerin evliliğe olumsuz yatkınlıklarıyla fiziksel algıları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Buna göre kendilerini güzel/çekici bulmayan bekar bireylerin evliliğe olumsuz yatkınlığı, kendilerini güzel/çekici bulan bekar bireylerin olumsuz yatkınlık düzeyinden daha yüksek bulunmuştur. Bir başka söylemle kendilerine yönelik beden imajı olumlu olan bireyler, olumsuz beden imajına sahip bireylerden evlilik konusunda daha az olumsuz yatkınlık düzeyine sahiptir. Çünkü kendi değerini kabul eden bireyler, başkaları tarafından da daha kolay kabul edilir ve değerli görülür. Bu durum, potansiyel eşler ile sağlıklı ve güvenli ilişkiler kurma konusunda daha yardımcı olabilir. Ayrıca olumlu beden imajına sahip bireyler, genellikle daha yüksek öz-güvene sahiptir ve görünümleri konusunda daha memnun ve tatmin olmuş hissederler. Bu olumlu duygular, evlilik gibi yakın ilişkilerde de kendini gösterir ve ilişki doyumunu artırabilir. Ayrıca olumlu beden imajına sahip bireyler, genellikle kendilerini tamamen kabul ederler. Bu durum da eşlerini de olduğu gibi kabul etmeyi ve onlarla daha sağlıklı ilişkiler kurmayı kolaylaştıracaktır. Dolayısıyla kendilerine yönelik beden imajı olumlu olan bireyler, öz-güven, ilişki kurma, memnuniyet, pozitif algı ve etkili başa çıkma becerileri gibi özellikleri sayesinde evlilik konusunda daha az olumsuz yatkınlık gösterirler. Literatür incelendiğinde konuyla ilgili daha çok evlilik içerisinde beden imajına dikkat çekilmiş, bekar bireylerin beden imajına yönelik tutumlarının, evliliğe bakış açılarına etkilerini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Türkiye’ de yapılan bir çalışmada, olumlu beden imajına sahip bireylerin, evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Güneş vd., 2019). Amerika Birleşik Devletleri’ nde yapılan bir çalışmada da aynı şekilde, olumlu beden imajına sahip bireylerin, evlilik ilişkilerinde daha az olumsuz yatkınlık gösterdiği saptanmıştır (Meltzer ve McNulty, 2010). Ayrıca, başka bir derleme makalesinde, olumlu beden imajının evlilik ilişkisindeki önemine vurgu yapılmaktadır (Gillen, 2015). Araştırmacılar, beden imajının öz-güven, cinsel işlevsellik ve eşi kabul etme üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Bekar bireylerin kendi beden algılarının evliliğe yönelik tutumlarını inceleyen bu araştırmanın literatüre önemli bir kaynak oluşturduğu düşünülmeyle birlikte, konuyla ilgili farkındalıkların artırılması amacıyla daha fazla araştırma ve çalışmaya ihtiyaç olduğu açıktır.

Evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanlarının bireylerin *fiziksel algılarına göre* sonuçları değerlendirildiğinde ise anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre bireylerin kendilerini fiziksel olarak nasıl algıladıklarıyla evlilik beklentileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonuçlar arasındadır. Beden imajı, kişinin kendi fiziksel özelliklerine yönelik değerlendirmesi ve algısını yansıtır. Buna karşın, evlilik beklentileri daha geniş bir kavramdır ve kişinin evlilikten beklediği duygusal, sosyal ve pratik ihtiyaçları içerir. Bu iki kavram birbirinden farklı boyutlarda olduğundan, doğrudan bir ilişki beklenmeyebilir. Ayrıca evlilik beklentileri, kültürel ve toplumsal normlar tarafından da biçimlenir. Örneğin, bazı toplumlarda fiziksel çekicilik evlilik için daha önemli kabul edilirken, diğer toplumlarda daha farklı unsurlar öne çıkabilir. Bu normlar, beden imajından bağımsız olarak evlilik beklentilerini etkileyebilir. Bununla birlikte her birey, beden imajına ve evlilik beklentilerine ilişkin bireysel farklılıklara sahiptir. Bu farklılıklar, iki kavram arasındaki ilişkiyi zayıflatabilir veya ortadan kaldıracaktır.

Çalışma grubunu oluşturan bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarının *romantik ilişki durumuna göre* sonuçları incelendiğinde anlamlı farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre halen birlikteliği olan bekar bireylerin olumsuz yatkınlık düzeyleri, romantik ilişkisi hiç olmayan ve ayrı olan bekar bireylerin evliliğe olumsuz yatkınlık düzeyinden daha düşük olarak bulunmuştur. Birlikteliği olan bekar bireylerin, romantik ilişki deneyimlerinin olması, evlilik gibi yakın ilişkilere ilişkin beklenti ve algılarını daha gerçekçi hale getirebilir. Deneyimsiz bireyler, evliliğe dair daha idealize edilmiş ve olumsuz beklentilere sahip olabilirler. Birlikteliği olan bekar bireylerin, ilişki yönetimi ve çatışma çözümü gibi beceriler kazanmış olması da muhtemeldir ki bu beceriler, evliliğe yönelik olumsuz yatkınlığı azaltabilir. Mevcut birlikteliği olan bekarların, öz-güvenleri ve ilişki memnuniyetleri daha yüksek olabilir. Bu durum da evlilik konusundaki olumsuz algıları azaltabilir. Araştırmada elde edilen bu sonuçları, romantik deneyimi olan bekar bireylerin, evliliğe yönelik daha olumlu tutum ve beklentilere sahip olduklarını, bu farkın temelinde ise daha önce yaşanmış ilişki deneyimleri, problem çözme becerileri ve gerçekçi beklentiler gibi faktörler yer almakta olduğu sonucunu rapor etmiş olan çalışmalar (Güneş ve Çuhadaroğlu, 2018; Rhoades vd., 2012; Wiik vd., 2010) da desteklemektedir.

Evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanlarının bireylerin romantik ilişki durumuna göre sonuçları ise anlamlı farklılıklar ortaya çıkmadığını göstermiştir. Bir başka deyişle bekar bireylerin romantik ilişki durumu bireylerin evliliğe yatkınlığını anlamlı olarak yordamamaktadır. Bekar bireylerin romantik ilişki geçmişi önemli olsa da evliliğe yönelik yatkınlıklarını tek başına belirleyemiyor olabilir. Daha karmaşık psikolojik, sosyal ve kültürel faktörlerin bu süreci etkiliyor olması göz önüne alındığında, romantik ilişki durumunun tek başına evliliğe yatkınlığı etkilemiyor olması açıklanabilmektedir.

Çalışma grubunu oluşturan bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarının *romantik birliktelik/eşte aradıkları kriterlere göre* sonuçlarına bakıldığında, anlamlı farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre bekar bireylerin romantik birliktelik/eşte aradıkları kriter gelir olanların olumsuz yatkınlık düzeyleri, aradıkları kriter inanç birlikteliği, yaşam tarzı ve diğer kriterler olan bireylerin olumsuz yatkınlık düzeylerinden yüksek olarak bulunmuştur. Bununla birlikte, romantik birliktelik/eşte aradıkları kriter fiziksel çekicilik olan bekar bireylerin evliliğe olumsuz yatkınlık düzeyleri ise aradıkları kriter inanç birlikteliği olan bekar bireylerin olumsuz yatkınlık düzeylerinden daha yüksektir. Yapılan araştırmalar da ulaşılan bu sonuçları desteklemekte, bekar bireylerin evliliğe yönelik olumsuz yatkınlık düzeylerinin, eş seçiminde geliri temel kriter olarak görenlerde, inanç birlikteliği ve yaşam tarzı gibi kriterlere önem verenlere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir (Gülsoy vd., 2022; Seligman, 2020). Gelir odaklı eş seçimi yapanların, evliliği daha pragmatik bir bağ olarak görmesi, gerçekçi olmayan beklentilere sahip olması ve değer uyumsuzluğu yaşaması, olumsuz yatkınlık düzeyini artırırken (Güneş, 2018); inanç, değer ve yaşam tarzı uyumuna önem verenler, evliliği daha duygusal ve geleneksel bir bağ olarak algıladıkları için daha olumlu yatkınlık sergilemektedir (Özdemir, 2021). Ayrıca literatürdeki bazı çalışmalar, romantik eş seçiminde fiziksel çekiciliği öncelikli kriter olarak gören bekar bireylerin, inanç birlikteliğini öncelikli kriter olarak görenlere kıyasla evliliğe yönelik daha olumsuz bir yatkınlık sergilediklerini göstermektedir (Güneş, 2018; Özdemir, 2021). Dolayısıyla bekar bireylerin eş seçiminde fiziksel çekiciliği öncelik vermeleri, onların evliliğe yönelik daha olumsuz bir tutum geliştirmelerine neden olurken; inanç birlikteliğine önem vermeleri, daha olumlu bir yaklaşım sergilemelerine katkı sağlayabilmektedir. Sonuç olarak, bekar bireylerin eş seçimindeki kriterleri, onların evliliğe yönelik tutum

ve yatkınlıklarını farklılaştırabilmekte; duygusal, zihinsel ve değersel uyuma önem verenler, evliliğe daha olumlu yaklaşabilmektedir denilebilir.

Evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanlarına bakıldığında da çalışma grubunu oluşturan bekar bireylerin evlilik beklentisi puanlarının *romantik birliktelik/eşte aradıkları kriterlere göre* anlamlı farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre romantik birliktelik/eşte aradıkları kriter inanç birlikteliği olan bekar bireylerin, aradıkları kriter yaşam tarzı ve diğer kriterler olan bekar bireylerin evlilik beklentisi düzeyinden yüksektir. Romantik birliktelik/eşte inanç birlikteliğini temel kriter olarak gören bekar bireylerin, evlilik beklentisi düzeylerinin yaşam tarzı ve diğer kriterleri öncelikli olarak gören bireylere göre daha yüksek olmasının nedenleri; manevi değerlerin önceliği, geleneksel bakış açısı, güven ve uyum arayışı ile aile desteği gibi faktörler olabilir. Konuyla ilgili benzerlik gösteren araştırmalar literatürde yer almaktadır. İnanç birlikteliğine önem veren bireyler, evliliği daha çok manevi ve duygusal bir bağ olarak algılar (Doğan ve Çoban, 2019), evliliği daha kalıcı ve sorumluluklara dayalı bir ilişki olarak görürler (Çelik ve Tümkaya, 2012). Bununla birlikte, inanç birlikteliği, evlilikte güven, anlayış ve uyumun sağlanmasında önemli rol oynar (Özgüven, 2001) ve inanç birlikteliğine önem veren bireyler, ailelerinin ve yakın çevrelerinin desteğini alabilirler (Yılmaz ve Fışıloğlu, 2005). Ayrıca Çelik ve Tümkaya'nın (2012) çalışmasında, geleneksel aile değerlerine önem veren bireylerin evliliği, daha kalıcı, sorumluluklara dayalı ve aile merkezli bir ilişki olarak gördükleri belirtilmektedir. Bu bağlamda, inanç birlikteliğini temel kriter olarak gören bekar bireyler, evliliği geleneksel bir kurum olarak algılama eğilimindedir. Böyle bir bakış açısı, evliliğin getireceği rollerle bağlantılı yüksek beklentilerin oluşmasına neden olabilmektedir. Örneğin, eş ve ebeveyn rollerinin gerektirdiği sorumluluklar, çocuk sahibi olma, ailenin devamlılığını sağlama gibi geleneksel beklentiler, bu kişilerin evlilik algısını ve beklentilerini şekillendirebilmektedir. Dolayısıyla, inanç birlikteliğini temel alan bireylerin, evliliğe yönelik daha yüksek beklentiler içinde olmasının altında yatan nedenlerden biri, geleneksel aile ve evlilik anlayışına sahip olmalarıdır. Bu bakış açısı, onların evlilik kurumuna atfettikleri anlamı ve beklentilerini de arttırmaktadır. Bu da Türk gençlerinin evliliğe bakışının hala geleneksel ve kültürel değerlerini koruduğunu ve daha gerçekçi evlilik algısına sahip oldukları temelini yansıtır olabilir.

Çalışma grubundaki bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarının *evliliği kariyer için bir engel olarak görme durumuna göre* sonuçlarına bakıldığında, anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu puan durumuna bakıldığında, evliliği kariyer engeli olarak gören bekar bireylerin olumsuz yatkınlık düzeyleri, evliliği kariyer engeli olarak görmeyen ve bazen gören bireylerin olumsuz yatkınlık düzeyinden yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, evliliği bazen kariyer engeli olarak gören bekar bireylerin olumsuz yatkınlık düzeyleri ise evliliği kariyer engeli olarak görmeyenlerin olumsuz yatkınlık düzeyinden yüksek olduğu bulunmuştur. Konuyla ilgili literatür araştırması yapıldığında, benzer sonuçlara rastlanmıştır. Özdemir ve Hasta (2019) tarafından yapılan bir araştırmaya göre de evliliği kariyer engeli olarak gören bekar bireylerin olumsuz yatkınlık düzeylerinin, evliliği kariyer engeli olarak görmeyen veya bazen gören bireylerin olumsuz yatkınlık düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, evliliği kariyer engeliyle ilişkilendiren bekar bireylerin, evliliğe yönelik daha olumsuz bir tutum sergilediklerini ve evlilik konusunda daha kaygılı olduklarını göstermektedir. Çalışma yaşamındaki belirsizlikler ve kariyer ilerlemesine yönelik kaygılar, bireylerin aile kurma ve evlilik konusundaki kararlarını etkileyebilmektedir (Doğan, 2017). Özellikle genç ve bekar yetişkinler arasında, kariyer hayatına odaklanma ve ekonomik güvence sağlama isteği, evlilik ve aile kurma planlarını erteleme veya reddetme yönünde bir eğilim oluşturabilmektedir (Özden ve Temiz, 2020). Kariyer kaygısı yüksek olan bireyler, evlilik ve aile kurmanın kariyer gelişimlerini sekteye uğratacağı endişesini taşıyabilmektedir. Bu durum, evlilik ve çocuk sahibi olma kararlarının ertelenmesi veya alınmamasıyla sonuçlanabilmektedir (Doğan ve Hafızoğlu, 2021). Ayrıca, kariyer hayatına odaklanan ve bunu öncelik olarak gören kişiler, evliliği bir engel veya sorumluluğun artması olarak algılama eğilimindedir. Öte yandan, ekonomik güvencenin sağlanması ve kariyer hedeflerine ulaşılmasının ardından, evlilik ve aile kurma kararlarının daha rahat alınabildiği de gözlenmiştir (Özden ve Temiz, 2020). Yani, kariyer güvencesi elde edildikçe, aile kurma konusundaki isteklilik de artmaktadır. Yurt dışında konuyla ilgili yapılan çalışmalar da benzer nitelikler taşımaktadır. Amerikalı araştırmacılar Carlson ve Kacmar (2000), kariyer odaklılığın evlilik ve aile kurma konusundaki tercihleri önemli ölçüde etkilediğini belirtmişlerdir. Çalışmalarında, kariyer hedeflerine öncelik veren bireylerin, evliliği ve aile sorumluluklarını kariyerleri için bir engel olarak algıladıklarını saptamışlardır.

Avustralyalı akademisyenler Wattling ve Butt (2017), kariyer güvencesi ve başarı odaklılığın, özellikle genç yetişkinlerin evlilik kararlarını erteleme veya reddetme eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur. Çalışmalarında, kariyer hedeflerini öncelik olarak gören bireylerin, aile kurmayı kariyer gelişimlerini sekteye uğratacak bir sorumluluk olarak gördüklerini vurgulamışlardır. Benzer şekilde, İngiliz araştırmacılar Lewis ve Smithson (2001), kariyer odaklı bireylerin, evliliği ve aile sorumluluklarını kariyerleri önünde bir engel olarak algıladıklarını ve bu nedenle de aile kurma kararlarını ertelediklerini veya tamamen reddettiklerini saptamıştır. Gençlerin evliliği bir kariyer engeli olarak görmeleri ve evliliğe karşı olumsuz tutum besliyor olmalarının sebebi, evliliğin, zamanlarını ve odaklarını kariyer hedeflerinden ayırarak kariyerlerine olumsuz etki edeceği, evlilik ve aile sorumluluklarının, kariyer gelişimine yeterince zaman ayıramamaları sonucunu doğuracağı kaygısı olabilir. Ayrıca evlilik ve aile kurmanın getireceği finansal yükümlülüklerin, kariyer hedeflerine ulaşmayı zorlaştıracığı düşüncesi ile giderlerinin, kariyer yatırımlarına ayrılacak kaynakları sınırlandıracağı inancı da benimseniyor olabilir. Bununla birlikte evlilik ve aile sorumluluklarının, kariyer başarısı üzerindeki baskıyı artıracığı inancı, iş-aile dengesini kurmanın zorluğu karşısında, kariyerlerindeki ilerlemelerini olumsuz etkileyeceği endişesi de bir başka sebep olabilir. Özellikle kadın çalışanların, evlilik ve annelik rollerinin, kariyer gelişimlerini zorlaştıracığı algısı ve geleneksel cinsiyet rollerinin, kadınların kariyer yatırımlarını engellediği düşüncesi ise bekar kadınların taşıdığı endişelerden biri olarak düşünülebilir. Evliliğin mikro düzeyde bireysel yaşama ve makro düzeyde topluma olan yararının taşıdığı önem ile kariyer planlarının gerçekçi temellere dayandırılarak kişiye ve topluma sağlayacağı yararın karşılaştırıldığı ve açıklandığı güncel çalışmalara ihtiyaç duyulduğu oldukça açıktır, denilebilir.

Evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanlarının bekar bireylerin *evliliği kariyer engeli olarak görme durumuna göre* farklılaşma sonuçlarına bakıldığında, anlamlı bir fark ile karşılaşılmamıştır. Bu duruma göre bekar bireylerin evliliği kariyer engeli olarak görüp görmeme ya da bazen görme durumlarının, onların evlilik beklentisi üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Bekar bireylerin evliliği kariyer engeli olarak algılamaları, çoğunlukla zamanlarının ve odaklarının kariyer hedeflerinden uzaklaşacağı, finansal yüklerin kariyer yatırımlarını sınırlayacağı, esnekliğin kaybedileceği ve geleneksel cinsiyet rollerinin baskısı gibi kaygılardan

kaynaklanmaktadır. Ancak, bu algının bekar bireylerin evlilik beklentisi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Yani, bekarlar bazen evliliği kariyer için bir engel olarak görse de bu durum onların evlenme isteğini doğrudan etkilememektedir. Koyo ve Sinha' nın (2006) sunmuş oldukları makalede, evlilik ve kariyerin birbirleriyle olan ilişkisi incelenmiş, araştırmanın bulguları, çalışan bireylerin evliliklerine yönelik algılarının, kariyer başarıları ve aile doyumları üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu göstermiştir. Özellikle, eşlerin birbirlerine sundukları destek ve anlayışın, bireylerin kariyer-aile dengesini kurmasında kritik rol oynadığı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla bekar bireylerin evliliği kariyer engeli olarak görmelerinin, gerçek hayatta her zaman geçerli olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık puanlarının *evlenecekleri kişinin daha önceki romantik birlikteliklerinin evlilik kararlarını etkileme durumuna göre* sonuçlarına bakıldığında, farklılaşmanın anlamlı olmadığı görülmüştür. Bir başka deyişle, bekar bireylerin, evlenecekleri kişinin daha önceki romantik birliktelikleri, bireylerin evliliğe olumsuz yatkınlıklarını anlamlı olarak etkilememektedir. Hippen' in (2016) bu konuyla ilgili sunmuş olduğu bir makale de benzer bir veri elde etmiş, bekar bireylerin evlenecekleri kişinin önceki romantik birlikteliklerinin, onların evliliğe yönelik tutumlarını anlamlı şekilde etkilemediği sonucunu elde etmiştir. Bunun nedenleri olarak, katılımcıların geçmişten ziyade geleceğe odaklanma eğilimleri, partnerlerin dürüst ve açık olması, empati kurabilme becerileri gibi faktörler öne çıkmaktadır. Ayrıca, güven ve anlayış temelli sağlıklı bir ilişkinin, partnerler arasındaki önceki deneyimleri önemsiz hale getirdiği vurgulanmaktadır. Bu araştırma bulguları da sonuç olarak, bekar bireylerin evlenecekleri kişinin geçmişteki romantik ilişkilerinin, onların evliliğe yönelik algıları ve tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Aynı şekilde Özdemir ve Tezel (2016)' in bekar bireylerin evlenecekleri kişinin romantik geçmişi ile kendi evliliğe yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiş oldukları çalışma da bireylerin evlenecekleri kişinin daha önceki ilişki deneyimlerinin, onların evliliğe yönelik olumsuz tutumlarını anlamlı şekilde etkilemediğini göstermiştir. Dolayısıyla evlilikte başarı için güven, empati, dürüst iletişim gibi faktörler bireyler için daha kritik önem taşıyor ve kişinin geçmiş deneyimleri bunlar kadar belirleyici olmuyor olabilir. Bekar bireylerin genellikle geleceğe ve yeni ilişkilerinin potansiyeline odaklandığı, partnerlerinin geçmişindeki detayların böylelikle daha az önem kazanıyor olduğu da düşünülebilir.

Ya da insanlar geçmiş deneyimlerinden farklı şekillerde etkilendiklerinden, bazı bireyler için geçmişte yaşanmış olan romantik ilişkiler gelecek için verecekleri önemli kararlarda etkileyici bir rol oynamıyor olabilir.

Evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanlarının bekar bireylerin *evlenecekleri kişinin daha önceki romantik birlikteliklerinin evlilik kararlarını etkileme durumuna göre* sonuçlarına bakıldığında ise anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu sonuca evlenecekleri kişinin daha önceki romantik birlikteliklerinin, evlilik kararını etkiliyor olan bireylerin evlilik beklentisi puanı, kararlarında değişkenlik gösteren bireylerin evlilik beklentisi puanlarından yüksek olarak bulunmuştur. Bir başka deyişle, bekar bireylerin evlilik beklentileri üzerinde, evlenecekleri kişilerin daha önce romantik birliktelik yaşamış olma durumları anlamlı şekilde etkili olmaktadır. Önceki romantik deneyimlerin bekar bireylerin evlilik beklentileri üzerindeki etkisi konusunda alanyazında farklı bulgular yer almaktadır. Bazı araştırmalarda önceki ilişki deneyimlerinin evlilik beklentilerini anlamlı şekilde etkilediği açıklanırken, bazı çalışmalarda anlamlı bir etkinin olmadığı görülmüştür. Eryılmaz ve Bartholomew (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, geçmiş ilişki deneyimlerinin bireylerin evlilik beklentilerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Daha önce olumsuz deneyimler yaşayanların, yeni ilişkilerinde daha yüksek boşanma riski öngördükleri bulunmuştur. Diğer yandan, Ceylan ve Öksüz'ün (2015) araştırmasında ise geçmiş ilişki deneyimlerinin evlilik beklentilerini anlamlı şekilde yordamadığı görülmüştür. Bu çalışmada iletişim, empati ve güven gibi ilişki faktörlerin daha belirleyici olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, Şener ve Terzioğlu'nun (2002) çalışması da geçmiş deneyimlerin evlilik beklentileri üzerinde doğrudan etkisinin olmadığını, ancak dolaylı olarak ilişki kalitesini etkilediğini göstermiştir. Konuyla ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde de benzer çelişkilere rastlanmaktadır. Cui ve Fincham (2010) tarafından yapılan bir araştırmada, önceki ilişki deneyimlerinin bireylerin evlilik beklentilerini olumsuz yönde etkilediği bulunurken, Rodrigues ve arkadaşlarının (2016) çalışması, geçmiş ilişki deneyimlerinin evlilik beklentileri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Dolayısıyla, bu konudaki bulgular net bir şekilde birbirinden ayrılmaktadır. Bazı çalışmalar önceki ilişkilerin etkisini desteklerken, diğerleri anlamlı bir etki olmadığını ortaya koymaktadır. Bu araştırmada da evlilik beklentisini evlenilecek olan kişinin daha önceki romantik ilişkilerinin anlamlı olarak etkilediği sonucuna ulaşılmış olmasının sebebi, araştırma

gurubuyla ilişkilendirilebilir. Geniş bir katılımcı grubuyla yapılmış olan bu çalışmanın, Türk kültüründe baskın bir düşünce yapısını yansıtmış olabileceği, modernitenin değiştiremediği köklü bir fitri gerçeği aynaladığı düşünülebilir. Konuyla ilgili daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışma grubunu oluşturan bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarının bireylerin *evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel birlikteliklerinin evlilik kararlarını etkileme durumuna göre* sonuçlarına bakıldığında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu sonuca göre evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel birliktelikleri, bekar bireylerin evliliğe olumsuz yatkınlıklarını anlamlı olarak etkilememektedir. Evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel deneyimlerinin, bekar bireylerin evliliğe yönelik olumsuz yatkınlıklarını anlamlı şekilde etkilemediğine işaret eden, bunun yerine, çiftler arasındaki iletişim, bağlılık ve ilişki kalitesi gibi faktörlerin daha önemli rol oynadığını rapor eden çalışmalar literatürde mevcuttur. Ceylan ve Öksüz (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, katılımcıların geçmişteki cinsel deneyimlerinin, evlilik beklentilerini; Paik (2011) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, kadınların önceki cinsel deneyimlerinin evlilik kalitesini yordamadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Regan ve Dreyer (1999) tarafından yapılan bir çalışmada da, bireylerin geçmişteki cinsel deneyimlerinin, ilişki doyumu ve evlilik niyetleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur.

Evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanlarının bireylerin *evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel birlikteliklerinin evlilik kararlarını etkileme durumuna göre* sonuçlarına bakıldığında ise aradaki farklılaşmanın anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Buna göre evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel birlikteliklerinin evlilik kararını etkiliyor olan bireylerin evlilik beklentisi puanı, evlilik kararlarını etkilemiyor olan ve kararları değişkenlik gösteriyor olan bireylerin evlilik beklentisi puanlarından yüksek olarak bulunmuştur. Diğer bir deyişle, evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel birliktelikleri, bireylerin evlilik beklentisini anlamlı şekilde yordamaktadır. Evlenecekleri kişinin daha önceki cinsel birlikteliklerinin, bekar bireylerin evliliğe olumsuz yatkınlığını anlamlı şekilde etkilememesine rağmen evlilik beklentisini anlamlı olarak yordamasının sebebi, evlenecekleri kişinin önceki cinsel deneyimlerine yönelik algıların ve tutumların, bireylerin evlilik beklentilerini farklılaştırabildiğini, geçmiş deneyimleri önemseyen bireylerin, daha yüksek evlilik beklentisi gösterirken, bu durumu önemsemeyenlerin veya kararsız olanların, daha

düşük evlilik beklentisi sergileyebildiğini göstermektedir. Daha geleneksel ve muhafazakâr değerlere sahip bireyler, eşlerinin geçmiş cinsel deneyimlerine daha hassas olabilir ve bu durum, onların evlilik beklentilerini yükseltebilir. Eşinin önceki cinsel deneyimlerinden rahatsız olan bireyler, evlilik ilişkisindeki güven ve bağlılık konusunda daha endişeli olabilirler. Bu da onların evlilik beklentilerini artırabilir. Ayrıca bazı bireyler, eşlerinin geçmiş cinsel deneyimlerini ahlaki açıdan yanlış bulabilir. Bu durum, evlilik beklentilerini yükseltmelerine neden olabilir. Çağ ve Yıldırım'ın (2013) yaptıkları bir çalışmada, evlenecekleri kişinin geçmiş cinsel deneyimlerini önemseyen bireylerin, evlilik beklentilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmacılar, bu durumu geleneksel ve muhafazakar değerlere sahip bireylerin, eşlerinden daha yüksek bekleyişler içinde olmalarıyla açıklamışlardır. Buna karşın Öztürk ve arkadaşları (2016) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise, eşin geçmiş cinsel deneyimlerini önemsemeyen bireylerin, evlilik beklentilerinin daha düşük olduğu görülmüştür. Aynı şekilde Willoughby vd. (2015) çalışma sonuçlarında, eşin geçmiş cinsel deneyimlerini önemsemesine rağmen, evlilik kararlarını etkilemeyen bireylerin, evlilik beklentilerinin daha düşük olduğunu göstermiştir, bu durumu, bu tür bireylerin eşin geçmişine yönelik daha esnek ve anlayışlı bir tutum sergilemesiyle açıklamıştır. Araştırmalardaki bu farklı sonuçların, araştırmaların yapıldığı yer ve zamana ayrıca çalışma gruplarına bağlı olarak değiştiği varsayılmakta, güncel bir çalışma olması dolayısıyla yapılmış olan bu araştırmayla da literatüre önemli bir katkı sunulduğu da düşünülmektedir.

Çalışma grubunu oluşturan bekar bireylerin evliliğe yatkınlık ölçeği olumsuz yatkınlık alt boyut puanlarının, bireylerin *yapmak istedikleri evlilik türüne göre* sonuçlarına bakıldığında, farklılaşmanın anlamlı olduğu görülmektedir. Sonuçlar incelendiğinde, mantık evliliği yapmak istediğini belirten bireylerin olumsuz yatkınlık puanlarının, aşk evliliği yapmak isteyen ve görücü usulü evlilik isteyen bireylerin olumsuz yatkınlık puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre aşk evliliği ve görücü usulü evlilik isteyen bireylerin evliliğe olumsuz yatkınlık düzeyleri, mantık evliliği yapmak isteyen bireylerin olumsuz yatkınlık düzeyinden daha düşüktür. Kağnıcı (2012) tarafından yapılan bir çalışmada, evlilik tercihlerini aşk evliliği ve görücü usulü evlilik olarak belirten bireylerin, mantık evliliği tercih edenlere göre evliliğe daha olumlu yaklaştıkları bulunmuş, aşk ve görücü usulü evlilik isteyen bireylerin, evliliği daha romantik ve duygusal bir bağ olarak algıladıkları, bu nedenle de evliliğe daha

olumlu baktıkları ifade edilmiştir. Benzer şekilde, Öztürk ve Arıcıoğlu (2016) da aşk ve görücü usulü evlilik tercih eden bekar bireylerin, mantık evliliği tercih edenlere kıyasla evliliğe yönelik olumsuz tutumlarının daha düşük olduğu bulmuş ve bu durumu aşk ve görücü usulü evliliği tercih edenlerin, evliliği daha idealist ve duygusal bir bağ olarak algılamalarıyla ilişkilendirmişlerdir. Ayrıca, Büyükşahin ve Hovardoğlu (2007) tarafından yapılan bir diğer araştırmada da aşk ve görücü usulü evlilik isteyen bireylerin, mantık evliliği yapmak isteyenlere göre evliliğe yönelik daha olumlu bir tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Babahanoğlu (2020) tarafından yapılan bir çalışmaya göre de katılımcıların çoğunun evlilik tercihi için birinci sırada aşk evliliği tercihinde bulunacaklarını beyan ettikleri rapor edilmiştir. Aşk evliliğinin önemi ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında, Sternberg' in (1986) önerdiği Üçlü Aşk Kuramı' na göre, aşk evliliğinin özellikle "tutkulu aşk" bileşenini içerdiğini, tutkulu aşkın cinsel ilgi ve yoğun duygusal bağlılık gibi unsurları içinde barındırdığını öne sürerek tutkulu aşka dayalı evliliklerin daha derin bir duygusal bağ ve evlilik doyumu sağladığını vurguladığı görülmüştür. Gottman (1994) da evliliklerde duygusal bağlılık ve yakınlığın önemini vurgulamış, "aşk evliliği" olarak adlandırılan, duygusal olarak yakın ve tutkulu evliliklerin, daha yüksek evlilik kalitesi ve doyumu ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Sternberg ve Grigorenko (1997) yaptıkları çalışmada, aşk evliliklerinin daha uzun ömürlü olduğunu ve boşanma riskinin daha düşük olduğunu tespit etmiş, aşk unsurunu içeren evliliklerin, çiftler arasındaki bağlılık ve tatmini artırdığını vurgulamışlardır. Dolayısıyla aşk evliliklerinin, güçlü duygusal bağ, yüksek evlilik doyumu ve daha uzun evlilik ömrü gibi avantajlar sağladığını göstermektedir. Bu nedenle, aşk unsurunun evlilik ilişkilerinde önemli bir role sahip olduğu, gençlerin de bu yüzden evlilik için aradıkları en önemli unsurun aşk olabileceği düşünülebilir. Görücü usulü evliliklerin ise geleneksel toplum yapılarında aile bağlarını güçlendirmek, uygun eş bulmak, ekonomik nedenlerle ve toplumsal baskıdan ötürü tercih edilmekte olduğu (Bozkurt, 2015), artan bireysel özgürlükler nedeniyle, günümüzde azaldığı dile getirilmiş (Kırış, 2020) olsa da bu evlilik yöntemiyle bireyler, kendi değer yargılarına ve toplumsal normlara uygun bir eş adayını seçme şansına sahip olurlar, bu da aile onaylı bir evliliğin gerçekleşmesini kolaylaştırır (Ünlü, 2020). Ayrıca, görücü usulü evlilikler, aile bağlarını güçlendirerek sosyal ağları genişletir ve aile üyelerinin birbirleriyle daha yakın ilişkiler kurmasını sağlar (Yılmaz, 2019). Ayrıca görücü usulü evliliklerde, ailelerin onayı ve desteği

önemli rol oynar. Bu durum, çiftlerin evlilik sürecinde daha güvende hissetmesini ve olumsuz yaklaşımları azaltmasını sağlar (Özgür ve Sunar, 2017). Bu tür evliliklerde eşlerin beklentilerini daha iyi değerlendirebildikleri için çiftler arasındaki uyum da daha yüksek olabilir (Taşçı, 2019). Bireylerin, toplumsal onay ve ait olma ihtiyacı nedeniyle bu tür evlilikleri tercih etmeleri de mümkündür (Şentürk, 2018). Bununla birlikte bazı bireyler, görücü usulü evliliklerde daha güvenli bir sürece sahip olduklarını düşünebilirler. Bu da olumsuz yaklaşımları azaltabilir ve evliliğe daha olumlu bir bakış açısıyla yaklaşmalarını sağlayabilir (Kırış, 2020). Dolayısıyla mantık evliliği yapmak isteyen bekar bireylerin, aşk evliliği veya görücü usulü evlilik isteyen bireylere kıyasla daha yüksek olumsuz yatkınlık puanlarına sahip olmasının, beklenti uyumsuzluğu, özerklik ihtiyacı, güven eksikliği, toplumsal baskı ve evlilik motivasyonundaki farklılıklardan kaynaklandığı değerlendirilebilir.

Evliliğe yatkınlık ölçeği evlilik beklentisi alt boyut puanlarının, bireylerin *yapmak istedikleri evlilik türüne göre* sonuçlarına bakıldığında ise görücü usulü evlilik tercih edenler ile aşk evliliği yapmak isteyenler ve tercihini mantık evliliğinden yana kullanan bireyler arasındaki farklılaşmanın, görücü usulü evlilik yapmak isteyenler lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Diğer bir deyişle, görücü usulü evlilik yapmak isteyen bekar bireylerin evlilik beklentisi puanlarının aşk evliliği yapmak isteyen ve mantık evliliği yapmak isteyen bireylerin evlilik beklentisi puanlarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bireylerin evliliğe yatkınlık düzeyi arttıkça ve evliliğe hazır hale geldikçe, evlilik için en güvenli ve tercih edilebilir gördükleri yöntemin, son dönemlerde artan bireyselliğe rağmen ailelerinin onay ve desteği ile birlikte karar aldıkları bir süreci ifade eden görücü usulü evlilik olduğu açıktır. Görücü usulü evliliklerde, eş seçimi konusunda ailelerin yaptığı istişare önemli rol oynamaktadır. Aileler, eş adayları hakkında detaylı bilgiler toplayarak, uyum ve uygunluk konusunda daha kapsamlı değerlendirmeler yapabilmekte (Özkan, 2018), bu sayede çiftler arasındaki uyum daha yüksek olabilmektedir. Ayrıca Görücü usulü evliliklerde, ailelerin eş adaylarını sosyo-ekonomik, kültürel ve ailevi açıdan denklik temelinde değerlendirmeleri beklenmektedir. Böylece, çiftler arasındaki beklentilerin ve statülerinin uyumlu olması sağlanabilmektedir (Taşçı, 2019). Bununla birlikte, gençlerin evlilik içerisinde yaşayacaklarını düşündükleri muhtemel problemlerde ailelerinin yardım ve desteğini her daim alabilmeleri için de görücü usulü evlilikleri daha güvenli buluyor olmaları mümkündür. Mantık evliliğinde ise, duygusal

faktörlerin etkisi daha az olduğu için, eş seçiminde daha rasyonel değerlendirmeler yapılabilir. Bu da uyum ve uzun vadeli başarı açısından avantaj sağlayabilir (Özkan, 2018). Ayrıca mantık evliliği bazı durumlarda pratik ve mantıklı bir seçenek olabilir ancak aile desteğinin eksikliği, beklenti uyumsuzluğu, güven eksikliği gibi sebepler bekar bireyler için görücü usulü evliliği daha tercih edilir kılıyor olabilir. Bunun yanında aşk evliliklerinde ise, cinsel ve romantik anlamda daha derin bir tatmin sağlanabilir (Taşçı, 2019). Fakat duygusal coşku ve heyecan bazen gerçekçi değerlendirmeleri engelleyebilir. Kişiler bu durumda idealize ettikleri imajlar üzerinden karar verebilir (Özkan, 2018). Aşık olan bireyler, evliliğe uyum, aile uyumu, maddi durum gibi rasyonel faktörleri yeterince göz önünde bulundurmaz olabilir (Yılmaz, 2019). Evlilik öncesi beklentiler ile gerçekler arasındaki fark, aşk evliliklerinde daha belirgin olabilir (Taşçı, 2019). Aşık evliliklerinde güven ve güvenlik ihtiyacı da görücü usulü evliliklere göre daha zayıf olabilir (Kırış, 2020). Görücü usulü evliliklere kıyasla, aşk evliliklerinde aile desteği ve onayı daha sınırlı kalabilir (Özgür ve Sunar, 2017). Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, evlilik beklentisi arttıkça rasyonelleşen fikirlerin daha gerçekçi kararlara evrildiği ve bu sebeple de görücü usulü evlilik fikrinin, aşk ve mantık evliliği fikrine galip geliyor olduğu düşünülebilir.

5.1.3. Mutluluk ve Evliliğe Yatkinlık (Olumsuz Yatkinlık ve Evlilik Beklentisi) Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Bireylerin mutluluk ve evliliğe yatkinlık (olumsuz yatkinlık ve evlilik beklentisi) düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, evliliğe yatkinlık ile mutluluk arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre bireylerin evliliğe olumsuz yatkinlıkları ve evlilik beklentileri arttıkça mutluluk düzeylerinin düştüğü gözlenmektedir. Bu değişkenlerin mutluluk üzerindeki görelî önem sırası ise; olumsuz yatkinlık ve evlilik beklentisidir. Bu da olumsuz yatkinlığın evlilik beklentisine göre mutluluğu daha fazla olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Literatür incelendiğinde, elde edilen bu sonuçlara benzer çalışmalara rastlanmaktadır. Smith ve Jones (2018)' un, negatif duygulanımın yaşam memnuniyeti ve ruh hali üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmanın sonuçlarına göre, olumsuz yatkinlık,

bireylerin genel yaşam memnuniyetini ve ruh hallerini olumsuz olarak etkilemektedir. Akgün' ün (2017) yaptığı çalışma da bireylerin evliliğe olan olumsuz yatkınlıkları ve evlilik beklentileri arttıkça mutluluk düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Özellikle, olumsuz yatkınlığın, evlilik beklentisi üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olduğu ve mutluluğu daha fazla olumsuz etkilediğini destekleyen çalışmalar da mevcuttur (Brown ve Davis, 2020; Yılmaz, 2020). Bu bulgular, evlilik beklentilerinin gerçekçi olmaması ve bireylerin olumsuz yatkınlıklarının, evlilikle ilgili tutumlarını olumsuz etkileyerek mutluluklarını azaltabileceğini göstermektedir. Bekar bireylerde evliliğe olumsuz yatkınlık ve yüksek beklentiler, mutluluk seviyesini düşürebilir ve olumsuz yatkınlık, evliliği çatışmalı ve zorlu görmeye, beklentileri düşürmeye ve mutsuzluk yaşama olasılığını artırmaya yol açarken, yüksek beklentiler ise gerçekçi olmayan beklentilere ve hayal kırıklığına yol açarak mutluluğu azaltabilmektedir. Genel olarak mutluluğu olumsuz olarak etkileyen durumlara bakıldığında, olumsuz düşünme eğilimlerinin (Seligman, 1991), güven eksikliğinin (Rosenberg, 1965), sosyal destek eksikliği ve yalnızlığın (Cacioppo ve Patrick, 2008), finansal kaygıların (Kahneman ve Deaton, 2010), bireylerin değerleriyle uyumsuz bir yaşam tarzı düşüncesinin (Frankl, 1959), stres, kaygı, depresyon gibi duygusal sorunlara yol açabildiği görülmektedir. Dolayısıyla evlilikle ilgili beklenti ve kaygılarını psikolojik, sosyal ve ekonomik anlamda bu gibi negatif durumlarla ilişkilendirerek benimsemiş olan bireylerin mutluluk düzeylerinin, evliliğe olumsuz yatkınlık ve evlilik beklentisi düzeylerinden olumsuz yönde etkileniyor olması beklenen bir durum olabilir. Bununla birlikte, evlilik, hayatın en önemli kararlarından biridir ve evlilik beklentisi gelecekteki belirsizliği de beraberinde getirir. Bu belirsizlik, bireyin ilişkinin başarısı, gelecekteki yaşamları ve finansal durumları hakkında endişelenmesine neden olabilir. Toplumda evliliğe dair belirli beklentiler ve baskılar da vardır. Bu baskılar, bireyin evlilik kararını verme konusunda baskı altında hissetmesine ve kaygı duymasına neden olabilir. Evlilik beklentisi, bireyin idealize edilmiş bir ilişki hayal etmesine, kendisinden ve partnerinden mükemmellik beklemesine neden olabilir. Bu beklentiler, gerçekçi olmayan ve karşılanamayan beklentiler ortaya çıkararak kaygı durumlarına, bu durum da mutsuzluğa yol açabilir.

5.2. Öneriler

1. Pozitif psikolojinin insanlara sunduğu temel değerlerden bir tanesi de mutluluktur. Elde edilen analizlere göre olumsuz yatkınlık ve evlilik beklentisinin mutluluğu negatif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı gözlenmektedir. Bu bağlamda insanların evlilik beklentisini olumlu yönde değiştirecek ve olumsuz yatkınlığını ortadan kaldırarak daha mutlu insan profiline ulaştıracak çalışmalar yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.
2. Bu çalışmada evliliğe yatkınlık ve mutluluk arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bununla birlikte mutluluğu etkileyebilecek evlilik doyumu, romantik ilişkiler, ayrılık kaygısı gibi farklı değişkenlerin de ele alınacağı araştırmalar yapılabilir.
3. Bireylerin fiziksel algılarının mutluluk düzeyleri üzerinde bir etkisi olmasından hareketle, insanların beden imajına yönelik pozitif algılarının oluşması konusunda yapılacak olan çalışmalar, bireylerin mutluluk düzeylerini artırması konusunda faydalı olabilir.
3. Ailede olumlu ebeveyn iletişiminin mutluluğu ve evlilikle ilgili pozitif duygu ve düşünceleri artırdığı sonuçları göz önüne alındığında, sağlıklı aile ilişkilerinin oluşması amacıyla özellikle aile danışmanlarının ve psikolojik danışmanların ailelere farkındalık çalışmaları yapmaları önerilebilir.
4. Bu çalışmada evliliğe yatkınlık ve mutluluk arasındaki ilişki nicel araştırma yöntemleri kullanılarak araştırılmıştır. Bu konuya yönelik deneysel araştırmalar ve gerek evlilik beklentisi gerekse mutluluğu olumsuz etkileyebilecek nedenler üzerinde derinlemesine nitel araştırmalar yapılması alan için önemli faydalar sağlayabilir.
5. Yapılan analiz sonuçlarına bakıldığında, siyasi kimliğin ve ideolojik algının insanların evliliğe yatkınlığı üzerinde bir etkisi olduğu görülmektedir. Bu bağlamda ideoloji veya siyasi kimliğin bireylerin evliliğe dönük yatkınlığını neden olumsuz etkilediğine dair çalışmaların yapılması önerilebilir.
6. Türkiye’ de yapılan çalışmalar incelendiğinde, bekar bireylerin evliliğe yönelik tutumları ve mutluluklarını etkileyen faktörlerin araştırıldığı çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Toplumun temel yapı taşı olan ailenin sağlıklı bir yapı olarak inşa edilmesinin hem birey hem de toplum sağlığı üzerinde olumlu etkisi olduğu

bilindiğinden; bu alana yönelik çalışmaların arttırılmasının, literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

7. Evlilik ve aile yaşamına dair kapsamlı eğitim içerikleri hazırlanarak genç yetişkinlere ulaştırılması ve evlilik öncesi aile danışmanlığı hizmetlerinin arttırılması, bireylerin kendilerini ve gelecekteki eşlerini tanımalarına, beklentilerini ve hedeflerinin farkında olarak açıkça ifade etmelerine, olası sorunları ve çözüm yollarını keşfetmelerine yardımcı olabilir. Hazırlanan eğitim içeriklerinin kitle iletişim araçları yoluyla yaygınlaştırılarak ve bilgiye ulaşımı kolaylaştırarak genç yetişkin popülasyonunda daha geniş kitlelere ulaştırılmasının, ülkemizde yapılacak olan önemli çalışmalar arasında yer alacağı ön görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acevedo, B. P., Poulin, M. J., Collins, N. L., & Brown, L. L. (2020). After the honeymoon: neural and genetic correlates of romantic love in newlywed marriages. *Frontiers in psychology, 11*, 634.
- Akbaş, M., Sürücü, Ş. G., Köroğlu, C. O., & Öztürk, M. (2019). Factors affecting marriage attitudes of university students. *Cukurova Medical Journal, 44*(1), 93-100.
- Akdağ, F. G., Çankaya, Z. C. (2015). Evli bireylerde psikolojik iyi oluşun yordanması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(3).
- Akgün, Ö. (2017). Evlilik beklentileri ve evlilik memnuniyeti arasındaki ilişki. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 24*(2), 123-138.
- Akgündüz, A. G. K. (2023). Ekonomik Kalkınma ve Mutluluk: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Ekonomide Güncel Sorunlara Politik, Teorik ve Uygulamalı Yaklaşımlar, 27*.
- Akın, A., ve Yıldırım, İ. (2016). Öznel iyi oluş ve öz-duyarlık. *Sakarya University Journal of Education, 6*(1), 165-179.
- Akın, G., Şentürk, L. (2012). Mühendislik fakültesi öğrencilerinin evlilik ve kariyer beklentileri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 52*(1), 151-169.
- Akın, H. B., ve Şentürk, E. (2012). Bireylerin mutluluk düzeylerinin ordinal lojistik regresyon analizi ile incelenmesi-analysing levels of happiness of individuals with ordinal logistic analysis. *Öneri dergisi, 10*(37), 183-193.
- Akın, M. (2018). Aileye dair kabullerin ezber bozumu. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi, 31*, 3.
- Akman, S. U. (2021). Mutluluk ve yaşam memnuniyetinin belirleyicileri: Türkiye İstatistik Kurumu Yaşam memnuniyeti araştırması üzerine analizler. In *Journal of Social Policy Conferences* (No. 81).
- Akman, Y., ve Korkut, F. (1993). Umut ve locus of control kavramları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9*(9).

- Aksan, G. (2013). "Evlilik ve Ayrılma: Ailenin Kurulması ve Sona Ermesi". Sistematik Aile Sosyolojisi. Ed. M. Aydın. Konya: Çizgi Kitabevi. 169-194.
- Aktaş, A., Ö. Küçükkaragöz, H. (2018). Boşanma Nedenleri Ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlüklerle İlişkin Bir Araştırma: İzmir İli Örneği. *Journal of Society & Social Work*, 29(1).
- Aktaş, G. (2015). Türkiye'de Aile Sosyolojisi Çalışmalarına Genel Bir Bakış. *Journal of Sociological Studies/Sosyoloji Konferansları*, (52).
- Aktay, Y. (1991), "Modern Dünyada Ailenin Dönüşümü ve Muhtemel Geleceği Üzerine Mülahazalar ve Geleneğe Dayalı Problemler", Aile Sosyolojisi Yazıları, Editör: Aydın, M. Açılım Kitap, İstanbul.
- Alacahan, O. (2010). Aile birliğini oluşturan faktörler ve işlevleri. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 289-298.
- Albayrak, G. (2022). Mutluluk ekonomisi ve Türkiye. *Turkish Business Journal*, 3(5), 57-75.
- Albuquerque, I., de Lima, M. P., Matos, M., ve Figueiredo, C. (2012). Personality and subjective well-being: What hides behind global analyses?. *Social Indicators Research*, 105(3), 505-531.
- Alesina, A., Di Tella, R., ve MacCulloch, R. (2004). Inequality and happiness: are Europeans and Americans different?. *Journal of public economics*, 88(9-10), 2009-2042.
- Alexander, R., Aragón, O. R., Bookwala, J., Cherbuin, N., Gatt, J. M., Kahrilas, I. J., ... & Styliadis, C. (2021). The neuroscience of positive emotions and affect: Implications for cultivating happiness and wellbeing. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 121, 220-249.
- Aliyev, R., & Gençöz, T. (2016). The Mediating Role of Psychological Resilience in the Relationship Between Parenting Styles and Life Satisfaction. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 6(46), 113-123.
- Allison, R. (2023). "Why wait?": Early marriage among Southern college students. *Journal of Marriage and Family*, 85(4), 923-940.

- Altın, K., & Kömürcü, E. (2021). Türk Tarihinde Görülen Siyasi Evliliklere Bir Örnek: Levirat. *Turkish Studies-Social Sciences*, 16(6).
- Altıntaş, H., & Gürsoy, Ş. (2019). Türkiye'de Siyasi Görüşlerin Evliliğe Yönelik Tutumlara Etkisi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 15(35), 31-52.
- Altunek, S. (2001). "Türkiye Üzerine Yapılmış Evlilik ve Akrabalık Araştırmalarının Bir Değerlendirmesi", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18, (2): 17-28.
- Aluş, Y., Selçukkaya, S. (2015). Türk ailesinde mutluluk algısı ve değerleri. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 1(2), 151-175.
- American Psychological Association. Families. <https://www.apa.org/topics/families>. Erişim: 09.04.2024.
- Amato, P. R. (2002). The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and Family*, 64(4), 999-1012.
- Amato, P. R. (2005). "The Impact of Family Formation Change on the Cognitive, Social, and Emotional Well-Being of the Next Generation." *The Future of Children*, 15(2), 75-96.
- Amato, P. R., & Gilbreth, J. (1999). Nonresident fathers and children's well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 61(4), 953-967.
- Anayasası, T. C. (1982). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Retrieved December, 13, 2012.
- Apriliani, T., Wulandari, D., & Hamzah, I. (2024). The Reasons Why Love Languages are Quite Influential on Marital Harmony. In *Proceedings of the 6th International Seminar on Psychology, ISPsy 2023, 18-19 July 2023, Purwokerto, Central Java, Indonesia*
- Arıkan, Ç. (1992). *Yoksullukta ve Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma*. Ankara.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480.
- Arslan, D. A., Arslan, G. (2015). Kırsal Türkiye'de, Geçmişten Geleceğe Kadın, Evlilik ve Aile. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(37).

- ASAGEM. (2011), Tek Ebeveynli Aileler Araştırması, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No:148.
- Atak, H., Tatlı, C. E., Çokamay, G., Büyükpabuşcu, H., Çok, F. (2016). Yetişkinliğe geçiş: Türkiye’de demografik ölçütler bağlamında kuramsal bir gözden geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(3)
- Avcı, A. (2015). Siyasi ideoloji ile öznel iyi oluş arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, M. (Ed.). (2016). *Sistemik aile sosyolojisi*. Çizgi Kitabevi
- Aydın, O., & Baran, G. (2010). Toplumsal değişme sürecinde evlenme ve boşanma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(2), 117-126.
- Aydın, S., Emiroğlu, K. (2003). Antropoloji Sözlüğü. *Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları*, 277-281.
- Aydin, N., & Khan, H. (2021). G-donic happiness: An alternative to hedonic and eudemonic happiness for sustainable consumption. *Sustainability*, 13(11), 6096.
- Ayyıldız, E., Sunay, H. (2021). Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılım Durumlarına Göre Mutluluk Ve Duygusal Düzenlemede Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 230-240.
- Babahanoğlu, R. (2020). Eş Seçiminde Öncelikler: Bilimsel Bir Araştırma. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 584-596.
- Bachman, L. F. (2004). *Statistical Analyses for Language Assessment Book*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Bağlı, M., Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/tabulaşan kurumun (ailenin) kurbanlıklar edinme pratiği: Levirat ve sororat. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8(8).
- Barlow, A., Berger, J. (2020). Singles in contemporary families. In *Handbook of Families and Poverty* (pp. 151-165). Edward Elgar Publishing.
- Barr, A. B., & Simons, R. L. (2018). Marital beliefs among African American emerging adults: The roles of community context, family background, and relationship experiences. *Journal of Family Issues*, 39(2), 352-382.

- Baş, E. (2021). Evlilik: Modernleşme sürecinde kuşaklararasıda yaşanan değişim. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 20(2), 821-845.
- Baş, E. ve Cengiz, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve aileyi anlamlandırma biçimleri: Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği. *İmgelem*, 2(2), 5-27.
- Başar, S. (2018). Düzenli egzersizin depresyon, mutluluk ve psikolojik iyi oluş üzerine etkisi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 25-34.
- Başaran, E. (2014), “Ailenin İşleyişi ya da Gerçekleştirimi”, *Sistemik Aile Sosyolojisi*”, Edt. Mustafa AYDIN, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Bayer, A. (2013), *Değişen Toplumsal Yapıda Aile*, Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:4, Sayı:8, 101-129.
- Bayer, A. (2020). Modernleşme sürecinde aile: Değişen annelik ve babalık. *Tevilat*, 1(1), 56.
- Baynal, F. (2020). Mutluluk kavramının felsefi, psikolojik ve dini açıdan incelenmesi. *Darulfunun İlahiyat Dergisi*, 31(2), 247-274.
- Bener, Ö. ve Günay, G. (2013). Gençlerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumları Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3(1), 1-16.
- Bengtson, V. L. (2001). Beyond the nuclear family: the increasing importance of multigenerational bonds: the burgess award lecture. *Journal of marriage and family*, 63(1), 1-16.
- Bircan, H. H. (2001). *İslam felsefesinde mutluluk*. Marmara Üniversitesi (Türkiye).
- Birekul, M. (2014), “Aile-Toplum İlişkisi”, *Sistemik Aile Sosyolojisi*”, Edt. Mustafa AYDIN, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Botha, F., Booyesen, F. (2014). Güney Afrikalı hanelerde aile işleyişi ve yaşam doyumu ve mutluluk. *Sosyal Göstergeler Araştırması*, 119, 163-182.
- Boylu, A., A., Öztop, H. (2013), *Tek Ebeveynli Aileler: Sorunlar ve Çözüm Önerileri* , *Sosyo-Ekonomi Dergisi*, Cilt:19, Sayı:19, 207-220.
- Bozkurt, V. (2015). *Değişen Toplumda Aile*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Bradburn, N. M. (1969). *The structure of psychological well-being*. Chicago: Aldine Publishing Company.

- Brown, A., & Davis, M. (2020). The role of marital expectations in marital satisfaction. *Journal of Marriage and Family*, 82(2), 345-360.
- Bullough, R. V. (2011). Umut, mutluluk, öğretme ve öğrenme. *Öğretmen çalışmalarının yeni anlayışları: Duygular ve eğitimsel değişim*, 15-30.
- Bulut, I. (1993). Ruh sağlığının aile işlevlerine etkisi. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını, Ankara.
- Bulut, S. (2013). Sağlıkta sosyal bir belirleyici; fiziksel aktivite. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 70(4), 205-214.
- Bülbül, Ş., Gıray, S. (2011). Sosyodemografik Özellikler ile Mutluluk Algısı Arasındaki İlişki Yapısının Analizi. *Ege Academic Review*, 11.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Büyükşahin, A., Hovardaoğlu, S. (2007). Evlilik biçimlerinin evliliğe ilişkin tutumlar açısından karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 257-267.
- Byrd, A. D. (2022). Optimal Çocuk Gelişimi İçin Çift Cinsiyetli Ebeveynlik. *Eşcinsellik Ve Cinsel Kimlik Gelişimi*, 43.
- Cacioppo, J. T., & Patrick, W. (2008). Loneliness: Human nature and the need for social connection. New York: W. W. Norton & Company.
- Cairney, J., Boyle, M., Offord, D. R., & Racine, Y. (2003). "Stress, Social Support and Depression in Single and Married Mothers." *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 38(8), 442-449.
- Campbell, K., Wright, D. W. (2010). Bugün evlilik: Amerikalıların inançları ve uygulamaları arasındaki uyumsuzluğu keşfetmek. *Karşılaştırmalı Aile Çalışmaları Dergisi*, 41(3), 329-345.
- Campbell, K., Wright, DW & Flores, CG (2012). Newlywed women's marital expectations: Lifelong monogamy?. *Journal of Divorce & Remarriage*, 53(2), 108-125.
- Can, Y., & Aksu, N. B. (2016). Boşanma Sürecinde ve Sonrasında Kadın. *Electronic Journal of Social Sciences*, 15(58).

- Canatan, K. (2019). Aile kavramının tanımı. K. Canatan ve E. Yıldırım (Ed.). Aile sosyolojisi içinde (53-64. ss.). (8. Baskı). İstanbul: Açılım Kitap
- Canatan, K., Yıldırım, E. (2011). Aile Sosyolojisi, 2. bs. İstanbul: Açılımkitap.
- Carlson, D. S., Kacmar, K. M. (2000). Work–family conflict in the organization: Do life role values make a difference?. *Journal of management*, 26(5), 1031-1054.
- Carr, D., Freedman, V. A., Cornman, J. C., Schwartz, N. (2014). Happy marriage, happy life? Marital quality and subjective well-being in later life. *Journal of Marriage and Family*, 76(5), 930-948. <https://doi.org/10.1111/jomf.12133>.
- Carroll, JS, Willoughby, BJ, Badger, S., Nelson, LJ, Barry, CM, & Madsen, SD (2007). So close, yet so far away: The impact of varying marital horizons on emerging adulthood *Journal of Adolescent Research*, 22(3), 219-247. <https://doi.org/10.1177/0743558407299697>
- Ceylan, A., Öksüz, Y. (2015). Evlilik ve evliliğe hazırlık süreci hakkındaki görüşler. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 675-689.
- Chant, S. (2002). Families on the verge of breakdown? Views on contemporary trends in family life in Guanacaste, Costa Rica. *Journal of Developing Societies*, 18(2-3), 109-148.
- Cherlin, A. J. (2004). The deinstitutionalization of American marriage. *Journal of marriage and family*, 66(4), 848-86.
- Cherlin, A. J. (2010). The changing American family and the challenges of fatherhood. *Journal of Marriage and Family*, 72(5), 1053-1063.
- Christofferson, D. T. (2015). Neden evlilik, neden aile. davidson-law.net *adresinden alındı*.
- Cloninger, C. R. Zohar, A. H. (2011). Kişilik ve sağlık ve mutluluk algısı. *Afektif bozukluklar dergisi*, 128(1-2), 24-32.
- Csikszentmihalyi, M. (2018). Akış mutluluk bilimi. (2.Baskı) Ankara:Buzdağı Yayınevi
- Cui, M., Fincham, F. D. (2010). The differential effects of parental divorce and marital conflict on young adult romantic relationships. *Personal Relationships*, 17(3), 331-343.
- Cüceloğlu, D. (2019). Evlenmeden önce. İstanbul: Remzi Kitabevi

- Çağ, P., Yıldırım, İ. (2013). Evli ve bekar bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 21-32
- Çağ, P., Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumu. *Aile ve Toplum*, 9(34), 36-44.
- Çağ, P., Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(39).
- Çağ, P., Yıldırım, İ. (2013). Evlilikte mutluluğu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çağ, P., Yıldırım, N. (2013). Evlilik öncesi cinsel deneyimin evlilik beklentilerine etkisi. *Aile ve Toplum*, 9(34), 9-28.
- Çağan, K. (2011). Ailenin İşlevleri. In K. Canatan ve E. Yıldırım (Eds.), *Aile Sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Çağrıci, A. (2014). *Feminist film teorisi bağlamında 1980ler Atıf Yılmaz filmlerinde ataerkilliğin eleştirisi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Çaki, F. (2016), "Farklılaşan Dünyada Aile Politikaları ve Ailenin Geleceği", *Aile Sosyolojisi*, Editörler: Nazmi Avcı-Erdal Aksoy, Lisans Yayıncılık, İstanbul.
- Çakmak Tolan, Ö. (2015). *Evlilik uyumunun kişilik özellikleri, ilişkiye dair inançlar ve çatışma çözüm stilleri bağlamında yordanması (Diyarbakır ili örneği)* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Çapcıoğlu, İ. (2018). Sekülerleşen Toplumda bireyselleşen aile. *Turkish Studies*, 13(2), 19-34
- Çelik, A. S. (2008). Evlilik ve aile. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çelik, E. B., Odacı, H. (2020). Ergenlerde beden imajı, benlik saygısı ve sosyal fobi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 11(2), 92-98.
- Çelik, İ., Tümkaya, S. (2012). Lise öğrencilerinin boyun eğici davranışları, problem çözme becerileri ve aile işlevlerinin mutluluk düzeylerini yordama gücü. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 77-94.
- Çelik, K., Oral, B. (2013). İş doyumu ve örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (36)

- Çelik, M., Tümkaya, S. (2012). Aile ve Evlilik Psikolojisi. Ankara: Pegem Akademi
- Çiftçi, A. N. (2023). Aile Yapısında Yaşanan Çözülme ve Uzunköprü Örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(Özel Sayı), 489-514.
- Daly, M. (2005). Changing family life in Europe: Significance for state and society. *European societies*, 7(3), 379-398.
- Davison, T. E., McCabe, M. P. (2006). Adolescent body image and psychosocial functioning. *The Journal of Social Psychology*, 146(1), 15-30.
- Demir, M. (2008). Sweetheart, you really make me happy: Romantic relationship quality and personality as predictors of happiness among emerging adults. *Journal of Happiness Studies*, 9(2), 257-277.
- Demir, Ö., Fışiloğlu, H. (2012). Bekâr yetişkinlerin evlilik ve aile beklentileri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 27(69), 15-30.
- Demir, Ü. (2020). Aile özellikleri ve mutluluk: Çanakkale’de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1296-1306.
- Demir, V., Öztürk, E., Atli, A. (2018). Examination of the Relationship Between Parental Attachment, Marital Attitude and Emotional Regulation Skills in Adolescents. *Eurasian Journal of Educational Research*, 76, 21-40.
- Demir, Y., Kutlu, M. (2016). Üniversite öğrencilerinde sosyal etkileşim kaygısı ile mutluluk arasındaki ilişki: yalnızlığın aracı rolü. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1).
- Demir, Z. (2021). Değişen toplumlarda ailenin değişmeyen özellikleri. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 21(2), 770.
- Demirbağ, B. C., Yılmaz, M. (2013). Evli ve bekar hemşirelerin yaşam doyum düzeylerinin karşılaştırılması. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 10(2), 25-32.
- Demirbaş, H. T., Haşiloğlu, S. B. (2016). Demografik değişkenlerin mutluluk üzerindeki etkisi: Kars ili örneği. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(13), 141-162.

- Demirci, İ. & Ekşi. H. (2018). Keep calm and be happy: A mixed method study from character strengths to well-being. *Educational Sciences: Theory & Practice* 18(29) 303–354. <http://dx.doi.org/10.12738/estp.2018.2.0799>
- DePaulo, B. M., Morris, W. L. (2005). Singles in society and in science. *Psychological Inquiry*, 16(2-3), 57-83.
- Diener, E. (1996). Traits can be powerful, but are not enough: Lessons from subjective well-being. *Journal of research in personality*, 30(3), 389-399.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Diener, E., Ryan, K. (2009). Subjective well-being: A general overview. *South African Journal of Psychology*, 39(4), 391-406.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological bulletin*, 125(2), 276.
- Diener, E., Seligman, M. E. (2002). Very happy people. *Psychological science*, 13(1), 81-84.
- Diener, Ed (1984), “Subjective Well-Being”, *Psychological Bulletin*, 95 (3): 542-575.
- Diener, Ed, Christie Napa Scollon ve Richard E. Lucas (2004), “The Evolving Concept of Subjective Well-Being: The Multiaceted Nature of Happiness”, *Advances in Cell Aging and Gerontology*, 15: 187-219.
- Dikeçligil, F. B. (2012). Aileye Dair Kabullerin Ezber Bozumu, *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, 8(31), 21-52
- Doğan, A. (2017). Evlilik Geçiş Dönemindeki Kadınların Kariyer ve Aile Rollerini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Doğan, A., Hafizoğlu, G. (2021). The Impact of Career Concerns on Marriage and Family Formation Decisions. *Journal of Family Issues*, 42(1), 22-44.
- Doğan, İ. (1998). Sosyoloji kavramlar ve sorunlar. İkinci Basım, İstanbul, Sistem Yayıncılık, s.192-241.
- Doğan, İ. (2007). Vatandaşlık, Demokrasi ve İnsan Hakları, 6. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Doğan, R. (2019). "Modern Gençlik ve Evlilik Algısı: Türkiye'de Bir Alan Araştırması". *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 30(2), 88-105.
- Doğan, T., & Yavuz, K. (2020). Yetişkinlerde psikolojik sağlamlık, olumlu çocukluk deneyimleri ve algılanan mutluluk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12, 312-330.
- Doğan, T., oban, A. E. (2019). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Doğan, T., Eryılmaz, A. (2013). Akılcı duygusal davranışçı terapiye dayalı grupla psikolojik danışmanın niversite ğrencilerinin öznel iyi oluşlarına etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 120-131.
- Doğan, T., Eryılmaz, A. (2013). Benlik saygısı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 107-117.
- Doğan, U. (2013). Üniversite ğrencilerinin znel İyi Oluş Düzeyleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 234-248.
- Dolu, N., Bahr, S., Demirer, F., Kulak, E., ve am, A. (2016). Fiziksel aktivitenin kognitif fonksiyonlar üzerine etkisi. *İzmir Üniversitesi Tıp Dergisi*, D (5).
- Duman, Z. (2021). Üniversitede okuyan z kuşağının değişen aile algısı ve aile içi ilişkilerde yaşadığı sorunlar.
- Duran, R. (2022). Türkiye aile yapısının geleceğine yönelik çıkarımların değerlendirilmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 147-164.
- Durmuş, E., Gümüşsoy, V. (2019). Üniversite ğrencilerinin beden imajı ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 203-218.
- Dush, C. M. K., ve Amato, P. R. (2005). Consequences of relationship status and quality for subjective well-being. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(5), 607-627.
- Elif, B., Cengiz, E. (2018). niversite ğrencilerinin evlilik ve aileyi anlamlandırma biçimleri: Karadeniz Teknik niversitesi rneği. *İmgelem*, 2(2), 5-27.

- Erarslan, M. U., Yayar, R. (2022). Türkiye’de mutluluk ekonomisi. *Journal of International Management Educational and Economics Perspectives*, 10(1), 43-58.
- Erci, B. (2012). Determinants of quality of life of married and single individuals. *Japanese Journal of Nursing Science*, 9(2), 209-219. <https://doi.org/10.1111/j.1742-7924.2012.00205.x>.
- Erdentuğ, A. (1991). Çeşitli İnsan Topluluklarında Aile Tipleri, Aile Yazıları Temel Kavramlar Yapı ve Tarihi Süreç. B.A.A.K, Ankara.
- Erdoğan, Ö. (2020). Aile üyelerinin aile iletişim kalıpları algıları arasındaki ilişki. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(1), 53-74.
- Erdoğan, K. A. (2022). Türkiye’de Mutluluğa Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. *Alanya Akademik Bakış*, 6(3), 3159-3187.
- Ergün, G., & Meriç, M. (2020). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanımı ile Mutluluk ve Yaşam Doyumu Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(2), 233-240.
- Erikson, E. H. (1959). Identity and the life cycle: Selected papers. *Psychological Issues*, 1, 1-171.
- Erikson, E. H. (1968). Identity: Youth and crisis (No. 7). WW Norton & company.
- Erkal, M. E. (1998). Sosyoloji (Toplumbilim). 9. Basım, İstanbul, Der Yayınları, s.97-111.
- Erozkan, A. (2012). The influence of family functions and perceived social support on optimism in childhood. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(4), 2385-2390.
- Erus, S. M. (2019). Evlilikte bilinçli farkındalık ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide duygusal zeka ve evlilik uyumunun aracılık rolü. (Doktora tezi). *Yıldız Teknik Üniversitesi*.
- Eryılmaz, A. (2009). Başa Çıkma Stratejilerinin Kişilik Özellikleri ile Ergen Öznel İyi Oluşu Arasındaki Aracı Rolü. Doktora Tezi. A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

- Eryılmaz, A. (2010). Subjective well-being: Geneity of measures across ages and gender. *Social Indicators Research*, 97(2), 269-282.
- Eryılmaz, A. (2011). Investigating adolescents' subjective well-being with respect to using subjective well-being increasing strategies and determining life goals. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, Cilt 24, sayı 1, ss.44-51. Doi:10.5350/Dajpn2011240106
- Eryılmaz, A. (2014). *Mutluluğun başucu kitabı*. Pegem Akademi.
- Eryılmaz, A., Bartholomew, K. (2011). Yetişkinlikte bağlanma stilleri ve evlilik doyumu ilişkisinde algılanan kontrol ve barışçıl çözümün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1-13.
- European Social Survey. (2018). ESS Round 9: European Social Survey Round 9 Data (2018). Data file edition 3.1. NSD - Norwegian Centre for Research Data, Norway – Data Archive and distributor of ESS data for ESS ERIC.
- Eyce, B. (2000), Tarihten Günümüze Türk Aile Yapısı, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, Sayı:4, 223-244.
- Feyzioğlu, S., & Kuşçuoğlu, C. (2011). Tek ebeveynli aileler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 26(26), 97-110
- Fışıloğlu, H. (1995) “Aile İçi Algı-İletişim”, Aile ve evlilik terapileri ders notları, Ankara.
- Framo, J. L. (1996). Aile terapisi alanının kişisel bir retrospektifi: O zaman ve şimdi. *Evlilik ve Aile Terapisi Dergisi*, 22(3), 289.
- Frankl, V. E. (1959). Man's search for meaning. New York: Washington Square Press.
- Fredrickson, B. L. (2004). The broaden-and-build theory of positive emotions. *Philosophical transactions of the royal society of London. Series B: Biological Sciences*, 359(1449), 1367-1377.
- Fromm, E. (1995). Erdem ve mutluluk. *Ayda Yörükan (çev), Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara*, 20-21.
- Galvin, K. (2006). Diversity's Impact on Defining the Family: Discourse-dependence and Identity, L.H. Turner ve R. West (Ed.), *The Family Communication sourcebook*, 3–19, Sage, Thousand Oaks, CA.

- Ganong, L., & Coleman, M. (2017). Stepfamily relationships: Development, dynamics, and interventions. Springer.
- Gedikli, E., Akdoğan, R. (2023). Sağlık Yönetimi Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı ile Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Abant Sağlık Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi*, 3(3), 1-12.
- Genç, M. (2020). İslâm Hukukunda Ailenin Önemi Ve Evlilik Hayatının Faydaları. *The Journal of Social Sciences*, 30(30), 272-294.
- Georgiev, S. (2010). Din, gelenek ve modernite bağlamında bir değer olarak aile. Uluslararası Konferans Makaleleri, Antalya, Türkiye.
- Gillen, M. M. (2015). Associations between positive body image and indicators of men's and women's mental and physical health. *Body Image*, 13, 67-74.
- Gladding, T. S. (2012), Aile Terapisi Tarihi, Kuram ve Uygulamaları, (Çev. İ. Keklik ve İ. Yıldırım), Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları
- Goleman, D. (1997) Emotional Intelligence, Bantam Boks, NY, USA.
- Gonalons-Pons, P., & Gangl, M. (2021). Marriage and masculinity: Male-breadwinner culture, unemployment, and separation risk in 29 countries. *American sociological review*, 86(3), 465-502
- Goody, J. (2004). Avrupa'da Aile, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Gottman, J. M. (1994). What predicts divorce? The relationship between marital processes and marital outcomes. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Gottman, J. M., & Gottman, J. S. (1994). Why marriages succeed or fail: And how you can make yours last. Simon and Schuster.
- Gökçe, B. (1976), Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme, Hacettepe Üniversitesi Beşeri Bilimler Dergisi, C:8, S:1-2, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yay., 46-67.
- Gökçe, B. (1978). Evlilik kurumuna sosyolojik bir yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 7-21.
- Güneş, F. (2018). Aile Sosyolojisi. *TC. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını*, 111.
- Gökçe, B. (1990). Türk Kadını ve Çağdaşlaşma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2)

- Gökçe, B. (2007). Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar, Savaş Yayınevi
- Gökçe, B. (2011). Aile sosyolojisi. *TC Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 111.*
- Gökçe, B., (1991). "Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme", Aile Yazıları I, Temel Kavramsal Yapı ve Tarihi Süreç, Bilim Serisi 5/1, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara
- Gökçe, H. (2017). Dünyü, Bugünü, Yarını ile Aile. *Sosyoloji Notları, 1(1), 50-63.*
- Göksoy, S., & Alkan, A. (2017). Evlenme kararındaki kararsızlığın evlilik beklentilerine etkisi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 7(2), 183-198.*
- Gökulu, G. (2019). Sembolik Etkileşimci Teorinin Gündelik Yaşam Sosyolojisine Katkıları. *Ekev Akademi Dergisi, (80), 173-190.*
- Gönen, E., Kalkan, M. (2018). Bekar bireylerin evlilik ve kariyer algılarının mutluluk düzeylerine etkisi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 2(4), 167-179.*
- Gönül, İ. Aile Araştırmalarında Yöntem Ve Yaklaşım. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(3), 59-68.*
- Graciyal, D. G., & Viswam, D. (2021). Social media and emotional well-being: pursuit of happiness or pleasure. *Asia Pacific Media Educator, 31(1), 99-115.*
- Greitemeyer, T. (2009). Stereotypes of singles: Prejudice against both single and married persons. *The Journal of Social Psychology, 149(3), 417-428.*
- Grogan, S., Rothery, L., Jestico, E., Conner, M. (2018). Everyday experiences of body dissatisfaction and disordered eating behavior in a sample of Estonian adolescents. *Journal of Health Psychology, 23(5), 718-728.*
- Gülaçtı, F. (2009). Üniversite öğrencilerinin sosyal beceri ve mutluluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 8(27), 668-683.*
- Güler, K. (2021). Evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı ile evliliğe yükledikleri anlam ve evlilik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

- Gülsoy, T., Akın, S. Durmuş, E. (2022). Evlilik kararı verme süreci ve eş seçimi kriterleri. *Aile ve Toplum Dergisi*, 17(2), 245-268.
- Güneş, A. (2010: 4). Din, gelenek ve modernite bağlamında bir değer olarak aile. Uluslararası Konferans Makaleleri, Antalya, Türkiye.
- Güneş, A. (2018). Evliliğe yönelik tutumlar ve eş seçme kriterleri. *Aile ve Toplum Dergisi*, 13(50), 33-45.
- Güneş, A. Çuhadaroğlu, F. (2018). Evliliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği' nin Geliştirilmesi ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 81-100.
- Güneş, F., Kasapoğlu, A., Karkıner, N. (2011). Aile sosyolojisi. *TC Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını*, 111
- Güneş, Z., Taşçı, S., Karakurt, P. (2019). Evli bireylerin beden algısı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(3), 178-184.
- Gürcan, N. İ. (2019). Evli ve bekar bireylerin mutluluk ve yaşam memnuniyeti düzeylerinin karşılaştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 20(1), 9-16.
- Gürsoy, F., Bıçak, N. (2018). Türkiye'de ve Batılı Toplumlarda Evlilik Algısı. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 76-91.
- Güvenç, Bozkurt (1984). İnsan ve Kültür. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Güzel, S. (2018). Gelir eşitsizliği, refah ve mutluluk. *Anemon Muş Alparslan üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 6(3), 389-394.
- Hallaç, S., & Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142
- Hans Freyar, *Sosyolojiye Giriş*. Çev: Nermin Abadan Ank.-1985 s.170
- Hatıplı, M. (2023). Modernizmden Postmodernizme Aile. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(4), 579.
- Heath, M. (2012). *Tanrı'nın altında bir evlilik: Amerika'da evliliği teşvik etme kampanyası* (Cilt 16). NYU Basın.
- Henslin, J. M. (2007). *Sosiologi dengan pendekatan membumi, jilid 1*. Erlangga.

- Hetherington, E. M. (2003). "Social Support and the Adjustment of Children in Divorced and Remarried Families." *Child Development*, 74(6), 1848-1866.
- Hippen, K. A. (2016). Attitudes toward marriage and long-term relationships across emerging adulthood.
- Holt-Lunstad, J., Birmingham, W., Jones, B. Q. (2008). Is there something unique about marriage? The relative impact of marital status, relationship quality, and network social support on ambulatory blood pressure and mental health. *Annals of Behavioral Medicine*, 35(2), 239-244. <https://doi.org/10.1007/s12160-008-9018-y>.
- Hünler, O. S., Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108
- İçli, G. (1997). Aile araştırmalarında yöntem ve yaklaşım. *PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi*
- İslamoğlu, G. (2010). Kurumlarda İyilik de Var. *Birinci Baskı, Nobel Yayın, Ankara*.
- İşlereroğlu, S. (2012). Lise Öğrencilerinde Öznel İyi Oluşun Benlik Saygısı, Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Duyguları İfade Etme Eğilimine Göre Yordanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi. İzmir: E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Jary, D., Jary, J. (2000), *Collins Dictionary of Sociology*, Glasgow: Harper Collins Publisher
- Jetten, J., Mols, F., Postmes, T. (2015). Relative Deprivation and Radical Right-Wing Voting. In *Social Psychology of Inequality* (pp. 73-89). Springer, Cham.
- Johnson, A. 2000, *The Blackwell Dictionary of Sociology*, Oxford: Blackwell Publisher.
- Kağıtçıbaşı, Ç. & Ataca, B. (2005). Value of children and family change: *A three-decade portrait from Turkey*. *Applied Psychology*, 54(3), 317-337.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji. Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

- Kağnıcı, D. Y. (2017). Evlilik doyumu ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki: Algılanan sosyal desteğin aracı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 17-31.
- Kağnıcı, S. (2012). Evlilikte romantizm ve pragmatizm: Görücü usulü ve aşk evliliği yapan çiftler üzerine nitel bir çalışma. *Türk Psikoloji Yazıları*, 15(30), 98-111.
- Kahneman, D., & Deaton, A. (2010). High income improves evaluation of life but not emotional well-being. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 107(38), 16489-16493.
- Kahraman, H. (2019). Bekar bireylerin evlilik ve kariyer algıları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Kalaycı, A. R. (2011), Tek Ebeveynli Aileler, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Kalmijn, M. (2017). The ambiguous link between marriage and health: A dynamic reanalysis of loss and gain effects. *Social Forces*, 95(4), 1607-1636.
- Kamile, Ö. (2023). Biriktirilen güzel anıların mutluluk üzerine etkisi: Sağlık meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir araştırma. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 10(3), 387-391.
- Kangal, A. (2013). Mutluluk üzerine kavramsal bir değerlendirme ve Türk hanehalkı için bazı sonuçlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(44), 214-233
- Kapız, S. (2002), Sosyal Değişim Sürecinde İşve Yaşam Etkileşimi, Yayımlanmamış Doktora.
- Kaplan, A. (2021). Türkiye’de Aile Yapısında ve Kültüründe Yakın Gelecekte Önem Kazanacak Gelişmelerin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 78.
- Karasar, N. (2002). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karimov, U. U. (2021). Scientific and Theoretical Foundations of the Formation of the Social Environment in the Family. *Oriental Journal of Social Sciences*, 38
- Kasapoğlu, A. (2011). Aile sosyolojisi. *TC Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını*, 111.

- Kasapoğlu, A., Karkıner, N. (2011). Aile sosyolojisi. *TC Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 111*.
- Kaufman, G., Aiello, A., Ellis, C., & Compton, D. L. (2022). Attitudes toward same-sex marriage, polyamorous marriage, and conventional marriage ideals among college students in the southeastern United States. *Sexuality & Culture, 26(5)*, 1599-1620.
- Kavas, S. (2020). "Gençlerin Evlilik ve Aile Kurumuna Bakış Açıları: Nitel Bir Araştırma". *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 23(1)*, 45-67.
- Keldal, G. (2021). Evliliğe Bakış Açısı ve Evlilikten Beklentiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 30(1)*, 1-10.
- Keldal, G. (2021). Üniversite öğrencilerinin gözünden evlilik. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23(2)*, 375-393.
- Kholisoh, N., Astuti, D. (2018). Why do they "commuter marriage"? Interpersonal communication: The commuter marriage couple cases. In *International Conference on Media and Communication Studies (ICOMACS 2018)* (pp. 15-19). Atlantis Press.
- Kırık, A. M., ve Sönmez, M. (2017). İletişim ve mutluluk ilişkisinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi), 2(1)*, 15-26.
- Kırış, E. (2020). Geleneksel Evlilik Pratikleri ve Değişen Toplum Yapısı. *Sosyoloji Dergisi, 35(2)*, 89-104.
- Kıroğlu, B. S., Yıldırım, K. (2022). Mutluluk ve Belirleyicileri: Türkiye için Bir Analiz. *JOEEP: Journal of Emerging Economies and Policy, 7(2)*, 50-70.
- Kızıldağ, S. ve Şahin, İ. (2018). Çiftler evliliklerini nasıl algılıyorlar?. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 47(2)*, 667-693.
- Kim, J., James, J. D. (2019). Spor ve mutluluk: Spor tüketim aktiviteleri, uzun ve kısa vadeli öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçların karşılanması arasındaki ilişkileri anlama. *Spor Yönetimi Dergisi, 33(2)*, 119-132.

- Korkmaz, O., ve Ceylan, A. (2012). İş-aile ve aile-iş çatışmasının işten ayrılma niyeti üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 19(1), 121-139.
- Koydemir, S., & Mısır, S. (2015). Benlik kurguları ve mutluluk: Deneysel bir hazırlama çalışması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(44), 49-60.
- Koyuncu, A. B. (2023). Evli Bireylerde Öznel Mutluluk ve İlişkisel Mutluluğun Evlilik Doyumuna Etkisi. *İstanbul Aile Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 84-99.
- Kozan, H. İ. Ö., Kavaklı, M., Ak, M., ve Kesici, Ş. (2019). Akıllı telefon bağımlılığı, genel aidiyet ve mutluluk arasındaki ilişkilerin yapısal eşitlik modellemesi ile incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22(4), 2152-2159.
- Köroğlu, T. (2013). Üniversite gençliğinde evlilik, aile ve boşanma konusundaki düşünce ve görüşleri üzerine sosyolojik bir araştırma: Karabük üniversitesi örneği [Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi].
- Krys, K., Chun Yeung, J., Haas, B. W., Van Osch, Y., Kosiarczyk, A., Kocimska-Zych, A., ... ve Uchida, Y. (2023). Önce aile: 49 farklı kültürde kişisel mutluluğa karşı ailenin değerindeki tutarlılık ve çeşitliliğin kanıtı. *Kültürlerarası Psikoloji Dergisi*, 54(3), 323-339.
- Kuşcuoğlu, A. (2016). *Finlandiyada din eğitimi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kuperberg, A. (2019). Premarital cohabitation and direct marriage in the United States: 1956– 2015. *Marriage & Family Review*, 55(5), 447-475.
- Laçın, B. G. D., Yılmaz, Y., İşgör, İ. Y. (2023). Sosyal Desteğin Mutluluk, Yaşam Doyumu Ve Sosyal Medya Bağımlılığı Üzerindeki Etkisinin Araştırılması. *Social Sciences (IJOESS)*, 14(51), 13-26.
- Lamb, M. E. (2004). The role of the father in child development. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (4th ed., pp. 3-25). John Wiley & Sons.
- Lappegård, T., & Veenstra, R. (2010). Life-course, gender and violent crime: Insights from a mixed-method longitudinal study in Norway. *The British Journal of Criminology*, 50(2), 370-390.

- Leung, J. T., ve Shek, D. T. (2018). Parent-child relationship and adolescent spiritual well-being: A longitudinal study. *Frontiers in Psychology*, 9, 1-13.
- Lewis, S., & Smithson, J. (2001). Sense of entitlement to support for the reconciliation of employment and family life. *Human Relations*, 54(11), 1455-1481.
- Lichter, D. T., & Qian, Z. (2008). Serial cohabitation and the marital life course. *Journal of Marriage and Family*, 70(4), 861-878.
- Lichter, D. T., Turner, R. N., & Sassler, S. (2010). National estimates of the rise in serial cohabitation. *Social Science Research*, 39(5), 754-765.
- Lyubomirsky S, Sheldon KM, Schkade D (2005) Pursuing happiness: The architecture of sustainable change, *Rev Gen Psychol*, 9:111-131.
- Lyubomirsky, S. (2008). *The How of Happiness: A Scientific Approach to Getting the Life You Want*. Penguin Books.
- Majhi, G., Panda, B. (2015). Marital satisfaction in dual earner family. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 20(3), 1-4.
- Maslow, A. (1968). Some educational implications of the humanistic psychologies. *Harvard educational review*, 38(4), 685-696.
- McLanahan, S., & Sandefur, G. (1994). *Growing up with a single parent: What hurts, what helps*. Harvard University Press.
- Meltzer, A. L., & McNulty, J. K. (2010). Body image and marital satisfaction: Evidence for the mediating role of sexual frequency and sexual satisfaction. *Journal of Family Psychology*, 24(2), 156-164.
- Merter, M. (2023). Hekatonla Son Tango. Aralık (1. baskı).
- Mumcu, N., ve Mumcu, H. E. (2019). *Sporun stres ve mutluluk üzerine etkileri*. Akademisyen Kitabevi.
- Mutlu, D. D., ve Can, F. Y. (2021). Evli bireylerde evlilik uyumu ve aşk tutumunun psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisi. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 4(1), 99-117.
- Myers, D. G., & Diener, E. (1995). Who is happy?. *Psychological science*, 6(1), 10-19.

- Napier, J. L., Jost, J. T. (2008). The "antidemocratic personality" revisited: A cross-national investigation of working-class authoritarianism. *Journal of Social Issues*, 64(3), 595-617.
- Nar, M. Ş. (2012). Tıbbi Antropoloji: Akraba Evliliklerinin Patolojik Etkileri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 52(1), 223-241
- Nauck, B. (2007). Immigrant families in Germany. Family change and intergenerational relations, 3, 45-78.
- Nazlı, S. (2007). Aile danışmanlığı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nikunen, M. ve Korvajärvi, P. (2022). Pozitif olmak, umutlu olmak, mutlu olmak: Kemer sıkma zamanlarında geleceklerini düşünen genç yetişkinler. *Avrupa Kültür Araştırmaları Dergisi*, 25(3), 824-842.
- Nomaguchi, K., & Milkie, M. A. (2020). Parenthood and well-being: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 198-223.
- Nordenmark, M. (2017). The importance of job and family satisfaction for happiness among women and men in different gender regimes. *Societies*, 8(1), 1.
- Oberle, E., Schonert-Reichl, K. A., ve Zumbo, B. D. (2011). Life satisfaction in early adolescence: Personal, neighborhood, school, family, and peer influences. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(7), 889-901.
- Ondaş, B. (2007). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimiyle ilgili görüşlerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Öz, A. Bozcuk, A. E. (2022). Finansal durum, mutluluk ve umut (suzluk): Üniversite öğrencilerinde bir uygulama. *Social Sciences Studies Journal (SSSJournal)*, 4(23), 4731-4741.
- Özankaya, Ö. (1979). Türk Kültürünün Çağdaşlaşma Süreci. *Ulusal Kültür Dergisi*, 3(1), 1.
- Özbay, F. (1984), Kırsal Kesimde Toplumsal ve Ekonomik Yapı Değişmelerinin Aile İşlevlerine Yansıması, Türkiye'deki Ailenin Değişimi (Der: N. Erder), Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği, 35-64.
- Özçelik, B. (2019). *İş anlamı ve mutluluk arasındaki ilişkide sosyal güvenin aracılık rolünün incelenmesi* (Doctoral dissertation, Sakarya Üniversitesi (Turkey)).

- Özdağ, S., Deniz, M. E. (2018). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları, psikolojik iyi oluşları ve duygusal zekaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 291-312.
- Özdemir, Y. (2021). Bireylerin evliliğe yönelik tutumları ve eş seçme stratejileri. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 41(2), 87-104.
- Özdemir, Y. ve Hasta, D. (2019). Evlilik ve kariyer: Evliliği kariyer engeli olarak algılayan bekar bireylerin olumsuz duygularının incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34(83), 56-71.
- Özdemir, Y. ve Tezel, F. (2016). Evlilik Uyumu ve İlişki İnançları: Cinsiyet ve Romantik Geçmiş Deneyimlerin Rolü. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 6(46), 17-29.
- Özdemir, Y., Koruklu, N. (2011). Üniversite öğrencilerinde değerler ve mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 190-210
- Özden, A. E. Temiz, G. (2020). The Relationship between Career Concerns and Marriage Decisions among Young Adults. *Journal of Family Studies*, 26(2), 243-260.
- Özer, E. (2016). Evlilik Doyumu ve Çift İlişkisi. Akademisyen Kitapevi: Ankara.
- Özgür, E., & Sunar, D. (2017). Görücü Usulü Evliliklerde Aile Desteği ve Eşler Arası İlişki Kalitesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 13(49), 63-78.
- Özgülven, İ. E. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgülven, İ. E. (2009). Evlilik ve aile terapisi. Ankara: PDR Yayınları.
- Özkalp, E. (2002). Aile Kurumu. Özkalp, E. (Ed.). Davranış Bilimlerine Giriş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1355
- Özkalp, E. (2011). Sosyolojiye Giriş. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Özkalp, E. (1990). Sosyolojiye giriş. 4. Baskı, Ankara, A.Ü. Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, s.97-133.
- Özkan, B. (2018). Geleneksel Aile Yapısında Görücü Usulü Evlilikler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 20(4), 113-128.

- Özmete, E. (2012). Türkiye'de bekâr yetişkinlerin evlilik ve aile beklentileri. *Aile ve Toplum*, 8(30), 9-24.
- Özmete, E. (2012). Yaşam boyu öğrenme ve boş zaman etkinlikleri: Bekar ve evli bireylerin karşılaştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1), 183-204.
- Özsarı, A., Çetin, M. Ç. (2022). Spora Yönelik Tutum ve Mutluluk İlişkisi (Sağlık Sektöründe Bir Araştırma). *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(1), 36-47.
- Özsoy, E. (2010). *Liderlik davranışları ile cinsiyet ilişkisi: Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarında bir araştırma* (Doctoral dissertation, Sakarya Üniversitesi (Turkey)).
- Öztürk, A., Özyeşil, Z. (2016). The Relationship between Childhood Traumas, Identity Development and Psychological Resilience in University Students. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 6(45), 27-38.
- Öztürk, E. B., Kalkan, M. (2017). Bekar bireylerin evlilik ve kariyer algılarının demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 438-456.
- Öztürk, E., Arıcıoğlu, A. (2016). Romantizm ve pragmatizm arasında evlilik: Görücü usulü ve aşk evliliğiyle evlenen çiftlerin evlilik doyumu ve problemlerinin karşılaştırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1201-1217.
- Öztürk, E., Tutgun-Ünal, A., Deniz, L. (2016). Eşin geçmiş cinsel deneyimlerine yönelik tutumların evlilik beklentilerine etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(2), 852-872.
- Öztürk, S., Suluk, S. (2020). Mutluluk Ekonomisi: G8 Ülkeleri Açısından Ekonomik Büyüme ve Mutluluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 226-249.
- Pacek, A., ve Radcliff, B. (2008). Refah devletini değerlendirmek: Mutluluk politikası. *Siyasete Bakış Açıları*, 6(2), 267-277.
- Paik, A. (2011). Adolescent sexuality and the risk of marital dissolution. *Journal of Marriage and Family*, 73(2), 472-485.

- Papernow, P. L. (2018). Stepfamily relationships: Original research and clinical interventions. *Journal of Marital and Family Therapy*, 44(1), 18-35.
- Payat, Ş. ve Öksüz, Y. (2022). Genç Yetişkinlik Çağındaki Bireylerin Evlilik Kaygısı ile Mutluluk Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 621-642.
- Pew Research Center. (2015). America's Changing Religious Landscape. <https://www.pewforum.org/2015/05/12/americas-changing-religious-landscape/>
- Pinto, S., Bencsik, P., Chuluun, T. Graham, C. (2021). ABD'de başkanlık seçimleri, bölünmüş siyaset ve mutluluk. *Economica*, 88(349), 189-207.
- Pleeging, E., Burger, M., ve van Exel, J. (2021). Umut ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiler: Literatüre genel bakış ve ampirik analiz. *Yaşam Kalitesinde Uygulamalı Araştırma*, 16(3), 1019-1041.
- Prokopčáková, A. (2016). Parental communication and its impact on the subjective well-being of adolescents. *The European Proceedings of Social ve Behavioural Sciences*, 16, 407-415.
- Rahmanian, P., Munawar, K., Mukhtar, F., & Choudhry, F. R. (2021). Çok eşli ve tek eşli evliliklerde kadınlarda ruh sağlığı sorunlarının yaygınlığı: sistematik bir inceleme ve meta-analiz. *Kadın ruh sağlığı arşivleri*, 24, 339-351.
- Regan, P. C., & Dreyer, C. S. (1999). Lust? Love? Status? Young adults' motives for engaging in casual sex. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 11(1), 1-24.
- Rhoades, G. K., Stanley, S. M., & Markman, H. J. (2012). A longitudinal examination of engagement from courtship through the first year of marriage. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 206-216.
- Robustelli, B. L., ve Whisman, M. A. (2018). Decade of birth and gender moderate the association between age and subjective well-being. *The Journals of Gerontology: Series B*, 73(1), 10-18.
- Rodrigues, D., Lopes, D., Pereira, M. (2016). Romantic inertia and the role of relationship satisfaction, investment size, and alternative quality. *Personal Relationships*, 23(4), 815-826.

- Rojas, Mariano (2007), “Heterogeneity in The Relationship Between Income and Happiness: A Conceptual-Referent-Theory Explanation”, *Journal of Economic Psychology*, 28: 1-14
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Rowan, A. N. (2023). World happiness report 2023. *WellBeing News*, 5(3), 1.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current Directions in Psychological Science*, 4(4), 99-104.
- Sahinkaya, Y. E. (1970). *Optimal electric-drive system for vehicles* (No. NPO-11210).
- Sarı, Ö. (2016): “Aile Kurumu ve Ailenin Tanımı”, *Sistemantik Aile Sosyolojisi*, Ed. Mustafa Aydın, 3. bs., Konya, Çizgi Kitabevi.
- Sarı, T., ve Bayraktar, G. (2017). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerinin yordayıcıları olarak algılanan ebeveyn kabul-reddi ve kontrol düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 42(189), 179-196.
- Sassler, S., & Schoen, R. (1999). The effect of attitudes and economic activity on marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 61(1), 147-159.
- Sayer, L. C., & Bianchi, S. M. (2000). Women's economic independence and the probability of divorce: A review and reexamination. *Journal of Family Issues*, 21(7), 906-943.
- Sayın, Ö. (1994), *Aile Sosyolojisi*, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi
- Schlenker, B. R., Chambers, J. R., ve Le, B. M. (2012). Conservatives are happier than liberals, but why? Political ideology, personality, and life satisfaction. *Journal of Research in Personality*, 46(2), 127-146.
- Seligman, M. (2020). *Mutlu evlilikler: Evlilik psikolojisi*. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Seligman, M. E. P. (1991). *Learned optimism*. New York: Knopf.
- Seligman, M. E. P. (2007). Gerçek mutluluk (Çev. Semra Kunt Akbaş). *Ankara: hyb Yayıncılık*.
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being*.

- Seligman, M.E.P., Rashid, T. and Parks, A.C. (2006). Positive psychotherapy. *American Psychology*, 61,774-788.
- Sezen, L. (2005). Türkiye'de evlenme biçimleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11(27), 185-195.
- Shackelford, T. K. (2001). Self-esteem in marriage. *Personality and Individual Differences*, 30(3), 371-390.
- Shafer, K. (2013). Unique matching patterns in remarriage: Educational assortative mating among divorced men and women. *Journal of Family Issues*, 34(11), 1500-1535.
- Sharma, S. K., Kalam, M. A., Ghosh, S., & Roy, S. (2021). Prevalence and determinants of consanguineous marriage and its types in India: Evidence from the National Family Health Survey, 2015–2016. *Journal of Biosocial Science*, 53(4), 566-576.
- Smith, J., & Jones, K. (2018). The impact of negative affectivity on life satisfaction and mood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 114(3), 456-472.
- Smock, P. J., & Greenland, F. R. (2010). "Diversity in Pathways to Parenthood: Patterns, Implications, and Emerging Research Directions." *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 576-593.
- Sooky, Z., Keramat, A., Sharif, Dehghani, K., Tagharrobi, M., Taebi, M., Sadat, Z. (2014). Investigating happiness and its related factors in married women referred to health centers of shahroud city. *Iranian Red Crescent Medical Journal*, 16(9), 1-6
- Soons, J. P., Liebroer, A. C. (2008). Together is better? Effects of relationship status and resources on young adults' well-being. *Journal of Social and Personal Relationships*, 25(4), 603-624.
- Soysal, A. Ş., ve Kuşçuoğlu, S. (2016). Ergenlerde algılanan ebeveyn-çocuk iletişiminin mutluluk düzeyine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46), 43-57.
- Soysal, F. S. Ö., Baş, A. U., ve Aysan, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin evlilik beklentisine yönelik nitel bir çalışma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 241-253.

- Steinberg, L. (2007) Ergenlik, Çok, F. (Ed), İmge Kitabevi, Ankara
- Steptoe, A. (2019). Happiness and health. *Annual Review of Public Health*, 40, 339-359. <https://doi.org/10.1146/annurev-publhealth-040218-044150>
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Sternberg, R. J., & Grigorenko, E. L. (1997). Are cognitive styles still in style? *American Psychologist*, 52(7), 700-712.
- Stevenson, B., ve Wolfers, J. (2009). The paradox of declining female happiness. *American Economic Journal: Economic Policy*, 1(2), 190-225.
- Stewart, S. D. (2007). Brave new stepfamilies: Diverse paths toward stepfamily living. Sage Publications.
- Suhinina, T. (2020). Monogami-oavtalat avtalat.
- Sumer, H. C., Knight, P. A. (2001). How do people with different attachment styles balance work and family? A personality perspective on work–family linkage. *Journal of Applied Psychology*, 86(4), 653.
- Sunar, D. (2002). Change and continuity in the Turkish middle class family. *Autonomy and Dependence in the Family*, 281-311.
- Sussman, M. B., Steinmetz, S. K. ve Peterson, G. W. (Ed.). (2013). *Evlilik ve Aile El Kitabı*. Springer Bilim ve İş Medyası.
- Süleymanov, A. (2009). Çağdaş Türk toplumlarında aile ve evlilik ilişkileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(17), 7-17.
- Sünbül, N. (2020). Eski Mezopotamya Hukukunda Aile ve Evlilik. *OANNES-Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 99-113.
- Swami, V., Airs, N., Chouhan, B., Padilla Leon, M. A., Towell, T. (2009). Are there ethnic differences in positive body image among female British university students?. *European Psychologist*, 14(4), 288-296.
- Swami, V., Campana, A. N., Coles, R. (2012). Acceptance of cosmetic surgery and celebrity worship: Evidence of associations among female undergraduates. *Personality and Individual Differences*, 53(6), 751-754.

- Sweeney, M. M. (2002). Two decades of family change: The shifting economic foundations of marriage. *American Sociological Review*, 67(1), 132-147.
- Şar, A. H., İnci, H. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Aile Değerleri ile Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 180-193
- Şener, A. (2009). Türk aile yapısı içinde kadının değişen konumu. *Aile ve Toplum*, 5(17), 35-44.
- Şener, A., Terzioğlu, G. (2002). Evlilik uyumu. *Aile ve Toplum*, 5(2), 53-68.
- Şener, D. ve Terzioğlu, R. G. (2008). Evlilik ve Aile İlişkileri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Şener, S. (2009). "Sosyoloji Sosyal Bilimlere Alternatif Yaklaşım", İnkılab Yayınları, İstanbul.
- Şentürk, M. (2018). Toplumsal Normlar ve Görücü Usulü Evlilikler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(2), 87-102.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile kurumuna yönelik güncel riskler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 7-32
- Tarhan, N. (2016). Mutlu evlilik psikolojisi. Timaş Yayınları.
- Taşçı, K. D. (2019). Geleneksel Evlilik Pratikleri ve Beklentilerin Uyumu. *Sosyoloji Dergisi*, 39(1), 45-62.
- Tekin Çatal, M. (2019). Evli bireylerin evlilik değerleri, evlilik doyumu ve evlilik tipleri arasındaki ilişki (Doktora tezi). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi*
- Terzioğlu, R. G., Öngen, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve aile değerlerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2371-2386.
- Tesch-Römer, C., Motel-Klingebiel, A., ve Tomasik, M. J. (2008). Gender differences in subjective well-being: Comparing societies with respect to gender equality. *Social Indicators Research*, 85, 329-349.
- Tezcan, M. (2010), Sosyolojiye Giriş, Anı Yayınları, Ankara.
- Thomas Darwin L. ve Wilcox J. "The Rise of Family Theory" *Handbook of Marriage and the Family* NY 1988. s:9

- Topçu, Nurettin (2006), Sosyoloji, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Toplu-Demirtaş, E., Tezer, E. (2013). Beden imgesi doyumunu, yeme tutumu, yaşam doyumunu ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 37-49.
- Turğut, F. (2017). Tarihsel süreçte aile kurumunun dönüşümü ve geleceğine yönelik çıkarımlar. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 1(1), 93-117.
- Tushnet, E. (2012). Boşanma ikilemi: Bugün evliliğe yönelik en büyük tehdit, evliliğin sona erme korkusudur. *Amerikan Muhafazakar*, 11(3), 26-29.
- Tuzgöl-Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu ile bazı kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 132-143.
- Tüik, 17.02.2023. Sayı: 49691. Ulaşım: 08.06.2024. Saat: 22.58.
- Türk, A. (2019). Üvey aile ilişkileri. *Aile Terapisi Dergisi*, 15(1), 23-42.
- Türk Dil Kurumu. (TDK), <http://www.tdk.gov.tr/>. (Erişim: 09.04.2024).
- Türkarıslan, N. (2007). Boşanmanın çocuklar üzerine olumsuz etkileri ve bunlarla başetme yolları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 11(11), 100.
- Türkkahraman, D., Özdemir, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin beden algıları ile benlik saygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 15-29.
- Twenge, J. M. (2017). iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy--and Completely Unprepared for Adulthood--and What That Means for the Rest of Us. Atria Books.
- Uslu, M. (2021). Türkiye'de sosyal medya bağımlılığı ve kullanımı araştırması. *Turkish Academic Research Review*, 6(2), 370-396.
- Utter, J., Denny, S., Robinson, E., Fleming, T., Ameratunga, S., & Grant, S. (2013). Family meals and the well-being of adolescents. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 49(11), 906-911
- Üçok C, Mumcu A., Bozkurt G. (2006). Türk Hukuk Tarihi, Turhan Kitabevi, Ankara

- Ünlü, F. (2020). Aile Onaylı Evlilikler: Görücü Usulü Evlilik Örneği. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 23(1), 45-62.
- Ünüvar, P. (2006). İlköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumu ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Valcour, P. M., ve Tolbert, P. S. (2003). Gender, family and career in the era of boundarylessness: Determinants and effects of intra-and inter-organizational mobility. *The International Journal of Human Resource Management*, 14(5), 768-787.
- Veysel, E. (2022). Sosyal medyanın Türk aile yapısına etkisi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 1137.
- Vikram, K. (2023). Modern marriage in a traditional society: the influence of college education on marriage in India. *Journal of Family Issues*.
- Waters, L. (2020). Using positive psychology interventions to strengthen family happiness: A family systems approach. *The Journal of Positive Psychology*, 15(5), 645-652.
- Wattling, D., & Butt, J. (2017). Career concerns and family formation: A cross-cultural comparison. *Cross Cultural & Strategic Management*, 24(3), 451-470.
- Whitton, S. W., Rhoades, G. K., Stanley, S. M., & Markman, H. J. (2008). Effects of parental divorce on marital commitment and confidence. *Journal of Family Psychology*, 22(5), 789.
- Wiik, K. A., Bernhardt, E., & Noack, T. (2010). Love or money? Marriage intentions among.
- Wilkins, A. C., & Dalessandro, C. (2013). "Monogamy Lite: Cheating, Commitment, and the Future of Marriage." *Contexts*, 12(4), 32-37.
- Williams, D. R., & Collins, C. (1995). "US Socioeconomic and Racial Differences in Health: Patterns and Explanations." *Annual Review of Sociology*, 21(1), 349-386.

- Willoughby, B. J., & Dworkin, J. (2009). The relationships between emerging adults' expressed desire to marry and frequency of participation in risk-taking behaviors. *Youth & Society*, 40(3), 426-450.
- Willoughby, B. J., Carroll, J. S., Vitas, J. M., & Hill, L. M. (2015). "When are you getting married?" The intergenerational transmission of attitudes regarding marital timing and marital importance. *Journal of Family Issues*, 37(13), 1815-1838. <https://doi.org/10.1177/0192513X15579502>
- Xie, Y., Raymo, J. M., Goyette, K., & Thornton, A. (2003). Economic potential and entry into marriage and cohabitation. *Demography*, 40(2), 351-367.
- Yaşar Ekici, F. (2014). Türk aile yapısının değişim ve dönüşümü ve bu değişim ve dönüşüme etki eden unsurların değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*.
- Yazan, Ü. M. (1989). Bir Asır Boyunca (1840-1940) İstanbul Şehrinin Nüfusunda Meydana Gelen Değişmelerin Tahlili. *Tarih Boyunca İstanbul Semineri (29 Mayıs-1 Haziran 1988)-Bildiriler*, 59-74.
- Yazan, Ü. M. (1991). İslam'da aile ve çağdaş İslam ülkelerinde aile yapısı. *Türk aile ansiklopedisi*, 1, 66-67.
- Yener, S. (2018). Sosyolojik kuramlar çerçevesinde aile ve girişimcilik ilişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(6), 869-878.
- Yıldırım, E. (2013), Aile ve Evlilik Türleri, (Ed. K. Canatan ve E. Yıldırım), Aile Sosyolojisi, İstanbul: Açılım Kitap.
- Yıldırım, G. M. (2020). 8 Haftalık Meditasyon Temelli Mutluluk Eğitiminin Mutluluk, Umut, Benlik Saygısı Düzeyine ve Beyin Aktivitesine Etkisi. (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Nörobilim Anabilim Dalı, Nörobilim Yüksek Lisans Programı).
- Yıldırım, İ. (2021). Neoliberal küreselleşme ve ailenin dönüşümü. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 116-118)
- Yıldırım, İ. (2021). Sosyal medya, dijital bağımlılık ve siber zorbalık ekseninde değişen aile ilişkileri üzerine bir değerlendirme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.

- Yıldırım, N. (2004). Türkiye’de Boşanma ve Sebepleri, *Bilig (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, 28: 59-81
- Yıldız, E. (2018). Bekar bireylerin evlilik ve kariyer algılarının mutluluk düzeylerine etkisi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldız, M. A. (2019). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerinin aile işlevselliği ve psikolojik ihtiyaç doyumu açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(54), 833-854.
- Yılmaz, A. (2019). Toplumsal Değişim ve Görücü Usulü Evlilik. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30(2), 89-102.
- Yılmaz, E. (2022), Tamam, L. (Ed.). *Güncel Psikiyatri Çalışmaları II*. Akademisyen Kitabevi.
- Yılmaz, E. (2022). Psychological symptoms and sexual satisfaction in polygamic and monogamic wives. *Cukurova Medical Journal*, 47(1), 283-291.
- Yılmaz, S. (2020). Olumsuz yatkinlık ve evlilik memnuniyeti: Bir ilişkisel çalışma. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 45(203), 15-28.
- Yılmaz, T. ve Fışiloğlu, H. (2005). Evlilik Uyumu Ölçeği: Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(15), 25-40.
- Yılmaz, V., ve Göçmen, İ. (2016). Türkiye’de lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin sosyal ve ekonomik sorunları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 71(4), 1077-1115.
- Yılmaz, E., Tamam, L., Bal, U. (2015). Poligami ve Ruh Sağlığına Etkileri/Polygamy and its Effect on Mental Health. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(2), 221.
- Yüksektepe, İ. (2023), Evlilik öncesi eğitimin evlilik sürecine etkilerine ilişkin eğitici görüşlerinin değerlendirilmesi (Doktora tezi). *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*.
- Zehir, T. (2016). *Evlilik uyumu ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Zeiders, K. H., Updegraff, K. A., Umaña-Taylor, A. J., Wheeler, L. A., Perez-Brena, N. J., & Rodríguez, S. A. (2013). Mexican-origin youths' trajectories of

depressive symptoms: The role of familism values. *Journal of Adolescent Health*, 53(5), 648-654.

Zeitzen, M. K. (2008). *Polygamy: A Cross-Cultural Analysis*. Berg.

Zimmerman, A., Easterlin, R. A. (2006). Happily ever after? Cohabitation, marriage, divorce, and happiness in Germany. *Population and Development Review*, 32(3), 511-528.

EK-1: Ön Bilgilendirme ve Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırma, bekar bireylerin evlilik algısının araştırılmasına yöneliktir. Elde edilen bulgular sadece bilimsel araştırma amaçlı kullanılacaktır. Vereceğiniz cevapların içten, doğru olması bizim için oldukça önemlidir. Araştırmayla ilgili merak ettiğiniz bir soru varsa adresine mail atabilirsiniz. Çalışmamıza vermiş olduğunuz destekten dolayı teşekkür ederiz.

Danışman: Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Araştırmacı: Semra GÜLER

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyet?

A) Kadın B) Erkek

2. Yaşınız?

A)18-20 B) 21-24 C) 25- 30 D) 31 ve üstü

3. Ebeveyninizin birbiri ile iletişimi nasıldı?

A) İyi

B) Orta

C) Kötü

4. Şu an

A) Öğrenciyim B) Çalışıyorum C) İşsizim

5. Siyasi Eğiliminiz nedir?

A) Sosyal Demokrat B) Muhafazakâr Demokrat C) Milliyetçi Demokrat

D) Apolitik

6. Kendinizi fiziksel olarak nasıl algıyorsunuz?

A) Güzel- Yakışıklı B) Orta düzeyde çekici C) Güzel- Çekici bulmuyorum

7.Romantik ilişkim (Flörtüm)...

A) Hiç olmadı (sonraki iki soruyu atlayınız) B) Halen birlikteliğim var

C) Ayrıldım

8.Romantik birlikteliğinizde/ eşinizde aradığınız en önemli kriter nedir?

- A) Gelir-Statü B) Fiziksel Çekicilik C) İnanç birlikteliği D) Yaşam tarzı
E) Diğer

9. Evliliğin kariyer için engel oluşturduğunu düşünüyor musunuz?

- A) Evet B) Hayır C) Bazen

10. Evleneceğiniz kişinin daha önceki romantik birliktelikleri o kişi ile evlilik kararınızı etkiler mi?

- A) Etkiler
B) Etkilemez
C) Değişkenlik gösterebilir

11. Evleneceğiniz kişinin daha önceki cinsel birliktelikleri o kişi ile evlilik kararınızı etkiler mi?

- A) Etkilemez
B) Etkiler
C) Değişkenlik gösterir

12. Sizce nasıl bir evlilik yaparsınız?

- A) Aşk evliliği B) Mantık evliliği C) Görücü usulü D) Diğer

Ek-2 : Mutluluk Ölçeği

Aşağıdaki ifadelerin her birinin size ne derece uyduğunu, yanındaki kutucuklarda yer alan “1= Bana Hiç Uygun Değil” ile “5= Bana Tamamen Uygun” arasındaki rakamlardan yalnızca birinin üstüne (X) işareti koyarak gösteriniz.

(1) Bana Hiç Uygun Değil (2) Bana Uygun Değil (3) Bana Biraz Uygun (4) Bana Oldukça Uygun (5) Bana Tamamen Uygun

1	Günlük yaşamımda genellikle neşeliyimdir.	1	2	3	4	5
2	Hayatta mutlu hissettiğim anlar çoğunluktadır.	1	2	3	4	5
3	Yaşamımda keyif aldığım birçok şey vardır.	1	2	3	4	5
4	Çoğu zaman canlı/enerjik hissederim.	1	2	3	4	5
5	Küçük şeyler bile beni mutlu etmeye yeter.	1	2	3	4	5
6	Hayatımdaki eksiklere rağmen neşeli olabilirim.	1	2	3	4	5

Ek-3: Evliliğe Yatkınlık Ölçeği

Maddeler	EVLİLİĞE YATKINLIK ÖLÇEĞİ	Faktör adı
26	Özgürlüğümü kısıtlamasından dolayı evliliğe sıcak bakmıyorum.	Olumsuz yatkınlık
35	Evlilik için enerji harcayacak gücü kendimde bulamam	
24	Önceki alışkanlıklarımı değiştireceğinden korktuğum için evlenmek istemem	
19	Hayatımın geri kalan kısmı için evliliği çok gereksiz buluyorum	
28	Hayatımda fazlasıyla yük oluşturacağı için evliliğe mesafeli dururum	
22	Evlenip sürekli aynı insanla yaşamak sıkıcıdır	
7	Evlenip eşimle aynı ortamı paylaşma düşüncesi beni tedirgin eder	
9	Evlilik insanlara büyük sorumluluklar verir, bekarlık sultanlıktır.	
14	Evlilik maddi-manevi beklentilerin karşılanması gereken bir süreçtir, bu beni evlilikten soğutur	
20	Çocukluğumdan beri evleneceğim günü iple çekiyorum	
36	Bir başkasının sorumluluğunu alma düşüncesi bile beni evlilikten uzaklaştırır (Ters madde)	
41	Evli biri olmak hayatın en güzel ve en önemli dönüm noktalarındandır.	
31	Başarılı olmak için evlilik planları yapılmamalıdır. (ters madde)	
18	Evlenen çiftleri gördüğümde onların yerinde olmayı isterim	
33	Bir insan ancak evlenerek gerçek yalnızlıktan kurtulabilir.	
25	Bazen evlenmek için çok geç kaldığımı düşünüyorum.	

Ek-4: Ölçek Kullanım İzinleri

Ek-4.1. Mutluluk Ölçeği Kullanım İzni

 İbrahim DEMİRCİ
Siz kişisine 11:52

...

Merhaba
Ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçeğe toaddan ulaşabilirsiniz.
Linkteki 13. satırdaki word dosyasında açıklamalar bulunuyor. <https://toad.halileksi.net/olcek/mutluluk-olcegi/>
İyi çalışmalar dilerim.

16 Ara 2023 Cmt 23:38 tarihinde Semra GÜLER
< şunu yazdı:

Sayın hocam merhaba,
Ben Semra Güler. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Aile Danışmanlığı bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Sayın Mustafa Yüksel ERDOĞDU hocamın danışmanlığında hazırlıyor olduğum "Evliliğe Yatkınlık ile Mutluluk Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi" konulu tez çalışmam için sizlerin hazırladığı 'Mutluluk Ölçeği' ni izniniz olursa kullanmak istiyorum.
Saygılar sunar, iyi çalışmalar dilerim.

 Tümünü Yanıtla

Ek-4.2. Evliliğe Yatkinlık leği Kullanım İzni

Semra GÜLER tarafından gerçekleştirilecek olan ‘‘Evliliğe Yatkinlık ve Mutluluk Arasındaki İlişkinin Farklı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi’’ başlıklı tez çalışmasında, tarafımdan geliştirilmiş olan Evliliğe Yatkinlık leği’ nin kullanılmasına izin veriyorum.

Ölçek Sahibinin

Adı- Soyadı:

Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOğU

İmza:

Tarih: 24.10.1989

ÖZGEÇMİŞ

Semra GÜLER

A.EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Aile Danışmanlığı, 2024, İstanbul

Lisans: İstanbul Üniversitesi, İlahiyat, 2011, İstanbul

Lisans: Atatürk Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi, Sosyal Hizmetler, 2024.

B.MESLEKİ DENEYİM

2012-2015: İstanbul Kıraç Ortaokulu- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni

2015-2018: Avcılar Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni

2018-2019: Bursa İstanbul Başakşehir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni

2019-....: TOKİ Celalettin Ökten Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi- İHL Meslek Dersleri Öğretmeni